

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

MASTEROPPGAVE

Studieprogram: MGL460M

Semester: Høst

Masteroppgave i kroppsøving,
Grunnskolelærerutdanning 5-10.

År: 2023

Forfatter: Henrik Skadberg Olsen

Veileder: Dag Ove Granås Hovdal

Tittel på masteroppgaven: Hvordan erfarer kroppsøvingslærere guttenes garderobe – og dusjkultur?

Engelsk tittel: How do physical education teachers experiences the boys` wardrobe – and shower culture?

Emneord:
selvoppfattelse, kroppsbygge, kroppsfokus,
sosiale medier, puberteten, trivsel,
idrettsbakgrunn og frivillighet, krenkende
språkkultur, legning og kjønnsnormer

Antall ord: 25 031

+ antall vedlegg/annet: 3

Stavanger, 15.12.2023

Forord:

Nå som det kun gjenstår litt finpuss på masteren, er det vemodig å tenke på at jeg snart er ferdig. Lærerutdanning har gitt meg vennskap som har vært med på å gjøre mine fem år som student helt fantastiske. Det skal nå bli spennende å bruke det jeg har lært som student på lærerutdanningen i møte med nye utfordringer og opplevelser som venter i lærerhverdagen.

Selve skriveprosessen har vært emosjonelt krevende, og følelsesregisteret mitt har vært vekslende i takt med oppturene og nedturene. Arbeidet med masteren har vært tidkrevende og til tider ensomt, men også veldig lærerikt. Å skrive en masteroppgave har gitt meg en mestringsfølelse, som jeg ikke ville vært foruten.

Takk til informantene som meldte seg frivillig til å delta i denne studien. Uten dere hadde jeg ikke hatt noe særlig å skrive om. Jeg vil også takke informantene for at de avsatte tid til å gjennomføre intervjuene, og takk for at dere delte erfaringer og kunnskaper til meg.

Jeg ønsker å rette en stor takk til min veileder for masteroppgaven, Dag Ove Granås Hovdal. Takk for kunnskapsrik veiledning. Dine råd og tilbakemeldinger underveis i prosessen har vært til stor hjelp, takk!

Henrik Skadberg Olsen

Stavanger, desember 2023

Sammendrag:

Temaet i denne masterstudien handler om hvordan kroppsøvingslærere erfarer guttenes garderobe – og dusjkultur på ungdomstrinnet. Formålet med studien er å finne ut hva et utvalg av kroppsøvingslærere erfarer som mulige årsaker til manglende – eller ingen deltakelse blant guttene i garderobe – og dusjkulturen på ungdomstrinnet. Studien skal presentere relevante resultater og sentrale funn basert på hvordan kroppsøvingslærerne erfarer og tenker at ulike faktorer påvirker for manglende – eller ingen deltakelse blant guttene i garderobe – og dusjkulturen.

For å besvare problemstilling «*Hvordan erfarer kroppsøvingslærere guttenes garderobe – og dusjkultur, og hva tenker læreren påvirker denne kulturen*», ble kvalitativ metode benyttet. Til å innhente datamaterialet for studien, ble det gjennomført semistrukturerte intervjuer med et utvalg av fire kroppsøvingslærere på ungdomsskolen. For å skaffe en dypere forståelse og samle inn mer informasjon om informantenes opplevelser og erfaringer ble det utarbeidet tre underordnede forskningsspørsmål:

1. Hvilke unnvikelsesstrategier erfarer kroppsøvingslæreren at guttene benytter seg av som årsaker til manglende – eller ingen deltakelse i garderobe – og dusjpraksisen?
2. Hva tenker kroppsøvingslæreren om hvordan guttenes trivsel påvirker for deltakelsen i garderobe – og dusjpraksisen?
3. Hva tenker kroppsøvingslæreren om krenkende språkbruk, og hvilke konsekvenser dette kan ha for de elevene som faller utenfor de forventede og uuttalte kjønnsnormene i garderobe – og dusjkulturen.

Resultatene

Resultatene i studien viser at har skjedd store endringer i garderobe – og dusjpraksisen blant guttene på ungdomstrinnene i kroppsøvingsfaget. Kroppsøvingslærerne forteller at nåtidens kroppskultur er mer kompleks og sammensatt, enn det som var tilfellet for bare 10-15 år siden. Mønsteret i resultatene viser at kroppsøvingslærerne erfarer at det komplekse fokuset på kroppskulturen kan ses i lys av sosiale medier som er med på å påvirke til å skape en kroppskultur som fokuserer på det idealistiske, og lærerne tenker at dette fører til at guttene

baserer eget kroppsbilde på skjønnhetsidealene som blir fremstilt i sosiale medier. Dette fører til et økt fokus på kroppen, og kan bidra til at selvoppfattelsen til guttene reduseres. Kroppsøvlingslærerne tenker også at denne kroppskulturen som skapes i sosiale medier, bidrar til at guttene tar i bruk såkalte «unntvikkelsesstrategier» fra garderobe – og dusjpraksisen.

Et hovedfunn som kommer frem i analysen av resultatene er at språkkulturen erfares blant kroppsøvlingslærerne som en av de mest sentrale årsakene til at guttene unntviker garderobe – og dusjpraksisen. Kroppsøvlingslærerne erfarer at flere gutter tar i bruk homofobiske uttrykk, og forklarer hvordan de tenker at dette påvirker deltakelsen til de elevene som faller utenfor de forventede og uuttalte kjønnsnormene i garderobe – og dusjkulturen. Basert på mønsteret i resultatene blir sosiale medier og språkkulturen trukket frem av kroppsøvlingslærerne som de faktorene som påvirker i størst grad for guttenes garderobe – og dusjkultur, men også andre faktorer blir belyst i denne studien, og disse er blant annet: *nakenhet, trivsel, idrettsbakgrunn og frivillighet, språkkultur, praktiske årsaker, puberteten, legning – og kjønnsnormer.*

Nøkkelord: selvoppfattelse, kroppsbilde, kroppsfokus, sosiale medier, puberteten, trivsel, idrettsbakgrunn og frivillighet, krenkende språkkultur, legning og kjønnsnormer.

Abstract

The theme of this master's study is about how physical education teachers experience the boy's wardrobe and shower culture in lower secondary school. The purpose of the study is to find out and present relevant results and key findings of what selection of physical education teachers thinks and experiences as possible reasons for lack of participation among boys in the wardrobe – and shower culture, in lower secondary school.

To answer the question: «How do physical education teachers experience the boy's wardrobe and shower culture, and what does the teacher think influences this culture», a qualitative method was used. To obtain data material for the study, semi-structured interviews were conducted with a sample of four physical education teachers at the secondary middle school level. Three subordinate research questions were drawn up to gain a deeper understanding and gather more information about the informant's experiences.

1. What avoidance strategies does the physical teacher find that boys use as reason for lack – or no participation in the wardrobe and shower practice?
2. What does the physical education teacher think about how the boys' well-being affects participation in the wardrobe and shower practice?
3. What does the physical education teacher think about offensive language, and what consequences this may have for those students who fall outside the expected and unspoken gender norms in wardrobe and shower culture?

Results:

The findings of the study show that major changes in physical education have taken place in the wardrobe and shower practice, among boys in the lower secondary school. Physical education teachers say that today's body culture is more complex now, compared to 10-15 years ago. The pattern in the results show that physical education teachers find that the complex focus on body culture can be seen in relation to social media, that create a body culture that focuses on the idealistic, and the teachers think the boys tend to compare their

own body image with the beauty ideals portrayed in social media. This leads to an increased focus on their body and contributes to a reduced self-perception. The physical teachers also believe that this body culture created in social media contributes to boys adopting so-called “avoidances strategies” from the wardrobe and shower practice.

A main finding that emerges from the result analysis is that language culture is experienced among physical among physical teachers as one of the most central reasons why boys avoid changing rooms and shower practices. The physical education teachers experience that boys use more homophobic expressions. They think that this affects the participation of those students who falls outside the expected and unspoken gender norms in the wardrobe and shower culture. Based on the pattern in the research results, social media and language culture are highlighted by the physical education teachers as the factors that influence the boys` changing room and shower culture of the greatest extent. This study also emphasizes other factors such as nudity, well-being, sports background and volunteerism, language culture, practical reasons, puberty, sexual orientations, and gender norms.

Keywords: self-perception, body image, body focus, social media, puberty, well-being, sports background and volunteering, offensive language culture, sexual orientations, and gender norms.

Innholdsfortegnelse

Forord:	2
Sammendrag:	3
Abstract	5
1 Innledning.....	9
1.1 Problemstilling og forskningsspørsmål.....	11
1.2 Studiens formål	12
1.3 Avgrensing av studien	13
1.4 Oppgavens oppbygning.....	13
2 Teoretisk forankring	14
2.1 Garderobesituasjonen.....	14
2.2 Selvoppfattelse	15
2.3 Puberteten.....	16
2.4 Kroppsbilde.....	18
2.5 Sosiale medier	19
2.6 Trivsel og språkkultur	21
2.7 Legning – og transteori.....	22
3 Metode	25
3.1 Kvalitativ forskning	25
3.1.1 Intervju som kvalitativ forskningsmetode.....	26
3.1.2 Forforståelse og forskningsrolle	27
3.1.3 Vitenskapeligteoretisk forankring	28
3.2 Utvalg.....	30
3.2.1 Strategisk utvalg og antall informanter.....	30
3.2.2 Prosedyre for rekruttering av informanter.....	31
3.2.3 Presentasjon av informantene	32
3.3 Utforming av intervjuguide	33
3.3.1 Gjennomføring av pilotintervju.....	34
3.4 Datainnsamlingen.....	35
3.4.1 Innsamling av data.....	37
3.4.2 Transkripsjon	38
3.5 Analyse og tolkning	39
3.5.1 Koding.....	39
3.6 Studiens kvalitet	42
3.6.1 Reliabilitet.....	42

3.6.2 Validitet	42
3.6.3 Generaliserbarhet	43
3.7 Etske overveielser.....	44
4 Presentasjon og drøfting av funn	47
4.1 Kroppsøvingslæreren erfaringer over mulige årsaker til at guttene unnviker garderobe – og dusjkulturen i kroppsøvingsfaget	48
4.1.1 Unnvikelsesstrategier i garderobe – og dusjpraksisen.....	49
4.1.2 Elevenes kunnskaper om sosiale medier	51
4.1.3 Bildespredning på sosiale medier:.....	54
4.1.4 Lærerens rolle – og ansvar	55
4.2 Hvordan erfarer kroppsøvingslæreren at elevenes opplevde trivsel påvirker deres deltakelse i dusj – og garderobepraksisen.	60
4.2.1 Idrettsbakgrunn og frivillighet.....	60
4.2.2 Praktiske årsaker	63
4.2.3 Språkkulturen og det sosiale samspillet i garderoben	66
4.3 Hvordan erfarer kroppsøvingslæreren at legning – og transteori påvirker elevenes deltakelse i kroppsøvingsfaget.	69
4.3.1 Krenkende språkbruk	69
4.3.2 Homofobiske uttrykk med ironisk distanse	71
4.3.3 Transelever i møte med den tradisjonelle garderobe – og dusjkulturen.....	74
4.3.4 Lærerens rolle – og ansvar i møte med transelever	76
5 Sammenfattende drøfting.....	78
5.1 Språkkulturen som en forutsetting for deltakelse i garderobe – og dusjkulturen.....	78
5.1.1 Språket som kulturens viktigste element.....	78
5.1.2 Potensiale i god språkkultur	79
5.2 Personlig utvikling som forsker	79
5.3 Videre forskning	80
6 Avrunding	82
7 Litteraturliste:.....	83
8 Vedlegg.....	90

1 Innledning

Temaet i denne masterstudien handler om hvordan kroppsøvingslærere erfarer guttenes garderobe – og dusjkultur på ungdomstrinnet. Formålet med studien er å finne ut hva et utvalg av kroppsøvingslærere erfarer som mulige årsaker til manglende – eller ingen deltakelse blant guttene i garderobe – og dusjkulturen på ungdomstrinnet. Studien skal presentere relevante resultater og sentrale funn basert på hvordan kroppsøvingslærere erfarer og tenker at ulike faktorer påvirker for manglende – eller ingen deltakelse blant guttene i garderobe – og dusjkulturen. Ifølge Sandercock og Kollegaer (2014) sine vurderinger, har det blitt gjort for lite forskning som undersøker dusj-adferd i skolen. Manglende kunnskap og lite forskning knyttet til feltet, bidrog sterkt til at jeg som forsker ønsket å studere tematikken om garderobe – og dusjkulturen blant guttene nærmere. Som forsker ønsker jeg å bidra med kunnskap om hva et utvalg av kroppsøvingslærere tenker om guttenes garderobe – og dusjkultur på ungdomstrinnene i kroppsøvingsfaget. Årsaken til at søkelyset for tematikken retter seg konkret inn mot ungdomstrinnene, skyldes at dette er en alder preget av sårbarhet – og kroppslige endringsprosesser. I denne skoleperioden er det store forskjeller i forhold til hvordan elevene vurderer egen kropp, hvordan elevene påvirkes av omgivelsene og opplever fenomenet garderobe – og dusjkultur. For å forstå hvordan kroppsøvingslæreren kan tilrettelegge for guttene i møte med garderobefenomenet, samt hvordan dette fenomenet påvirker guttenes vurderinger av kroppskulturen, er det relevant å studere dette i lys av kompetansemålene i læreplanen (LK20).

I kompetansemålene etter 10. trinn i den nye læreplanen står det følgende: «Mål for opplæringen er at elevene skal kunne reflektere over hvordan ulike framstillinger av kropp i media og samfunnet påvirker bevegelsesaktiviteter, kroppsidentitet og selvbylde» (Utdanningsdirektoratet, 2020, s. 8). I læreplanen er kroppen et sentralt angitt punkt, og det er viktig at lærere belyser ulike framstillinger av kropp i media og samfunnet for at elevene skal kunne bevisstgjøres over kroppslige ulikheter, samt forstå at de kroppene som legges frem som idealistiske kropper på nettet, ikke alltid samsvarer med realistiske – og sunne idealer for kropp. Det at læreplanen kaster lys på denne tematikken, gjør at læreren blir ansvarlig i å medvirke til at elevene utvikler et mer helhetlig syn på kropp. Teoretiske forståelser på kroppskulturen fra et mer helhetlig syn, kan bidra til økt deltakelse blant guttene i garderobe – og dusjpraksisen i kroppsøvingsfaget på ungdomstrinnet. Faktumet at det trekkes tråder

mellom læreplanen og garderobe – og dusjpraksisen, er slik jeg ser det en legitim årsak til hvorfor jeg som forsker anser dette for å være en tematikk som bør studeres nærmere.

Tidligere forskning gjort av barneombudet (2016) viser til at noen elever synes det kan være vanskelig å dusje etter endt undervisning i kroppsøvingsfaget. Barneombudet (2016) forklarer at årsaker til at enkelte elever opplever dusjing i kroppsøvingsfaget som vanskelig, er blant annet grunnet dårlig oppfattelse over egen kropp, svakt selvbilde – og selvoppfattelse. Gutter som ikke dusjer kan oppleve uheldige hygieniske forhold i form av å lukte vondt, særlig i puberteten når kroppen produserer mye testosteron og gjennomgår store fysiske endringer. Selv om dusjing trekkes frem som et viktig argument for god hygiene, så forklarer også Bjørnebekk (2015) at vi til stadighet får medieoppslag som utfordrer denne forståelsen. Videre forklarer Bjørnebekk (2015) at enkelte medieoppslag forteller oss at vi vasker kroppen vår for mye. For mye dusjing kan føre til tørr hud, og om elevene dusjer ellers i hverdagen er det da et problem at de ikke velger å dusje i forbindelse med garderobepraksisen?

Barneombudet (2016) sitt mål med forskningen er å komme frem til løsninger på hvordan skolen kan tilnærme seg denne tematikken. De understreker at ingen elever under noen omstendighet kan pålegges til å gjennomføre garderobe – og dusjpraksisen, men at kroppsøvingslæreren i samråd med skolen skal benytte seg av hensiktsmessige verktøy for å komme frem til tilrettelagte løsninger for elevene. I likhet med min studie, retter barneombudet (2016) perspektivet sitt inn mot lærerne. Min forforståelse av dette temaet sammenfaller med Barneombudets (2016) innfallsvinkel. Min oppfatning er at elevene ikke vokser opp i et vakuum, tvert imot, de er et resultat av hvordan vi voksne former dem. Lærere har et stort påvirkningsansvar overfor elevene, og gjennom gode rammer, tydeliggjøring og bevisstgjøring kan det iverksettes hensiktsmessige tiltak for guttene knyttet til garderobe – og dusjkulturen på ungdomstrinnet.

For å besvare studiens problemstilling; *«Hvordan erfarer kroppsøvingslærere guttenes garderobe – og dusjkultur, og hva tenker læreren påvirker denne kulturen»*, skal det i denne oppgaven kastes lys på kroppsøvingslærerens erfaringer, og hvorfor det er viktig å vite lærernes tanker om guttenes garderobe – og dusjkultur. Det er sentralt å forstå hva

kroppsøvlingslærerne tenker for å finne ut hvordan ulike faktorer påvirker guttene i garderobe – og dusjkulturen. Garderobe – og dusjkulturen er et underkommunisert tema i kroppsøvlingsssammenheng, og med å belyse relevante faktorer for tematikken vil jeg få frem perspektiver fra et utvalg kroppsøvlingslærere som andre kroppsøvlingslærere kan dra nytte av. Det overordnede siktemålet med studien er å kode frem relevante forskningsfunn som bidrar til å redusere manglende deltakelse blant guttene, og sørge for at andre kroppsøvlingslærere kan benytte perspektivene som presenteres i studien til å skape trygge garderobesituasjoner for guttene i kroppsøvlingsfaget. I undersøkelsen av garderobekulturen har jeg som forsker valgt å inkludere faktorene; *selvoppfattelse, kroppsbylde, kroppsfokus, sosiale medier, puberteten, trivsel, idrettsbakgrunn og frivillighet, krenkende språkkultur, legning og kjønnsnormer*. Et fellestrekk for faktorene er at de påvirker guttenes garderobe – og dusjkultur på ungdomstrinnet, og derfor er det viktig å finne ut hva kroppsøvlingslærerne tenker i forhold til disse faktorene.

1.1 Problemstilling og forskningsspørsmål

I denne studien vil jeg se nærmere på hvordan kroppsøvlingslærere erfarer guttenes garderobekultur på ungdomstrinnet i kroppsøvlingsfaget. Med dette som utgangspunkt har jeg utformet problemstillingen:

«Hvordan erfarer kroppsøvlingslærere guttenes garderobe – og dusjkultur, og hva tenker læreren påvirker denne kulturen».

Problemstillingen går inn under kategorien beskrivende, da jeg ønsker å bruke denne forskningen til å aktivt utgjøre en forskjell for lærere og elever i den moderne skolen. For å skaffe en dypere forståelse og samle inn mer informasjon om informantenes opplevelser og erfaringer har jeg utarbeidet tre underordnede forskningsspørsmål:

Forskningsspørsmål:

1. Hvilke unnvikelsesstrategier erfarer kroppsøvingslæreren at guttene benytter seg av som årsaker til manglende – eller ingen deltakelse i garderobe – og dusjpraksisen?
2. Hva tenker kroppsøvingslæreren om hvordan guttenes trivsel påvirker for deltakelsen i garderobe – og dusjpraksisen?
3. Hva tenker kroppsøvingslæreren om krenkende språkbruk, og hvilke konsekvenser dette kan ha for de elevene som faller utenfor de forventede og uttalte kjønnsnormene i garderobe – og dusjkulturen?

De tre underordnede forskningsspørsmålene i denne studien har som hensikt å operasjonalisere problemstillingen. Som forsker ønsker jeg å se etter måter å løse eventuelle utfordringer på, i forhold til tematikken. Rent spesifikt er forskningsspørsmålene sin funksjon å finne ut hva jeg som forsker ønsker å finne ut, og hvem som er involvert i denne studien.

Forskningsspørsmålene er en forlengelse av problemstillingen, og disse spørsmålene skal hjelpe meg som forsker til å svare på problemstillingen. Metoden som brukes for å svare på disse forskningsspørsmålene er et kvalitativt forskningsdesign i form av et semistrukturert intervju.

1.2 Studiens formål

Formålet med studien er å finne ut hva et utvalg av kroppsøvingslærere erfarer som mulige årsaker til manglende – eller ingen deltakelse blant guttene i garderobe – og dusjkulturen på ungdomstrinnet. Studien skal presentere relevante resultater og sentrale funn basert på hvordan kroppsøvingslærere erfarer og tenker at ulike faktorer påvirker for manglende – eller ingen deltakelse blant guttene i garderobe – og dusjkulturen. Det at en så liten andel av forskere har forsket på garderobe – og dusjkulturen, fører til at jeg som forsker ønsker å bidra med flere relevante forskningsfunn knyttet til dette temaet i kroppsøvingsfaget. Fra forskerens perspektiv kan et lite forskningsfelt på en tematikk være positivt i forhold til koding av nye – og sentrale funn, som videre bidrar til økt kunnskap for andre kroppsøvingslærerne i form av tilrettelegging for trygge garderobesituasjoner for guttene. Baksiden med at det er gjort lite forskning på dette temaet er at det er lite forskning å diskutere sine egne forskningsfunn mot, og dette kan føre til at en ikke kan stole på de konklusjonene som presenteres. Derfor er god

metodisk utforming viktig med relevans for problemstillingen for å styrke validiteten og kvalitetssikre studien.

1.3 Avgrensing av studien

Grunnet omfanget av masteroppgaven har det vært nødvendig å foreta seg noen avgrensinger for studien. Det er flere elementer som er viktig å ta stilling, og derfor vil fokuset innsnevres til hvordan læreren erfarer guttenes garderobe – og dusjkultur på ungdomstrinnet i kroppsøvningsfaget. Jeg tok et bevisst valg om å utelate guttenes perspektiver fra utvalget i denne studien. Bakgrunnen for valget er vurdert ut ifra perspektivet som presenteres i problemstillingen. Perspektivet for studien retter seg mot hvordan kroppsøvningslæreren erfarer guttenes garderobe – og dusjkultur, og hva de tenker påvirker denne kulturen. Som forsker ønsker jeg at utvalget av lærere i denne studien skal kunne påvirke andre lærere med nye perspektiver i form av relevante forskningsfunn knyttet til garderobe – og dusjkulturen. Derfor vurderer jeg det som lite relevant å inkludere perspektivene til guttene i studien. For å innhente relevante svar til det jeg har som formål å forske på, opprettet jeg kontakt, samt gjennomførte semistrukturerte intervjuer med 4 kroppsøvningslærere.

1.4 Oppgavens oppbygning

Oppgaven er strukturert inn i flere kapitler. Kapittel 1 innledet ved å presentere oppgavens problemstilling, og i dette kapitlet ble det redegjort for aktualitet, tema og avgrensinger. I kapittel 2 legges relevant teori frem for studien. Her vil jeg utdype studiens teoretiske forankring. I kapittel 3 redegjøres studiens metodiske tilnærming til det aktuelle temaet for oppgaven. Her skal vitenskapsteoretiske ståsted og prosedyre for innsamling av datamateriale utdypes. Jeg vil videre i dette kapitlet redegjøre for min rolle som forsker i forskningsprosessen, studiens kvalitet og etiske betraktninger. Kapitlet 4 vil rette seg mot analytiske funn, der disse funnene skal presenteres og drøftes knyttet til det teoretiske grunnlaget for studien. Kapittel 5 oppsummerer og avrunder de analytiske funnene i form av sammenfattende drøfting. Kapittel 6 oppsummerer og avrunder oppgaven.

2 Teoretisk forankring

I dette kapitlet jeg gjøre rede for teori og forskning som jeg anser som relevant for denne studien. Jeg skal gi en oversikt over sentrale teorier og begreper, samt vise til hvordan de er relevante for å besvare problemstillingen for denne studien. Det teoretiske rammeverket skal fungere som en rød tråd gjennom hele oppgaven, og er selve grunnlaget for studien.

Problemstillingen tar for seg kroppsøvlingslæreren sitt perspektiv på hvordan ulike faktorer påvirker for guttenes garderobe – og dusjkultur på ungdomstrinnet. Derfor er det viktig å trekke inn elementer som kan belyse problemstillingen på best mulig måte. Med utgangspunkt i problemstillingen har jeg valgt å belyse teoretiske nøkkelpunkter som:

Garderobesituasjonen, selvoppfattelse, puberteten, sosiale medier, kroppsbilde, trivsel og læringsmiljø, legning og transteori.

2.1 Garderobesituasjonen

Augestad (2003) forklarer at det har skjedd store endringer i garderobesituasjonen i kroppsøvlingsfaget. Tidligere diskurser og praksiser vektla et fokus som rettet seg mot tradisjonell disiplinering, mens det moderne fokuset har endret seg til helselæring. Augestad (2003) forteller videre at lærerens kontroll over dusj – og garderobepraksisen ble håndtert gjennom et kikkehull i veggen. Hovedargumentet som ble lagt grunn for denne strenge disiplinen var å bedre elevenes hygiene og unngå spredning av bakterier. Kikkehullet i veggen bidro til at læreren kunne ha en fullstendig oversikt og kontroll over hvem som dusjet, samtidig som læreren kunne observere uønsket adferd, som blant annet mobbing og andre former for krenkelser.

Nåtidens garderobe har ikke et kikkehull. Det finnes ikke lenger et pålegg om at elevene i praksis må dusje, og det er helt opp til elevene selv om de ønsker å delta i garderobe – og dusjpraksisen. Selv om det ikke foreligger et pålegg om at elevene skal dusje, viser forskningen til Moen et al. (2018) at flertallet av elevene velger å dusje. Selv om de fleste elevene dusjer, blir allikevel garderoben i moderne forstand ansett for å være en problematisk og utfordrerne arena for både elever og lærere i skolen (Andrews & Johansen, 2005). I forskning gjort av Moen et al. (2018) kommer det frem at flere elever opplever ubehag knyttet til avkledding og dusjing i kroppsøvlingsfaget. Noen elever trekker frem støy og manglende

tid som årsaker til unnvikelse av garderobe – og dusjpraksisen, mens andre elever trekker frem mobbing som en årsak for unnvikende deltakelse i garderobe -og dusjpraksisen (Moen et al., 2018, s. 76). Öhman (2017) forklarer i sin studie at garderoben er et rom hvor voksne både bør – og skal være til stede i. Grunnen til denne oppfatningen er at det kan oppstå uheldige situasjoner – og adferd mellom elevene, som mobbing og vold. Garderobesituasjoner kan også ha negative påvirkninger på elevenes selvoppfattelse, fordi adferd som mobbing og vold kan bidra til å endre hvordan enkelte elever ser på seg selv sammenlignet med andre.

2.2 Selvoppfattelse

Begrepet selvoppfattelse brukes i følge Skaalvik og Skaalvik (2005) i forskningslitteraturen for å betegne enhver oppfatning, vurdering, forventning, tro eller viten som en person har om seg selv. Selvoppfatning handler ikke om det egentlige selvet, men derimot bilde av selvet. Forenklet forklart, handler det om hvordan vi mennesker ser på oss selv. Selvoppfatning er et overordnet begrep som er samlende for smalere begreper, som selvbilde, selvverd og selvutvikling (Burns, 1982). Ifølge teoretikere kan selvoppfatningen til oss mennesker kategoriseres i tre dimensjoner: beskrivende, - vurderende – og emosjonell dimensjon (Skaalvik, 1998, 2009). Den beskrivende dimensjonen knyttet til kroppsøving faget retter seg mot hvor flink en elev er i faget. For at eleven skal gjort seg opp en oppfattelse om hvorvidt den har vært flink, foreligger det en subjektiv vurderende dimensjon for hvordan eleven opplever egne prestasjoner i kroppsøving faget. Den emosjonelle – og siste dimensjonen, handler om å være flink i kroppsøving, som blant flere ses på som noe positivt i vår kultur, og dette kan føre til at elevene i større grad tenker positive tanker om seg selv (Skaalvik, 1998, 2009).

Utseende kan på mange måter betegnes som identitetens bilde utad (Skaalvik & Skaalvik, 2005). Det første vi mennesker ser i møte med andre er det ytre. Den ytre siden av oss mennesker er blottet for innsyn av omverden, og dette gjør at vi mennesker blir opptatte av å være attraktive og gjøre et godt inntrykk på de rundt oss (Skaalvik & Skaalvik, 2005). Den oppfattede idealkroppen som er skapt av samfunnet, svekker elevenes deltakelsesgrad ifølge forskning gjort av Whitehead og Biddle (2008, s. 255). I overgangen fra barn til ungdom går elevene fra å være barn med et positivt selvbilde til at deres selvrefleksjon og evne til å beskrive seg selv blir mer abstrakt (Harter, 2006). Dette skyldes den kognitive utviklingen, og dette kan føre med seg uhensiktsmessig adferd, blant annet at eleven motsetter seg

utfordringer og deltakelse i kroppsøvningsundervisningen. Ungdommer virker å slite med å skille mellom det faktiske selvet (hvem en opplever at en er) og det idealet selvet (hvem en ønsker å være) (Kvalem & Wichstrøm, 2007).

Ifølge en studie gjennomført av Klomsten (2006) kom det frem at det er store kjønnsforskjeller på hva som er attraktivt. Gutter vurderer fysiske aspekter som styrke, utholdenhet og maskulinitet som viktige egenskaper, mens jentene på den andre siden vurderer utseende, kropp og femininitet som viktige egenskaper. Årsaken til at den fysiske selvoppfattelsen vurderes ulikt mellom kjønnene, kan ifølge Klomsten (2006) være de sosiale forventningene og ulike rollemodellene som elevene blir påvirket av. Eberline et al. (2018) forklarer at fysisk selvoppfattelse er en viktig forutsetning for deltakelse i kroppsøvningsfaget. I en metaanalyse fra 2014 ble det gjort funn som viser til at den fysiske selvoppfatning kan deles inn i tre underkategorier: opplevd kompetanse, opplevd kondisjon og opplevd utseende. Felles for disse underkategoriene er at de anses som signifikante assosiasjoner for elevenes fysiske aktivitet i kroppsøvningsfaget (Babic et al., 2014). Den sterkeste assosiasjonen retter seg mot elevenes opplevde kompetanse i faget og fysisk aktivitet. Den svakeste assosiasjonen peker på koblingen mellom utseende og fysisk aktivitet (Babic et al., 2014). Videre i metaanalysen trekkes også sosial sammenligning inn som en faktor med stor påvirkningsgrad på elevenes fysiske selvoppfatning. Elever som vurderer seg selv som flinkere enn andre opplever med stor sannsynlighet at deres selvoppfattelse styrkes, på samme måte som de elevene som vurderer seg som svakere enn andre opplever at selvoppfattelsen svekkes (Vedul-Kjelsås et al., 2022). Selvoppfattelsen blir også påvirket av puberteten fordi elevene sammenligner seg selv med andre, og i en alder preget av store kroppslige – og psykologiske endringer kan dette føre til at kompleksiteten rundt garderobesituasjoner endres og forsterkes, knyttet til omfanget av de elevene som unngår garderobe – og dusjpraksisen.

2.3 Puberteten

Kvalem og Wichstøm (2007) forteller at det viktigste tegnet på at ungdomstiden begynner er puberteten. Denne perioden markerer en tydelig overgang mellom barndom og kjønnsmoden alder, hvor det skjer store biologisk endringer i kroppen (Vandvik & Nesheim, 2022).

Puberteten er en periode i livet, der kroppen gradvis utvikles fra en barnekropp til å bli en

voksenkropp. Dette er en periode med rask fysisk modning, som endrer menneskets utseende, følelser og adferd. Kvalem og Wichstrøm (2007) forklarer at mennesker er genetisk programmert til å komme i puberteten noenlunde samtidig. Det vil allikevel være store fysiologiske forskjeller som blir synliggjort når puberteten begynner. For gutter er puberteten mellom ca. 10-15 år, gjennomsnittlig 11,5 år (Brooks-Gunn & Reiter, 1990). Årsakene til endringene som skjer i puberteten er at kroppen øker sin produksjon av kjønns- og veksthormoner (Kvalem & Wichstrøm, 2007). Veksthormonene fører til at puberteten er den raskeste tiden med vekst siden spedbarnsalder. Puberteten starter med forstørrelse av testikler, og har en varighet på ca. 6 år (Brooks-Gunn & Reiter, 1990). Endringsprosessene fra å være gutt til mann er store, og de guttene som kommer tidligere i puberteten bygger blant annet raskere muskler, får et mer voksent utseende, mørkere stemme og økt hårvekst i ansiktet. I følge Kvalem og Wichstrøm (2007) viser forskningen til at gutter som modnes tidligere er mer fornøyd med kroppen sin enn de som modnes sent. I løpet av en to-års periode kan ungdommer vokse opp mot 20-25 cm, samtidig som de kan legge på seg så mye som 20 kg. Vekstspurtene og vektoppgangen vil variere stort, i forhold til når denne utviklingen skjer. Hos guttene inntreffer vekstspurtene ofte i 14-15 års alderen, i noen tilfeller før – og etter denne alderen, men stort sett skjer denne utviklingen innenfor denne alderen (Wichstrøm, 1996, s. 31).

Fysiske endringer kan også lede til endringer i hvordan tenåringer blir sett på og behandlet av foreldre og jevnaldrende, samt gi ny mening til sosial roller som for eksempel det å være kjæreste (Kvalem & Wichstrøm, 2007). Sosiale relasjoner med jevnaldrende kan endres som følge av store forskjeller når ungdommer kommer inn i puberteten (Kvalem & Wichstrøm, 2007). Store forskjeller kan føre til at elevene utvikler et negativt kroppsbilde over egen kropp, og det flere hensyn å ta betraktning til i forholdet mellom vekst og kroppsbilde. Dette forholdet er komplekst, og hensynene er mange, blant annet press – og bekymring over vekt, sosiale påvirkninger, sosial sammenligning, erting og mobbing av vekt. Dette er faktorer som påvirker kroppsbilde til elevene, og kan føre til unngåelse av fysisk aktivitet i kroppsovingsfaget, samt garderobe – og dusjpraksisen (Voelker et al., 2015).

2.4 Kroppsbilde

Grogan (2017) viser til at forskningen på kroppsbilde frem til 1980 nærmest utelukkende rettet seg eksplisitt mot unge kvinner og spiseforstyrrelser (s. 1). Forskningen siden 1980 har endret seg til en bredere forstand, som innebærer flere grupper, deriblant gutter og menn. Mennene sine kropper blir mer synliggjort i den moderne populærkulturen, og dette fører til økt interesse for å finne ut hvordan denne kulturen påvirker mennene sitt eget kroppsbilde (Grogan, 2017). Kerner et al. (2022) forklarer at skolen har blitt posisjonert som en egnet plass for læring og utvikling av eget kroppsbilde for elevene. Garderoben kan ifølge Kerner et al. (2019) oppfattes som en arena som kan være med på å påvirke elevenes opplevelse av eget kroppsbildet. Kroppsbilde er bestemt ut ifra elevenes oppfattelse over egen kropp, og innenfor en sosial kultur eksisterer det ulike skjønnhetsidealer for hva som betraktes som det idealistiske. Funn fra Sæle et al. (2021) viser til at brorparten av gutter ønsker en kropp som er trent og stram, gjerne en sixpack (s. 5). Guttene strategier virker å være enten å bygge på seg muskler ved å gå opp i vekt, eller ned i vekt (Ricciardelli, 2012, s. 183).

Wenche Bjørnebekk (2015) som har gitt ut boken «*Påkledt i dusjen. Om ungdom og kroppspress*», forklarer at det tradisjonelt sett har vært religionene som har hatt størst innflytelse på en skamfølelse knyttet til kropp. I moderne tid er det mye som tyder på at skammen påføres fra flere kanter og er mer sammensatt enn tidligere. Flere ungdommer har ifølge Bjørnebekk (2015) negative erfaringer med å kle av seg i garderobe – og dusjpraksisen, som forklares i sammenheng med det eksisterende kroppspresset elevene utsettes for. Ifølge Tiggemann (2004) blir kroppsbilde i det moderne vestlige samfunn ofte definert som graden av tilfredshet individet har ovenfor sitt fysiske utseende, spesielt med tanke på vekt og form. Bjørnebekk (2015) forklarer at presset i moderne tid handler i stor grad om søken etter et idealistisk utseende, gjennom trening og kosthold. Det idealistiske utseende knyttes til populærkulturens skjønnhetsidealer, som opp igjennom historien har vekslet, og varierer mellom ulike deler av verden (Bjørnebekk, 2015). Kroppsidealer endres til stadighet i populærkulturen. Media, jevnaldrende, lærere og foreldre er påvirkende faktorer for hvordan elever oppfatter – og forstår begrepet kroppsbilde. Det som er nytt i nyere tid er den globaliserende tilgjengeligheten som formidles i alle kanaler, på tvers av geografiske grenser. Dette fører til at kroppsidealene i større grad er universale, og kulturelle ulikheter forminskes mellom ulike deler av verden.

Ifølge Cash og Pruzinsky (1990) er kroppsbilde persepsjoner, tanker og følelser om kroppen og kroppserfaringer. Kroppsbilde er en sentral del av vår selvoppfattelse. Tylka (2011) vektlegger viktigheten av at mennesker utvikler et positivt kroppsbilde. For at dette skal være oppnåelige for det enkelte individ, er det en forutsetning at en ikke har negative følelser og tanker over egen kropp. Et menneske trenger ikke å være fornøyd med alle aspekter ved kroppen, men det viktigste er at individet har positive holdninger til egen kropp som en helhet (Tylka, 2011). Her ligger fokuset mer på positive egenskaper, fremfor utseende. For å dyrke frem et positivt kroppsbilde vil miljø og kultur spille en nøkkelrolle, ved at kulturen aksepterer at det attraktive for mennesker er personligheten, ikke utseende. Prorektor ved Høgskolen i Oslo/Akershus, Nina Waaler Loland (2004), hevder at kroppen vår sier noe om vår identitet og sosiale tilhørighet. Kroppen vår forteller en historie, og en kropp som er veltrent, signaliserer en sunn livsstil, styrke og pågangsmot, samtidig som den viser ansvar, disiplin og kontroll. Dette er signaler og verdier som har en høy verdsettelse i dagens samfunn og viser at du er vellykket. Samfunnets opplevde kroppsideal kan bidra til å skape et negativt selvbilde. For å oppleve et positivt selvbilde forteller Tylka (2011) at sosial støtte er en essensiell faktor, og individets opplevde tilhørighet kan føre til at en aksepterer kroppen slik den er. Dette handler blant annet om å fokusere på funksjonalitet, fremfor utseende (Tylka, 2011). Som Tylka (2011) forteller, så er samfunnets opplevde kroppsideal med på å bidra til å skape et negativt selvbilde for elevene, og mye av det kroppskulturelle fokuset og presset blant dagens ungdom kan ses i lys av påvirkningen til sosiale medier.

2.5 Sosiale medier

Grogan (1999) forklarer at medias betydning i formidling av kroppsidealene har økt på grunn av tilgjengelighet og fordi mennesker som portrettets i media blir stadig mer atypiske med hensyn til kropp og utseende. Mye av kroppsfokuset og kroppspresset blant dagens ungdom er forårsaket av sosiale medier (Bjørnebekk, 2015). Loland (2004) viser til studier som viser en sammenheng med økende fokus på idealkroppen i mediene, og økt misnøye med egen kropp. Trender som selfies gjennom sosiale medier kan ifølge Loland (2004) skape et større fokus på kroppsbildet. Sosial medier skaper en idealistisk kultur, som er vanskelig – og i noen tilfeller umulige å oppnå. Våre forventninger og syn knyttet til kroppen blir farget av media (Bjørnebekk, 2015). Media fremstiller et ukritisk syn på kropp, og kroppen eksponeres til stadighet via ulike plattformer, som ungdommen har tilgang på. Dagens kroppsfokus farges av sosiale medier dualistiske fokus, ifølge Duesund (1995). Kroppen ses på et forbart – og

foranderlig objekt. Overalt, enten det er sosiale medier, tv eller på kjøpesenter, florerer det med reklame om hvordan mennesker aktivt kan endre livstilen sin med enkle grep. Ungdom i dag ser til stadighet det som kan oppfattes som feil og mangler med kroppene sine. Bildet av egen kropp samsvarer ikke med det ungdommer ser hos modeller og skuespillere (Duesund, 1995). Når disse såkalte idealkroppene opptar mesteparten av plassen i sosiale medier, skapes det en dualistisk kultur. Denne dualistiske kulturen er ofte ukritisk, og bidrar til en kroppskultur som fremmer idealer som er vanskelig for allmenheten å oppnå.

Bjørnebekk (2015) mener at det «skjønne» som en del av allmennkunnskapen har vekslet gjennom historien, og det er – og har vært ulike skjønnsidealene i ulike deler av verden. Thomas Wold (2008), forsker ved Psykologisk institutt, hevder at det er en større aksept i nåtidens samfunn for å vise seg frem, enn det som har vært tilfellet tidligere. Nakenhet er ifølge Moen et al. (2017) en form for allmenndannelse. I kroppsøvningsfaget står kroppen i fokus, og bruken av den er sentral. Elevene skal lære seg til å akseptere kroppen sin (Brattenborg & Engebretsen, 2013), og fungere i et sosialt samspill med andre, både i kroppsøvningsundervisningen, men også i garderobe – og dusjpraksisen før og etter undervisningen.

Det er liten tvil om at sosiale medier har blitt en stor del av ungdommers hverdag. Elevenes digitale liv påvirker også garderobesituasjonen. Noen elever i kroppsøvningsfaget trekker frem en fryktbetont følelse knyttet til at noen andre elever skal ta bildet av dem når de avkledd i garderoben (Frydendal & Thing, 2020; Moen et al., 2018). Frykten for å bli tatt bildet av i garderoben fører til at enkelte elever unnviker å delta i garderobe – og dusjpraksisen. Noe annet som trekkes frem av Moen et al. (2018) er at enkelte elever bekymrer seg for hvordan de ser ut på bilder, at de må se bra ut – og «riktig» ut. Dette handler om kroppskulturelle normer, og er knyttet til de ulike framstillingene av idealkroppene på sosiale medier. Fryktfølelsen som noen elever kjenner på knyttet til bildespredningskulturen fra garderoben til sosiale medier, blir også sett på som en årsak til hvorfor noen elever ikke føler at de trives i garderobe – og dusjpraksisen i kroppsøvningsfaget.

2.6 Trivsel og språkkultur

Trivsel og det å ha det gøy, blir sett på som den viktigste årsaken til at barn og unge er aktive (Gill et al., 1983). Kimiecik og Harris (1996) viser til at trivsel regnes i likhet med andre følelser som en subjektiv følelse, og opplevelsen av å «ha det bra» er styrt av hvor godt elevene lykkes med bevegelsesoppgavene de møter. Trivselen er knyttet til det enkelte mennesket, og sett i sammenheng med kroppsøvfingsfaget vil det dermed være hensiktsmessig å knytte trivsel til den enkelte elev. Elevenes trivselsfølelse bestemmes i stor grad ut ifra hvorvidt elevene trives i møte med aktivitetene de utsettes for, og om de opplever å ha det bra sammen med andre og seg selv (Kimiecik & Harris, 1996). Store muligheter for å lykkes i bevegelsesaktiviteter skaper en positiv tilstand følelsesmessig, i motsetning til et klima som begrenser elevenes muligheter for å lykkes (Imsen, 2014). For å skape en positiv tilstand, framheves læreren som en nøkkelfaktor for å påvirke til et positivt læringsklima (Sidentop & Tannehill, 1999). Et godt læringsmiljø skal være bygget på gjensidig respekt og omsorg mellom lærer og elev (Sidentop & Tannehill (1999). Kvaliteten mellom relasjonen til lærer og elev er sentral for elevenes faglige – og sosiale utvikling. Drugli (2021) forklarer at lærer-elevrelasjon kan forstås ut ifra det grunnleggende psykologiske behovet mennesker har i forhold til å føle en tilknytning til andre mennesker. Sett inn mot kroppsøvfingsfaget er relasjonen mellom lærer-elev en viktig faktor for at eleven skal oppleve et positivt læringsmiljø, samt oppleve utvikling faglig – og sosialt.

Ifølge Ingebrigtsen og Mehus (2006) trives gutter bedre i kroppsøving enn jenter, og elevene i 9. klasse trives i større grad enn elever på 8. trinn. Ingebrigtsen og Mehus (2006) kaster lys på hvordan eleven vurderer egen aktivitet i forhold til de andre i timene, knyttet til hvordan eleven opplever trivsel i kroppsøvfingsfaget. Videre forklarer Ingebrigtsen og Mehus (2006) at det er en sammenheng mellom elevenes opplevelse av egen aktivitetsgrad i friminuttene, og følelsen av trivsel i skoletimene. De elevene som trives godt i skoletimene opplever nesten å ha fire ganger så stor sannsynlighet for å trives i kroppsøvfingsfaget. Selv om friminutt i skolen kan betraktes som en viktig årsak til trivsel i kroppsøvfingsfaget, er det også andre faktorer som påvirker trivselen, deriblant trening og konkurranse. Elever som er vant med å trene på fritiden og trives med konkurransebaserte aktiviteter både på skolen og fritiden, har ifølge Ingebrigtsen og Mehus (2006) dobbel så stor sannsynlighet for å trives i kroppsøvfingsfaget.

Innen rammene for trivsel er språket en grunnleggende faktor. Språk er et av kulturenes viktigste element, og kan defineres som et abstrakt system av symboler (Schiefløe, 1999). I følge Schiefløe (1999): «omfatter språket tale, skrift, og andre tegn og symboler som menneskene i samfunnet anvender for å formidle budskaper og å kommunisere seg imellom». Språk er dermed en helt nødvendig forutsetning for å drive noen som helst form for kommunikasjon, og språkets uttrykk i det offentlige rom kan ofte knyttes til hvordan elevene subjektivt sett trives i kroppsøvfingsfaget. Kommunikasjon gjør at vi kan opprettholde og vedlikeholde sosiale forbindelser og relasjoner til andre mennesker, elementer som er sentrale for å danne mennesker i et ideelt samfunnsbilde. For å skape trygge garderobesituasjoner for alle elever uavhengig av kjønn og seksualitet, blir det sett på som viktig at kroppsøvfingslærere arbeider for at alle kulturer i kroppsøvfingsfaget skal kunne føle på trivsel, samt føle seg inkludert og hensyntatt i møte med denne praksisen. Derfor er det viktig med god tilretteleggelse fra kroppsøvfingslærerne for å skape trygge garderobesituasjoner, og forhindre at en uansvarlig språkkultur mellom elevene bidrar til mistrivsel og unnvikelse fra garderobe – og dusjpraksisen.

2.7 Legning – og transteori

Det er forholdsvis lite forskning som tar for seg temaer som kjønn, seksualitet og kroppsøving (Scraton, 2013), spesielt i den norske konteksten. Forskning omkring kjønns mangfold i kroppsøving begynte i det små å utvikle seg internasjonalt mellom midten – og til slutten av 1900-tallet. Locke og Jensen (1970) var foregangspersoner for forskning av heteroseksualitet, og dette ble starten på interessen omkring seksualitet i kroppsøvfingsfaget (Landi et al, 2020). Flere studier har siden kastet seg på, og belyser dermed hvordan kroppsøving som arena fremmer en binær praksis og diskurs, hvor tradisjonelle idealer om mannen og kvinnen, - som maskulinitet og femininitet kan virke begrensende for elever som opplever manglende samsvar mellom kjønnsidentitet og biologisk kjønn (Devis-Devis, 2018; Ferguson & Russel, 2021; Neary & McBride, 2021; Landi, 2018; Larsson et al., 2011; Larsson et al., 2014). Kroppsøving kritiseres blant flere for å forme dominante kjønnsgrupper, som innsnevrer rammene for hva det vil si å være en gutt og hva det betyr å være jente (Landi, 2018; Drury et al., 2022, Clarke, 2013). Heteroseksualitet ses på som en uuttalt forventning og forutsetning for det daglige samspillet i skolen (Røthing, 2007). Heteronormativitet kommer til uttrykk ved at heteroseksualitet fremstår som normalt, naturlig og mest ønskelig, mens andre seksuelle relasjoner og identiteter fremstår som unormale og uforventede (Røthing & Svendsen, 2009).

Det er rimelig å anta at heteronormativitet kommer til uttrykk i de fleste fag. Kroppsøving skiller seg allikevel litt ut fra de andre fagene knyttet til heteronormativitet. I kroppsøving rettes mye av fokuset mot kroppen, og dette fører til at maskuliniteter og feminiteter blir mer tydeliggjort.

Heteronormativiteten er enda tydeligere i kroppsøving enn andre fag, mye grunnet kjønnsdelte garderobes. Anderson (2010) trekker frem begrepene ortodoks og inkluderende maskulinitet som to arketyper, som bør regnes med i garderobekulturen. Den ortodokse maskuliniteten kan ses som en konservativ ideologi i en heteronormativ kultur. Denne såkalte heteronormative kulturen har et tradisjonelt maskulint preg over seg, hvor homofobi og det motsatte av sårbarhet oppfattes som «riktig». Homofobe diskurser kan opprettholdes og videreføres i et tradisjonelt maskulint miljø, som er inkluderende for de elevene som tilhører den «maskuline» heteronormative og dominerende gruppen i garderobekulturen blant guttene. De som ikke tilhører denne heteronormative gruppen, vil kunne føle seg ekskludert i det sosiale samspillet. Standardisert ungdomsprat retter seg ofte inn mot tematikker som har en diskurs som ikke i utgangspunktet har til hensikt å hetse verken homofile og/eller det motsatte kjønn (Anderson, 2010). Tradisjonell ortodoks maskulinitet viderefører intuitivt uttrykksformer med en viss ironisk distanse (Langeland, 2011). Selv om elever kan ha inntatte tradisjonelle fordommer og tre inn en maskulin rolle i et forsøk på lette stemningen gjennom humor, trenger ikke dette å være ensbetydende med en ortodokskultur. Denne type språkkultur uavhengig om det er bevisst eller ubevisst, vil kunne føre til en sosial distansering mellom ulike elevgrupper i garderobekulturen.

Transteori er en teoretisk posisjon med utgangspunkt i å forstå levde erfaringer i transpersoner og transseksuelles liv (Hausmann, 2001). Ifølge Nagoshi et al. (2010) er utviklingen av transteori et viktig steg mot å forstå kjønnsidentiteter på en mer inkluderende og komplett måte. De dominerende kjønnsnormene som kommer frem i tradisjonell binære idealer om hvordan jenter og gutter skal være, gjør det vanskeligere for transpersoner å finne sin plass i garderobekulturen i kroppsøvingfaget. Guttene skal være store, tøffe og sterke, mens jentene på sin side skal være slanke, pene, rytmiske og smidige (Landi, 2018; Larsson et al., 2011; Ferguson & Russel, 2021; Devis-Devis et al., 2018). Med slike kontekstuelle faktorer er det flere transelever som opplever å falle et sted imellom kjønnene i garderobepraksisen.

Transjenter blir lest som gutter, men ikke gutt og maskulin nok, og transgutter blir lest som jenter, men mangler trekkene som kvalifiserer til å være jenter. I en slik situasjon opplever elevene en følelse av de er ugyldiggjort (Devis-Devis et al., 2018), noe som vil ha en destruktiv effekt på elevenes selvbilde og selvoppfattelse.

Elevenes opplevelse av å være utydeliggjort, gjør at kroppsøvningsfaget er ekstra utsatt. Dette grunnet at faget praktiserer garderobepraktisen med kjønnsdelte garderober (Walseth & Hæhre, 2014, s. 28). I denne garderobepraktisen møtes ulike kroppskulturer, som kan føre til at elever som ikke faller inn under den heteronormative kjønnsnormen, opplever utenforskap. Derfor er det viktig at lærere benytter garderoben som en læringsarena for elevene (Moen et al., 2018, s. 77). Det har vært diskutert tidligere hvorvidt garderobekulturen skal tillegges mer fokus i undervisningen, og ifølge Moen et al. (2017, s. 16) bør denne arenaen brukes aktivt til som en fremtidig læringsarena. Hensikten er å øke lærerens kunnskaper i forhold til garderobekulturen, for å kunne i størst mulig grad ivareta elevenes behov i møte med denne praksisen.

3 Metode

I dette kapitlet skal jeg ta for meg studiens metodiske tilnærming. Metodekapittelet er inndelt i fem delkapitler. Først skal jeg presentere den kvalitative forskningsmetoden, vitenskapsteoretiske ståsted, utvalgsriterier og fremgangsmåte som er benyttet ved datasamlingsstrategi. Ethiske overveielser skal gjøres rede for, samt hvilke valg som er tatt for å sikre studiens kvalitet.

3.1 Kvalitativ forskning

Etter at jeg utformet problemstillingen for studien, gjenstod beslutningen om å velge metode. For å velge riktig design til forskningen for denne studien, måtte jeg finne ut hvilket design som hva mest hensiktsmessig å bruke til det jeg hadde som formål å forske på. Innen forskning skiller vi mellom to metodiske tilnærminger; kvantitativ – og kvalitativ forskning (Kvale & Brinkmann, 2012). Kvantitativ metode kjennetegnes med et større utvalg av informanter som gir en breddeoversikt, mens den kvalitative metoden er mest anvendelig når det er et mindre utvalg som gir en dybdeinnsikt (Kleven et al., 2011, s. 19). Med utgangspunkt i problemstillingen for studien, ble det besluttet at kvalitativ forskningsmetode var den mest hensiktsmessige tilnærmingen til denne studien. I min studie er det fornuftig å bruke en kvalitativ metode, basert på at denne tilnærming fokuserer på å forstå og beskrive virkeligheten (Grønmo, 2023). Kvalitativ data benyttes for å finne ut – og forstå hva mennesker tenker og føler om et aktuelt tema. Christoffersen og Johannessen (2012) presiserer at kvalitative metoder er mer fleksible, som vil si at forskningsdesignet legger opp til større grad av spontanitet og tilpasning i interaksjonen mellom forsker og informant. I den kvalitative tradisjonen er målet å søke etter en dypere forståelse av informantenes opplevelser av fenomener innen forskningsfeltet, som i denne studien retter seg mot guttenes garderobe – og dusjkultur på ungdomstrinnet. I et kvalitativt forskningsdesign skal det redegjøres for kontekst, utvalg, datainnsamling og datanalyse (Kvale & Brinkmann, 2012), dette og mer skal det kastes lys på senere i metoddelen.

Viktig presisering er at den metoden som jeg bruker ikke er et svar på problemstillingen, men heller et redskap jeg skal benytte meg av for å komme frem til det jeg ønsker undersøke på. Kvale og Brinkmann (2012) viser til at ordet metode betyr «veien mot målet». Uten riktige –

og hensiktsmessige redskaper vil det være vanskelig å besvare problemstillingen og innhente tilstrekkelig med datamateriale til forskningen min. Riktig metodevalg er viktig for få frem resultater og sentrale funn som kan belyse problemstillingen til forskningen.

3.1.1 Intervju som kvalitativ forskningsmetode

Når en som forsker skal undersøke og utvikle forståelsen knyttet til hvordan personer møter fenomener i deres sosiale virkelighet, er det hensiktsmessig som forsker å benytte seg av en kvalitativ metode (Dalen, 2011, s. 15). I søken etter å utvikle kunnskap om informantenes sosiale virkelighet er kvalitativ metode et nyttig verktøy. Intervjuene som ble gjennomført for studien med utvalgte kroppsøvingslærere på ungdomstrinnet var semistrukturert, og tok utgangspunkt i en intervjuguide som jeg hadde laget på forhånd. Innholdet i intervjuguiden var ganske detaljert, men jeg hadde lagt inn rom for oppfølgingsspørsmål. Ved å legge til rette for såkalte «uforbredte spørsmål», kan en som forsker gå grundigere til verks på emner som dukker opp underveis i intervjuet.

Den mest utbredte kvalitative metoden er dybdeintervju. Metoden kjennetegnes ved at det stilles åpne spørsmål ovenfor informanten, som legger opptil at informantene i større grad kan gå i dybden i relevante områder innenfor tematikken (Tjora, 2021, s. 127). Grunnen til at et semistrukturert intervju ble benyttet for studien, var fordi dette er en fleksibel måte å tilnærme seg informasjon på, og tillater informantene i større grad å kunne trekke frem egne innslag som kan ha relevans for temaet til studien. Semistrukturert intervju er halvplanlagte, men fremdeles formelle intervjuer (Postholm, 2010). I praksis foregår dette med at jeg som forsker, på forhånd har planlagt noen såkalte forhåndsspørsmål, men er åpen for at informanten selv har noen forhold som h*n ønsker å ta opp i intervjuet (Postholm, 2010, s. 72). Når informantene snakker friere, får de mulighet til å dele sine tanker og følelser omkring en aktuell tematikk for studien, fremfor at undersøkelsen fremstår skjematisk. En skjematisk undersøkelse går ikke i dybden på den samme måten. Selve metoden kan være tidskrevende, da en skal utvikle en intervjuguide, avtale tid og sted, og deretter gjennomføre intervjuene. En stor fordel med å ta i bruk individuelle intervjuer er at enkeltindividers syn og meninger om den utvalgte tematikken kommer frem (Jacobsen og Postholm, 2018), noe som kan være gunstig når en forsker på sensitiv tematikk, slik som i denne studien hvor det forskes på kroppsøvingslæreres erfaringer av guttenes garderobe – og dusjkultur på ungdomstrinnet.

3.1.2 Forforståelse og forskningsrolle

For å kunne gjennomføre et kvalitetsbasert intervju er et godt forarbeid viktig. Som Postholm (2010, s. 68) forklarer, vil det teoretiske utgangspunktet og hensikten med studien påvirke hvordan intervjuet fortøner seg. Thagaard (2013, s. 113) presiserer at den personlige kontakten som utvikles i intervjusituasjon mellom forsker og informant i seg selv er et metodisk poeng. Det er derfor viktig å skape en atmosfære preget av tillit og trygghet i intervvensjonen, og denne betydningen skal ikke undervurderes (Thagaard, 2013, s. 113). Jeg avsatte derfor tid til å sette meg grundig inn i tidligere forskningen i forkant av intervjuet, slik at jeg kunne utarbeide hensiktsmessige spørsmål knyttet til forskningsfeltet. Noe annet som også er viktig er å ha kunnskap om og interesse for selve forskningsfeltet, slik at en enklere kan oppfatte og forstå hva informantenes utsagn betyr (Kvale & Brinkmann, 2012). Det var derfor essensielt for meg å virke åpen, lyttende og stille oppfølgende spørsmål til det informantene formidlet. Jeg bestemte meg før intervjuet å legge vekk egne forforståelser, så langt det var mulig, og heller la informanten snakke i friere grad uten at mine innvendinger preget svarene til informantene. Min oppfatning var at om informantene følte seg trygg i intervjusettingen, vil de i større grad gi meg som forsker innsikt i deres forståelse av det tematiske, knyttet opp mot deres erfaringer og opplevelser. Miljøet spiller også en nøkkelfaktor for å skape trygghet, noe Thagaard (2013, s. 114) forklarer gjennom å trekke frem hensikten med å gjennomføre intervjuet innenfor et miljø som forskeren har god kjennskap til.

I denne undersøkelsen har jeg med meg ulike perspektiver inn i intervjusettingen, blant annet som tidligere elev, som kroppsøvingslærer selv og teoretiske forståelser. Min forforståelse av studiens problemstilling kommer fra utdanningsbakgrunnen min som lærer, der jeg har hatt praksis både på barneskoler og ungdomsskoler. Utover praksiserfaringer har jeg også erfaringer fra vikariat på en skole, hvor jeg har hatt kroppsøvingsundervisning. Mine egne erfaringer som elev vil også påvirke mitt syn på garderobe og dusjkulturen, primært fra ungdomsskolen og videregående. Dette er fordi at disse skoleperiodene sitter friskest i minne, og er de jeg husker best fra min skolegang. Mine oppfattede forståelser på garderobefenomenet, sørger for at jeg har litt forutinntatte holdninger til denne kulturen. Ved å være bevist på mine forutinntatte holdninger, unngår jeg at dette påvirker intervjusituasjonen. Eksempler på forutinntatte holdninger som jeg skal legge vekk i intervjusituasjonen med informantene er blant annet følgende:

- De fleste lærere bagatelliserer viktigheten av å bruke kroppsøvingsfaget som en læringsarena, for å skape en garderobe – og dusjkultur preget av trivsel og trygghet for elevene.
- Mange lærere i kroppsøving distanserer seg fra garderobepraktiseringen, i frykt for å få på seg uønskede stempler og karaktestikker fra elevene.
- Kroppsøvingsfaget retter utelukkende fokuset sitt mot det fysiske aspektet i selve undervisningen i form av aktivitet og bevegelighet, fremfor å belyse faget på en mer sammensatt – og helhetlig måte.
- Felles for veldig mange kroppsøvingslærere er at de underspiller viktigheten av å gi elevene et solid teoretisk fundament, som bidrar til å skape opplyste og bevisste elever i forhold til hvorfor garderobe – og dusjkulturen er viktig i forbindelse med kroppsøvingsfaget.
- En del kroppsøvingslærere overser temaet garderobe – og dusjkulturen i samtaler som tar for seg ulike årsaker til manglende deltakelse blant guttene i kroppsøvingsfaget på ungdomsskolen.

3.1.3 Vitenskapeligteoretisk forankring

Utgangspunktet for den forståelse som forskeren utvikler i forskningen, henger tett sammen med hvilken vitenskapsteoretisk forankring en har, og hva en søker mer informasjon om (Thagaard, 2018, s. 33). Problemstillingen er en viktig faktor i utviklingen av designet, og det er viktig å ta stilling til studiens vitenskapsteoretiske posisjonering, og hvordan dette påvirker studien. Med utgangspunkt i problemstillingen vil dette masterstudiet ha en fenomenologisk tilnærming, ettersom at studien har som formål å søke etter dypere forståelse på hvordan kroppsøvingslærere erfarer at ulike faktorer påvirker guttenes garderobe – og dusjkultur på ungdomstrinnet, knyttet til fenomenet kroppskultur. Grunnen til at jeg valgt å rette tilnærmingen mot fenomenet kroppskultur, er at dette kan oppfattes som et mer samlende begrep for de ulike årsakene til manglende -eller ingen deltakelse i garderobekulturen blant guttene på ungdomstrinnet, enn kroppsbilde som kan oppfattes som et mer innsnevret begrep som i større grad retter seg mot hvordan vi ser –og oppfatter de ulike kroppene vi presenteres for. Fenomenet kroppskultur trekker blant annet koblinger til faktoren språk, og hvordan dette elementet påvirker elevenes trivsel, bruk av sosiale medier, opplevelse av puberteten og

forståelse av legning – og transbegrepet sett inn mot garderobekulturen. Disse faktorene er høyst relevante teoretiske nøkkelpunkter for å kunne besvare problemstillingen på best mulig måte.

Ifølge Kvale og Brinkmann (2009) er fenomenologi et begrep som tar for seg sosiale fenomener ut fra aktørens egne perspektiver og beskriver verden slik den oppfattes av informantene. Fenomenologi som vitenskap handler om hvordan ulike fenomener fremtrer (Wifstad, 2018, s. 100). Fenomenet er etter mine betraktninger garderoben og målet med undersøkelsen er å finne ut hvordan kroppsøvingslærere erfarer at guttene forholder seg til denne kulturen. Hensikten med fenomenologiske studier er å finne essensen eller den sentrale underliggende meningen av en opplevelse eller en erfaring (Postholm, 2010, s. 99). Kvalitativ analyse kjennetegnes ved at forskeren prøver å kartlegge meningen, strukturen og essensen av det opplevde fenomenet (Postholm, 2010, s. 98). Edmund Husserl (1859-1938) regnes som grunnleggeren av moderne fenomenologi. Han fokuserte på å se etter en dypere mening i informantenes utsagn (Wifstad, 2018, s. 101). Ifølge Tjora (2018, s. 31) kan vi stille oss to hovedspørsmål innen fenomenologien. Spørsmålene tar for seg hva den sosiale verden betyr for forskeren, og hva dette betyr for informantene innenfor deres verden, samt hva informantene mener med sine handlinger. En fenomenologisk tilnærming for å fremme informantenes beskrivelser vil ikke være gjennomførbart uten at informanten har tolket og analysert informantenes svar. Med bakgrunn i dette, anses det som fornuftig med en hermeneutisk posisjonering innenfor fenomenologien, i møtet med fortolkningen av innholdet i intervjueteksten. Thaagard (2018, s. 37) presiserer at fordelene med å fortolke innholdet i intervjuetekstene med et hermeneutisk blikk er for å skape et dypere meningsinnhold av informantenes svar og fortellinger, enn det som tilsynelatende virker innlysende umiddelbart.

3.2 Utvalg

I det følgende kapitlet skal jeg presentere utvalgskriteriene jeg har lagt til grunn for deltakelse i denne studien. Jeg skal videre forklare rekrutteringsprosessen av informantene, samt presentere informantene.

3.2.1 Strategisk utvalg og antall informanter

Hovedregelen for utvalg i kvalitative intervjustudier er at en velger ut informanter som av diverse grunner kan uttale seg på en reflektert måte om det aktuelle temaet for studien (Tjora, s. 145). Ved innsamling av kvalitative data er det relevant å foreta et strategisk utvalg, for å sikre at utvalget er teoretisk representativt for det en skal undersøke (Bukve, 2016, s. 198). I følge Thagaard (2018) er den strategiske utvelgelsen av informanter basert på et bevisst og systematisk valg av informanter som har kvalifikasjoner som er strategiske sett opp mot problemstillingen for studien (s.54). Dermed vil det sett opp mot problemstillingen min for denne studien være hensiktsmessig å rekruttere informanter som er ansatt som kroppsøvlingslærere på ungdomstrinnet. Christoffersen og Johannessen (2012) forklarer at en må ta hensyn til ulike prinsipper for å finne et representativt utvalg til studien; utvalgsstørrelse, utvalgsstrategier og rekruttering. Ved strategisk utvelgelse i forbindelse med kvalitative studier, vil ikke utvalget være representativt for en populasjon (Thagaard, 2018, s. 55).

Likevel søkte jeg etter informanter som ikke var for like, og jeg gjorde meg noen tanker angående de selektive utvalgskriteriene for studien. Hvilke seleksjonskriterier som ligger til grunn avhenger av problemstillingen for studien, og hva som er det mest praktiske og hensiktsmessige å gjennomføre (Christoffersen & Johannessen, 2012). I protokollen for denne studien er det retningslinjer for hvem som kan delta i studien. Et av inklusjonskriteriene for denne studien er autoriserte lærere med utdanningsbakgrunn. Utdanningsbakgrunn er et viktig kriterium for studien, antatt at denne type tematikk stiller krav til en teoretisk forankring. Gjennom et utdanningsløp er det tenkelig at lærere med en utdanningsbakgrunn, har arbeidet – og satt seg inn i relevant litteratur –og caser som tar for denne type tematikk. Aldersforskjell er også være berikende for oppgaven, ettersom at utvalget antakelig har ulik mengde empiri knyttet til garderobe – og dusjkulturen på ungdomstrinnet. Problemstillingen

retter seg eksplisitt inn mot kroppsøvlingslærernes perspektiver på guttenes garderobe – og dusjkultur, som gjør det høyst relevant som forsker å rekruttere mannlige kroppsøvlingslærere til studien. For at forskningen ikke skal bli for ensformig i forhold til perspektivet, er et annet inklusjonskriteriet at også kvinnelige perspektiver er ønskelig. Ulike perspektiver vil være med på å berike datamaterialet i studien, da menn har et mer innenfra perspektiv på guttenes garderobekultur, ettersom at de kommer tettere på denne kulturen. Kvinnene har gjerne et mer utenfra perspektiv, grunnet at de ikke har den samme tilgangen til dusj – og garderobekulturen hos guttene. Med disse premisene kan det tenkes at utgangspunktene vil gi ulike perspektiver og oppfatninger, som kan drøftes – og vektlegges i resultatdelen for oppgaven. Det var et minimum for gjennomføring av studien at mannlige lærere skulle være representert, og om mulig at også kvinner var representert. Det ble lagt vekt på at kroppsøvlingslærerne som ble intervjuet, skulle være strategisk utvalgt fra minimum to skoler for å sikre at utvalget er representativt og overførbart.

3.2.2 Prosedyre for rekruttering av informanter

Tematikken for mastergradsoppgaven fanget meg tidlig da jeg har erfart problematikken i forhold til manglende deltakelse i garderobe – og dusjsammenheng gjennom mine praksisperioder på lærerstudiet. Personlig har jeg ikke observert problematikken på nært hold, da jeg ikke har vært inne i garderoben med guttene, men ut ifra det som rapporteres fra lærerne i kroppsøving kan dette forstås som en krevende tematikk. Når jeg som forsker skal rekruttere deltakere til min kvalitative studie vil det være fornuftig å henvende seg til personer innenfor settinger som potensielt kan delta i studien (Thagaard, 2018, s. 56). Jeg opprettet dermed formell kontakt innenfor skolemiljøene. Fra gode praksisperioder, kontaktet jeg to tidligere praksisskoler for å høre om de kunne tenkt seg å delta i mitt masterprosjekt. Ingen av disse skolene hadde anledning og kapasitet til å delta, dette førte til at jeg måtte forhøre meg rundt med andre skoler. Jeg lyktes omsider med å få tak i to praksisskoler, som hadde anledning til å delta i studien min. Til sammen fikk jeg rekruttert 4 informanter. Dette var ikke det jeg ønsket i utgangspunktet, men etter gjentatte forsøk på å samle inn ønsket antall informanter, så besluttet jeg å fortsette studien med fire informanter. Ulempen med mindre informanter enn det som var tenkt er at studien antakelig vil ha færre perspektiver og utdypende refleksjoner, som videre kan føre til at jeg som forsker koder færre relevante funn i analyseprosessen av datamaterialet. Viktig å påpeke at jeg var forberedt på at dette kunne

komme til å skje, derfor tok hensyn til dette, og ut ifra mine betraktninger anser jeg fire informanter som tilstrekkelig mengde for å sikre studiens kvalitet.

3.2.3 Presentasjon av informantene

I det kommende avsnittet skal jeg kort presentere informantene. Informantene er anonymisert og det benyttes derfor pseudonymer i denne oppgaven. Fellesnevneren for alle informantene som deltok i denne studien er at de underviser i kroppsøving på ungdomsskolen.

Kroppsøvlingslærerne som deltok i studien underviste på ulike trinn, både 8. trinn, - 9. trinn og 10. trinn ble representert. Under har jeg lagt ved en oversikt over informantene som meldte seg frivillig til å delta i min studie. Informantene hadde et variert erfaringsgrunnlag, helt fra 9 år og opptil 24 år.

Lærer 1 er tidlig i 40 årene, og har 17 års erfaring som kroppsøvlingslærer. I denne studien har kroppsøvlingslæreren fått pseudonymet «Halvor». Informanten er utdannet lektor med tilleggsutdanning i kroppsøving.

Lærer 2 er i midten av 30-årene og har 9 års erfaring som kroppsøvlingslærer. I denne studien har kroppsøvlingslæreren fått pseudonymet «Gunnar». Informanten leverte master i kroppsøving i 2022, og har tatt en bachelorgrad utdanning som kroppsøvlingslærer fra idrettshøyskolen.

Lærer 3 er i slutten av 40-årene, og har erfaring 24 års erfaring som kroppsøvlingslærer på ungdomstrinnet. I studien har denne kroppsøvlingslæreren fått pseudonymet «Wenche».

Lærer 4 er i midten av 30-årene, og har jobbet som lærer i kroppsøving i 10-år. I studien har denne informanten fått pseudonymet «Birthe». Informanten tilhører siste kullet som gikk ut på allmenn lærerutdanning.

3.3 Utforming av intervjuguide

Intervjuguiden var semistrukturert med tematiske emner og forslag til spørsmål (Kvale & Brinkmann, 2015). I min studie var det kun hensiktsmessig å utarbeide en intervjuguide til kroppsøvingslærerne, grunnet at det var denne faggruppen jeg hadde som formål intervjuet i studien. Det var ikke nødvendig for min studie å trekke inn elevenes personlige betraktninger knyttet til temaet, da formålet til studien kaster lys utelukkende på lærernes perspektiv, og deres erfaringer på guttenes garderobe -og dusjkultur på ungdomstrinnet. Fordelen med å rette studien mot kroppsøvingslærere, er at jeg ikke trenger å modifisere språket til elevenes ordforråd og oppfatningsevne (Kvale & Brinkmann, 2017). Selv om jeg rettet oppmerksomheten mot kroppsøvingslærere på ungdomstrinnet, var det like fullt viktig å stille konkrete spørsmål gjennom gode formuleringer. Jeg valgte bevisst å styre unna typiske ja/nei spørsmål, med den tanke om å invitere til reflekterende – og utdypende svar fra informantene. Dalen (2011) forklarer at spørsmålene ikke må være ledene, men formuleres på en åpen måte, slik at informantene for mulighet til å beskrive sine tanker og erfaringer knyttet til temaet for studien.

Spørsmålene som ble stilt fra intervjuguiden var utformet på bakgrunn av de forhåndssatte tematiske emnene for studien, og disse var: Trivsel, sosiale medier, puberteten og legning – og transteori. Under dette avsnittet viser jeg frem eksempler på spørsmål fra intervjuguiden, samt oppfølgingsspørsmål:

Trivsel: *Hvordan er språkkulturen blant elevene?*

Sosiale medier: *Hvordan påvirker sosiale medier kropps fokuset til guttene?*

Puberteten: *Hvordan tror du at puberteten påvirker guttenes deltakelse i kroppsøvingsfaget?*

Legning og transteori: *Har du erfart en case med en elev eller flere elever som ikke har ønsket å dusje eller være sammen med andre gutter i garderoben på grunn av legning?*

Eksempel på oppfølgingsspørsmål: *Hvordan tilrettelegger dere for elever som ikke har ønsket å dusje – eller være sammen med andre gutter i garderoben på grunn av legning og kjønn?*

Etter at jeg hadde bestemt meg for hvilke spørsmål som skulle stilles, ble det etterfølgende steget å sortere spørsmålene på bakgrunn av «traktprinsippet». Dette innebærer at en starter opp med oppvarmings spørsmål, som stiller lite krav til refleksjon fra informanten. Hensikten med dette er å skape en trygg ramme for intervjuet, og få informantene til å føle seg mest mulig komfortable i intervjusettingen. Gjennom å starte opp med formell prat, ønsket jeg å skape en trygg situasjon. Innledningsvis hentet jeg inn bakgrunnsopplysninger som navn, alder, utdanning og ansiennitet. Jeg stilte også noen generelle oppvarmende spørsmål om skolen, slik at samtalen hadde en gradvis progresjon, fra formell prat til mer tematisk prat. Ulempen med å stupe rett ut i temaet, er at informanten kan føle at h*n ikke er mentalt i riktig modus, som derav kan føre til at informanten føler seg mer anspent og ukomfortabel i intervjusettingen. Ved å stille generelle spørsmål om skolen og andre uavhengige spørsmål ellers fra tematikken i oppstarten, bidrar dette til at informanten bygger en relasjon og trygghet til intervjueren. Baktanken var å skape – og gi et godt førsteinntrykk til informanten, og bruke dette opplevde inntrykket til å skape en god atmosfære. En trygg atmosfære vil etter mine betraktninger øke sannsynligheten for å innhente erfaringer og tanker som vil forsterke datamaterialet til forskningen i denne studien.

3.3.1 Gjennomføring av pilotintervju

Før jeg kunne gjennomføre pilotintervjuet sendte jeg en søknad til SIKT sammen med intervjuguiden for å skaffe meg nødvendige tillatelser for å kunne gjennomføre prosjektet. Søknaden ble godkjent av SIKT, og etter at godkjenning var i orden gjennomførte jeg kort tid etter et pilotintervju med en medstudent. Pilotintervjuet ble gjort før datainnsamlingen. Intervjuet hadde som hensikt at jeg som forsker skulle få testet ut spørsmålene fra intervjuguiden og bli kjent med meg selv som intervjuer, samt teste ut det tekniske utstyret (Dalen, 2011, s. 30). Underveis i intervjuet beit jeg merke i at det var vanskelig å stille oppfølgings spørsmål, og det kan tenkes at nervøsiteten tok litt overhånd som en konsekvens av at jeg ikke befant meg i en trygg situasjon. For å vær mer rustet og klar til intervjuene med informantene utarbeidet jeg forhåndsplanlagte spørsmål. Disse spørsmålene var generelle, med formål om å være igangsettende for informantene, noe som gjorde det enklere for meg som forsker å formulere adekvate og gode spørsmål på bakgrunn av det informanten uttalte seg om. Jeg lagte dermed en liste med generelle spørsmål, noen eksempler jeg brukte ofte var: «Kan du utdype det du sa i angående ...», «kan du fortelle mer om...?», og mer. Jeg prøvde etter beste evne å ikke bli fastlåst i de utarbeidede spørsmålene i intervjuguiden, slik at jeg

kunne bygge opp under -og spille videre på informantenes utsagn, erfaringer og tanker knyttet til temaet for studien.

Jeg forsøkte å være bevisst på hvordan jeg fremsto som intervjuer. Både mitt – og informantens kroppsspråk har en innvirkning på den verbale interaksjon mellom oss. Jeg opplevde meg selv som noe nervøs og preget av intervjusettingen, ettersom at jeg befant meg i en uerfaren situasjon. Kroppsspråket mitt bar preg av litt nervøsitet og anspenhet. Jeg bemerket meg også underveis i prosessen at stemmen min fremsto litt monoton, og at jeg strevde litt med å stokke sammen ord og setninger med en fin flyt. Dette førte til at noen av spørsmålene ikke var formulert på en tilfreds måte, ut ifra mine betraktninger i pilotintervjuet. Ved å bli for opphengt i innholdet intervjuguiden merket jeg at samtalen framsto noe mer stasjonær, fremfor en dynamisk samtale som tillater informanten å ta opp andre relevante saker og temaer knyttet til studiens formål, som videre kan berike datamateriale gjennom koding av sentrale funn og resultater.

Lyden på mikrofonen var noe lav under pilotintervjuet, selv om lydstyrken var skrudd opp på maksimal styrke. Dette gjorde meg bevisst på hvordan jeg burde legge mikrofonen på en strategisk måte under intervjuene. Jeg kom fram til at det var fordelaktig å ikke ha for stor avstand til informanten, for å sikre meg god lyd kvalitet.

3.4 Datainnsamlingen

Før jeg gikk i gang med prosjektet var godkjenningen av SIKT i orden, og denne ble godkjent høsten 2023. Etter godkjenningen fra SIKT var i orden, ble pilotintervjuet testet og revidert, før intervjuene med informantene ble gjennomført. God tid i forveien ble det sendt ut informasjonsskriv med samtykkeskjema og intervjuguide til informantene. Tjora (2021) presiserer viktigheten av å skape en trygg og behagelig atmosfære i intervjusettingen. På bakgrunn av dette tillot jeg informantene selv å komme med ønsker for lokasjonen til gjennomføringen av intervjuet. Det var viktig for meg å hensynta informantenes ønsker, samt gjøre det enklere for informantene å gjennomføre intervjuene. Alle intervjuene ble gjennomført på møterom, etter informantenes ønske. For å gjøre det i størst mulig grad praktisk og effektivt for informantene, møtte jeg opp på skolen og gjennomførte intervjuene i

arbeidstid. Hensikten med å møte lærerne på deres egne arbeidsplass var å skape rom for trygghet i kjente omgivelser. Jeg gjennomførte intervjuene med fysisk tilstedeværelse, i form av ansikt til ansikt. Skal forskeren lykkes med individuelle intervjuer er det en forutsetning at forskeren evner å legge til rette for komfortabel intervjusetting, som bærer preg over en avslappet – og kontrollert stemning, der informantene får rom til å fortelle om egne personlige erfaringer, og tillatelse til å komme med digresjoner og tenke høyt (Tjora, 2021, s. 132). Ved å møte informantene i den «virkelige verden», fremfor den «virtuelle», opplever informantene trolig en helt annen trygghet til meg som forsker i intervjusituasjonen.

Informantene fikk tilsendt intervjuguiden før intervjuet ble gjennomført, slik at de hadde mulighet til å lese igjennom dette før intervjuet. Jeg nevnte innledning vis i intervjuene at det var ønskelig fra informantenes side at de delte sine erfaringer og tanker i en friere grad, sett litt vekk fra det som kan tolkes eller forstås som det «teoretisk korrekte». Ulempen med at informantene lener seg for mye på det teoretiske, er at dette kan føre til at informantenes besvarelser er mer generelle fra et teoretisk ståsted, fremfor at det legges frem konkrete og spesifikke eksempler som de selv har erfart i deres lærerhverdag. Dette kan redusere kvaliteten til datamaterialet, og føre til en minimalisering av nye sentrale funn og resultater for studien. For å unngå dette, tydeliggjorde jeg viktigheten av å snakke fritt, selv om besvarelsen ikke alltid svarte konkret på det spørsmålene i intervjuguiden spurte om. Som Postholm (2010) forklarer, så er semistrukturerte halvplanlagte, og informantenes erfaringer og tanker er viktige å få frem, selv om samtalen beveger seg i et spor utenfor det generelle rammeverket i intervjuguiden.

Intervjuene ble også tatt opp med diktafon, en lydopptaker. Jeg var bevisst på hvor jeg plasserte opptakeren. Strategisk sett innså jeg at det mest hensiktsmessige var å plassere opptakeren på en litt diskre måte, slik at informantene ikke ble for opphengt i opptakeren, men heller at de opplevde samtalen som litt mer formell. Dette var forenlig med formålet mitt for intervjusituasjonen, da jeg etter beste evne forsøkte å skape en setting som gir et mer «ekte» produkt (Tjora, 2021, s. 180).

Jeg vektla også viktigheten av å tillate taushet, noe jeg poengterte tidlig i oppstarten av intervjuet med hver informant. Ofte er det slik at en ønsker å unngå taushet, ettersom at dette kan oppfattes som en form for «kleinhet» i konversasjonen. Min forutinntatte oppfatning var at om det ikke åpnes opp for tenkepauser underveis i prosessen, så vil besvarelsene også bære preg av dette, i form av forhastet respondering uten like stor grad av gjennomtenkte, reflekterende, utdypende og overveide besvarelser fra informantene. Det positive med å tillate stillhet og øke aksepten for tidsbruk, er mer reflekterte svar. Dette gir informanten mulighet til å assosiere, og dermed komme med relevant informasjon (Kvale og Brinkmann, 2017). Stillhet kan også i gåseøyne «tvinge» informanten å snakke enda mer om et tema, grunnet en ubehagelig stillhet (Tjora, 2021, s. 167). Selv om ikke hensikten er at intervjuet i mest mulig grad skal preges av stillhet, er det hensiktsmessig at praten ikke bare går på inn -og ut-pust, uten at tillegges rom for betenkningstid. Jeg ønsket at intervjuet skulle være mest mulig komfortabel for informantene innenfor tematikkens rammer. Garderobe -og dusjkulturen som tema er i utgangspunktet et ganske sensitivt tema. Denne sensitiviteten kan ofte også føre til sårbarhet, og informantene ønsker derav å trå varsomt i dette «terrenget». Jeg var pålagt innledningsvis til å påminne og understreke informantenes ansvar, som blant annet går ut på at informantene ikke skulle navngi eller fortelle opplysninger som kunne direkte eller indirekte kan assosieres med elever. Informantene måtte gjerne fortelle om eksempler fra skolehverdagen, men at denne informasjonen måtte legges frem på en måte som ikke kunne assosieres med en enkelt elev eller flere elever. Informantene hadde et ansvar om å ivareta taushetsplikten, naturlig nok, men dette vil også føre til at informantene kan bli mer tilbakeholdne i forhold til informasjon i frykt for å komme med utleverende opplysninger i det som blant flere oppfattes som en sensitiv – og sårbar tematikk.

3.4.1 Innsamling av data

Dataene ble systematisert for å bruke materien til å skape en ny mening og et nytt produkt. Det nye produktet skal være med på å utvikle kunnskap i form av forskning på områder innen tematikken hvor det er visse kunnskapshull. En deskriptiv analyse innebærer koding og kategorisering av datamateriale, både etter og under innsamlingen av materiale (Postholm, 2010, s. 91). I deskriptiv analyse forsøker en å beskrive virkeligheten, uten å identifisere årsaker og/eller hypoteser (Grønmo, 2023).

I valg av metode til datainnsamlingen er det sentralt å stille seg spørsmålet: Hvordan skaffer jeg meg valide data som dekker problemstillingen? Ifølge Gripsrud, Olsson og Silkoset (2004) er det to typer data: Primærdata (egen datasamling) og Sekundærdata (data som foreligger).

Det er flere måter å innhente primærdata. Løsningen for min del var å benytte meg av et dybdeintervju. Sekundærdata vil brukes i form av tilgjengelig litteratur til å drøfte og understøtte kroppsøvingslærerne erfaringer på hvordan ulike faktorer påvirker guttenes garderobe –og dusjkultur.

3.4.2 Transkripsjon

Når en transkriberer intervjuet, transformeres talespråket om til skriftspråk med hensikt om at samtalen i intervjusituasjonen blir tilgjengelig for analyse (Kvale & Brinkmann, 2018). Når materialet struktureres fra muntlig til skriftlig form, egner det seg bedre til analysearbeid.

Fordelen med å strukturere materialet i tekstform, er at det blir enklere å få en god oversikt av materialet i den påfølgende analyseprosessen (Kvale og Brinkmann, 2012). Selve

transkriberingen gjorde jeg fortløpende rett etter at intervjuene med hver informant var gjennomført. Det var tidskrevende å skrive ned alle intervjuene ordrett, men arbeidet var utvilsomt verdt det, da transkripsjonen var nødvendig for å sikre validiteten og reliabiliteten til datamaterialet. Underveis i transkripsjonsarbeidet kan det bli stilt spørsmål angående reliabiliteten og validiteten (Kvale og Brinkmann, 2012). Skrivestilen som jeg valgte, var et viktig element i det å ta hensyn til transkripsjonens reliabilitet og validitet. Det er flere krav å ta hensyn til, deriblant om transkribering skal være en direkte gjengivelse av dialekten som uttrykkes i intervjusituasjonen eller om det muntlige språket skal oversettes til bokmål. Som forsker har jeg besluttet at intervjuene skulle oversettes fra dialekt til bokmål, og bakgrunnen for dette valget var å gjøre materialet mer tilgjengelig for leseren (Kvale & Brinkmann, 2012). Videre var jeg veldig bevisst på å være konsekvent i bruken av tegnsetting, samt legge inn legge inn betenkingsord som «ehm» og «hmm», som ofte brukes når informanten har såkalte tenkepauser. I situasjoner hvor informantene nølte, la jeg inn tegn som illustrerte betenkningstid, som for eksempel..., som et uttrykk for såkalt «nøling». Emosjonelle følelser og uttrykk som utspilte seg i intervjusituasjonen, ble presentert også i transkribering, som for eksempel latter. Emosjonelle uttrykk er en indikator på atmosfæren i intervjusituasjonen, og det var dermed viktig for min del å legge inn disse reaksjonene som kom til uttrykk i interaksjonen mellom informant og forsker. Latter kan være et tegn på en trygg atmosfære,

bygget på en avslappet og komfortabel stemning, men også bære preg av usikkerhet, en slags forsvarsmekanisme eller utrygghet fra både informant og forsker. Derfor var det hensiktsmessig å legge dette inn i datamaterialet mitt, slik at dette kunne analyseres for å forstå de ulike uttrykksformene til informantene innenfor aktuelle temaer for studien.

3.5 Analyse og tolkning

I dette kapitlet skal jeg redegjøre for analyse og tolkningsprosesser i min studie. Videre skal jeg legge frem kodingsprosessen, ved å kaste lys på hvordan tematisk analyse har blitt tatt i bruk som prosedyre for mitt analysearbeid i denne studien.

Tjora (2021) forklarer at målet med kvalitativ analyse er at den aktuelle leser får økt sin kunnskap om det saksområdet det forskes på (s.216). Det er relevant å bruke en tematisk analyse i analyseprosessen av datamaterialet. Grunnen til dette var for å hjelpe til med å utforme intervjuguiden, hjelpe til i intervjuprosessen, og i transkriberingsprosessen (Kvale & Brinkmann, 2015). Det er viktig at forskeren legger en plan på hvordan h*n skal trekke ut det viktigste, selve essensen av innholdet. Ikke all informasjon er like vesentlig, og det er derfor viktig med god planlegging og gjennomførelse av analyseprosessen, slik at forskeren kan trekke ut relevant informasjon til studien. Det mest sentrale utvalget av perspektivene er rådataene, og det er viktig å skape et system, et mønster og en mening med all den innsamlede informasjonen (Jacobsen, 2011). For å strukturere informasjonen og innholdet i datamaterialet, skal denne oppgaven benytte en tematisk analyse.

3.5.1 Koding

For å kode og sortere dataene som jeg hadde samlet inn i intervjuene, ble Nvivo benyttet. Dette er et program som fungerer godt som et verktøy i analysering av kvalitative data. For å identifisere, analysere og rapportere mønstre i dataene, benyttet jeg tematisk analyse (Braun & Clarke, 2006). Innen tematisk analyse finnes det ulike måter å analysere på, og i denne oppgaven har jeg valgt å benytte en «sektiv lesetilnærming». Ifølge van Manen (2016) er en «sektiv lesetilnærming» at forskeren leser gjennom materialet flere ganger med hensikt om å finne ut hvilke uttalelser som er viktig for å beskrive fenomenet. I en tematisk analyse setter forskeren opp hovedtemaer på bakgrunn av hva det er mest materiale om. Etter at

datamaterialet var samlet inn, ble det neste steget i mitt analysearbeid å systematisere og analysere dataene. I den tematiske analysen tar en for seg innholdet og indentifiserer mønstre i datasettet. Det er hensiktsmessig å bruke en forhåndsdefinert prosedyre, og mitt analysearbeid for studien skal ta i bruk et såkalt 6-steps program. Den fenomenologiske – og hermeneutiske tilnærmingen min til studie, gjør det hensiktsmessig å benytte modellen til Braun og Clarke (2022), til å fortolke og analysere intervjuetekstene. Denne modellen vil være et nyttig verktøy i arbeidet med å søke etter dypere meninger i informantenes fortellinger. Meningsinnholdet skal følgende sorteres inn i ulike temaer:

1. Gjøre seg kjent med datasettet
2. Koding
3. Konstruere innledende temaer
4. Utvikle og gjennomgå temaer
5. Definere og navngi temaer
6. Skriveprosessen.

Det første trinn handler om å bli kjent med datasettet. Så fort datamaterialet var innsamlet, leste jeg gjennom materialet flere ganger for å skaffe meg en oversikt. Etter at jeg har lest datamaterialet flere ganger ble neste steg å se etter mønstre i datamaterialet. Postholm (2010) forklarer at en underveis som forsker finner ulike temaer og merkelapper som er med på å farge forskningsprosessen i møte med nye informanter. Mønstre kan være i form av gjennomgående sitater i intervjuet eller sitater som utmerker seg. Etter at datainnsamling og transkripsjonen av materialet var undergjort, startet prosessen med å kode - og kategorisere funnene. Jeg kodet materialet for å finne essensielle kategorier og knytte nøkkelord i materiale til de ulike kategoriene. For å trekke ut essensen av fortellingene til informantene, ble materialet kodet på følgende måte:

Tema	Underkategorier	Kode	Sitat
Trivsel	Praktiske årsaker	Frivillighet	«Man skal ikke skyte bein under det som gir en praktisk holdning. For da går det ikke på at de ikke ønsker å dusje. Det går på en ren praktisk situasjon som oppstår der og da».
Sosiale medier	Bildespredning i garderoben	Mobilhotell	«Vi mennesker er såpass enkle. Learning by doing... Det er jo en grunn til at denne setning har overlevd og fortsatt benyttes. Den beskriver veldig greit hvordan vi som mennesker er. Hvis du ser at din adferd på et eller annet vis har en negativ konsekvens for deg selv, så vil du sannsynligvis velge noe annet i etterkant. Det vil du også se på andre arenaer. Når du er på fotballbanen, så er det klart at hvis du gjør et feil valg, så vil du jo justere deg inn, fordi konsekvensene blir uheldige».
Legning og transteori.	Legning og språkkultur	Krenkende språkbruk	«Tøff, krass, stygg. Du suger din jævla homo, for eksempel. Kan slenge ut hvis en ikke får til noe. Ordene blir slengt ut uten at elevene nødvendigvis tenker at det er så stygt å si det, men det er litt sjargongen mellom flere elever».

Tabellen over viser hvordan jeg kodet meg frem til forskningsfunnene for studien. Kodene ble sortert i underkategorier for de teoretiske temaene. Problemstillingen min for studien; ««Hvordan erfarer kroppsøvlingslærere guttenes garderobe – og dusjkultur, og hva tenker læreren påvirker denne kulturen»», var førende for hvilke kategorier og koder som ble benyttet i studien. Jeg søkte videre etter temaer som kunne brukes inn i drøftingen. Videre ble temaene definert og navngitt. I det siste trinnet startet skriveprosessen, og den baserte seg på all arbeidet i de foregående trinnene i den tematiske analysen.

3.6 Studiens kvalitet

I det følgende kapittelet skal jeg trekke frem ulike aspekter som er viktige for studiens kvalitet. Når en forsker og skriver oppgaver er det viktig at metoden og studien gir troverdig kunnskap. Studiens kvalitet handler om hvordan en har kommet frem til de resultatene som presenteres, og om en kan stole på de konklusjonene som presenteres. Videre er det viktig at oppgaven er kvalitetssikret slik at resultatene kan overføres til en større del av befolkningen, enn bare de informantene som deltar i denne studien. På bakgrunn av dette skal jeg legge frem disse faktorene i prosjektet mitt, før jeg presenterer resultatene mine.

3.6.1 Reliabilitet

Reliabilitet handler om forskningsresultatenes troverdighet og konsistens, og behandles ofte i sammenheng med spørsmålet om hvorvidt et resultat kan reproduseres av en annen forsker i en annen situasjon (Kvale & Brinkmann, 2018, s. 276). En kvalitativ studie kjennetegnes ofte som en dynamisk prosess i sosiale omgivelser, og det er ikke mulig å gjenskape like resultater ved å gjennomføre samme intervju to ganger. Det handler om påliteligheten av den innsamlede dataen, og hvordan disse har blitt bearbeidet. Det er viktig at dataene er gjennomført på en tillitsvekkende måte, og at dataene i forskningen er sanne og blitt behandlet på riktig måte. Troverdigheten skal opprettholdes i alle fasene for forskningsprosessen. Dette vil si at arbeidet i analyse – og bearbeidingsdelen skal gjøres nøyaktig, i forhold til koding og registrering av data (Halvorsen, 2008, s. 68). Sett i forhold til transkribering, er det viktig å skrive ned en korrekt gjengivelse av den muntlige formen som utspiller seg i intervjusituasjonen. Dette er med på styrke reliabiliteten til transkriberingen.

3.6.2 Validitet

Validitet blir ofte definert som en uttalt sannhet, riktighet og styrke (Kvale & Brinkmann, 2012). Thagaard (2018) beskriver validitet som en studies gyldighet. Det handler om gyldighetene av de resultatene som forskeren kommer frem til, og hvordan disse resultatene tolkes (Thagaard, 2018). Som forsker er det en rekke punkter som det bør tas stilling til for å styrke validiteten til studien. Det er viktig å ha et kritisk blikk gjennom å stille spørsmål om de tolkninger som en har kommet frem til er gyldige i forhold til den virkeligheten som en har studert. Validiteten kan også styrkes gjennom at en ekstern, gjerne en annen forsker, opptrer

som djevelens advokat gjennom analyseprosessen (Thagaard, 2018). Kvale og Brinkmann (2018) presiserer at validitet i samfunnsvitenskap kan forstås som hvorvidt en metode er egnet til å undersøke det den har som formål å undersøke (s.276). Knyttet til prosjektet mitt for studien, blir det viktig å stille seg spørsmål om datamaterialet har en relevans til problemstillingen for oppgaven.

Jeg har i prosjektet mitt forsøkt å lage en utforming som har relevans for problemstillingen min. Hvert element, helt fra forskningsspørsmål til intervjuguide, gjennomføring, analyse og drøfting, har blitt utformet med utgangspunkt i oppgavens problemstilling. Kvale og Brinkmann (2012) forklarer at validiteten under intervjuene hviler på intervjuobjektets troverdighet, og selve kvaliteten til intervjuet. Det er hensiktsmessig å stille spørsmål til meningen med det som blir sagt og kontrollere informasjonen som gis «på stedet» av informanten. Jeg har også hatt løpende kontakt med veileder, for å sikre meg at alle steg underveis i prosessen er foretatt – og justert i forhold til å styrke studiens validitet.

3.6.3 Generaliserbarhet

Generaliserbarhet handler om at resultatene fra prosjektet også kan være gyldige eller relevante i andre sammenhenger, og dermed overføres til andre situasjoner og personer (Thagaard, 2018). Forskeren må kunne forklare – og argumenter for hvorfor studien også er relevant i andre situasjoner. Et annet tegn på at forskningen er overførbar, er om leseren kan assosiere seg med de ulike situasjonene, temaene og fenomenene som presenteres i studien.

Det stilles ofte spørsmål om hvorvidt funnene i en intervjustudie er overførbare. Ifølge Kvale & Brinkmann (2018) er ofte en innvending mot intervju som metode innen forskning at antallet informanter er for lavt til at de resultatene som kommer frem kan være generaliserbare. Selv om utvalget for denne studien kan betegnes som lite og noe snevert, har jeg som forsker benyttet den kvalitative tilnærmingen til å gjennomføre en grundig analyse – og tolkning av datamaterialet i intervjuene. I tolkningen og analyseprosessen av datamaterialet har jeg bevisst benyttet meg av relevant teori, og knyttet dette opp mot resultatene og drøftingen. Hensikten med studien er å bidra med kunnskaper til andre lærere angående temaet for mastergradsprosjektet. Forskningen i dette tilfellet retter seg mot

lesergeneralisering, og dette innebærer at det opp til leseren selv å vurdere generaliserbarheten til studien.

3.7 Etiske overveielser

Når en forsker på fenomener som omhandler mennesker er det viktig å huske de etiske og moralske aspektene som kan påvirke forskningen. Etiske problemstillinger preger hele forløpet i en intervjuundersøkelse, og ved bruk av kvalitative intervjuer er det flere etiske dilemmaer som kan dukke opp, og det er viktig å huske på disse gjennom hele forskningsprosessen. Noen av de etiske problemstillingene som forskeren må forholde seg til er knyttet opp mot planlegging, intervjusituasjonen, transkribering og analyseringen (Kvale og Brinkmann, 2012). Som forsker blir det viktig å trø varsomt, å se til at all forskning er i henhold til forskningsetiske normer. Det er den enkelte forskers ansvar å etterfølge forskningsetiske normer. Etikk er viktig for at leseren kan stole på forskerens materiale. Som forsker har jeg eiendomsrett over resultatet i studien min. Dette forplikter, og jeg må ta dette ansvaret på alvor, blant annet gjennom å sikre at ingen uvedkommende får tilgang til opplysningene i datamaterialet. Å gi informantene tilstrekkelig informasjon, samt vise hensyn ovenfor informantenes ønsker, er viktig sett i relasjon til de forskningsetiske normene.

I forbindelse med forskningen min sendte jeg et utfyllende skriv til SIKT, hvor jeg forklarte - og begrunnet datahåndteringsplanen for denne studien. Før jeg gikk i gang med forskningen ble det søkt om innvilgelse til databehandling hos SIKT. Datahåndteringsplanen ble vurdert av SIKT og godkjent med prosjektnummer 626615. De etiske sidene ved planleggingen omfatter blant annet å innhente samtykke til deltakelse i studien, og dermed ble det sendt ut et samtykkeskjema og intervjuguide til alle informantene. Samtykkeskjemaet med informasjonsskriv ble sendt både digitalt og utlevert til informantene i papirform før gjennomføringen av intervjuet. Skjemaet inneholdt informasjon om temaets formål, samt informasjon om hvordan intervjuene skulle gjennomføres og oppbevares. Informantens rettigheter ble presisert, som retten til innsyn i opplysninger som behandles av informanten, rett til å endre feil eller misvisende informasjon, rett til å få slettet personopplysninger om seg selv og sende klage til Datatilsynet om behandlingen av personopplysninger. Det ble tydeliggjort ovenfor informantene at deltakelse var frivillig, som betyr at informantene hadde rett til å trekke samtykket tilbake uten å måtte oppgi noen grunn for dette. Informert samtykke

betyr at intervjuobjektene på forhånd blir informert om undersøkelsen overordnede formål, fordeler og eventuelle risikoer ved å delta i denne studien (Kvale og Brinkmann, 2012).

Nesh (2021) stiller krav om at anonymitet og konfidensialitet skal ivaretas etter at avtalen er inngått med deltakerne. Jeg samlet inn informasjon som indirekte kan assosieres med informantene i form av generelle bakgrunnsopplysninger som alder, utdanningsbakgrunn, yrkeserfaring og ansiennitet. Jeg utarbeidet også en kodebok, der jeg lagret den reelle kontaktinformasjonen og de nye «fiktive» pseudonymene. Kodeboken ble lagret og bevart atskilt fra øvrige data, og var innelåst under arbeidet med studien.

Intervjuene ble gjennomført på en konfidensiell plass. Informanten må bevisstgjøres over viktigheten av konfidensialitet i forskningen. Ifølge Kvale og Brinkmann (2012) innebærer dette at private data som kan assosieres med den enkelte læreren, ikke under noen omstendigheter skal avsløres eller kunne spores. Når informantene på forhånd er opplyst om at det som sies i intervjusituasjonen er anonymt og konfidensielt mellom forsker og dem selv, kan dette resultere i en mer dynamisk samtale med bedre flyt, og forskeren får dermed de svarerne hun/han leter etter (Kvale & Brinkmann, 2012). Alle informantene ble anonymisert i datamaterialet for studien. Personopplysningene ble aidentifisert, og lyd ble kryptert. For at ingen uvedkommende skulle få tilgang til personlige opplysninger i masterstudien, ble navnene på informantene endret.

Temaet som det kastes lys på i oppgaven er i utgangspunktet et sensitivt og utfordrende tema. Selv om perspektivet i studien retter seg mot lærerne og ikke elevene, kan det allikevel være vanskelig å utlevere informasjon om et tema som er preget av personlige erfaringer og opplevelser. Lærere kan være tilbakeholdne i forhold til informasjon i frykt for at informasjonen som de eventuelt deler kan identifiseres med – og spores til enkeltelever. Det er viktig å ikke trå over grenser som forsker, slik at innhenting er i tråd med dataplanen som er sendt inn og godkjent fra SIKT. Det er viktig skape en intervjusituasjon som bærer preg av en trygg atmosfære, og ikke legge press på informantene til å si noe de i utgangspunktet ikke ønsker å gi noen opplysninger om. Intervjuet skal gjennomføres på informantenes premisser,

og viktig at jeg som forsker ikke legger press på informantene til å uttale seg om saker og temaer de ikke ønsker å ta opp, eventuelt ikke har tillatelse til å ta opp.

4 Presentasjon og drøfting av funn

For å besvare problemstillingen: «*Hvordan erfarer kroppsøvingslærere guttenes garderobe – og dusjkultur, og hva tenker læreren påvirker denne kulturen*», så benyttet jeg kvalitativ metode. Dataene ble tematisk analysert, og endte opp i følgende tema: Unnvikelsesstrategier i garderobe – og dusjpraksisen (4. 1. 1), elevenes kunnskaper om sosiale medier (4. 1. 2), bildespredning på sosiale medier (4. 1. 3), lærerens rolle -og ansvar (4. 1. 4), idrettsbakgrunn og frivillighet (4. 2. 1), praktiske årsaker (4. 2. 2), språkkulturen og det sosiale samspillet i garderoben (4. 2. 3), krenkende språkbruk (4. 3. 1), homofobiske uttrykk med ironisk distanse (4. 3. 2), transeeløvere i møte med den tradisjonelle garderobe – og dusjkulturen (4. 3. 3), Lærerens rolle – og ansvar i møte med transeeløvere (4 . 3. 4). Temaene presenteres under overskriftene: Kroppsøvingslærerens erfaringer over mulige årsaker til at guttene unnviker garderobe – og dusjpraksisen i kroppsøvingsfaget (4.1), hvordan erfarer kroppsøvingslæreren at guttenes trivsel påvirker for deltakelsen i garderobe – og dusjpraksisen (4.2) og hvordan erfarer kroppsøvingslæreren at faktorer som puberteten, trivsel og legning påvirker elevenes deltakelse i kroppsøvingsfaget (4.3).

Temaene:

Det første temaet som ble utviklet i den analytiske prosessen er følgende:

Kroppsøvingslærerens erfaringer over mulige årsaker til at guttene unnviker garderobe – og dusjpraksisen i kroppsøvingsfaget. Dette temaet skal knytte sammen resultater og drøfting mot forskningsspørsmål 1: Hvilke unnvikelsesstrategier erfarer kroppsøvingslæreren at guttene benytter seg av som årsaker til manglende – eller ingen deltakelse i garderobe – og dusjpraksisen?

Det andre temaet som ble i utviklet i den analytiske prosessen er følgende: Hvordan erfarer kroppsøvingslæreren at guttenes trivsel påvirker for deltakelsen i garderobe – og dusjpraksisen. Dette temaet skal knytte sammen resultater og drøfting mot forskningsspørsmål 2: Hva tenker kroppsøvingslæreren om hvordan guttenes trivsel påvirker for deltakelsen i garderobe – og dusjpraksisen?

Det tredje temaet som ble utviklet i den analytiske prosessen er følgende: Hvordan erfarer kroppsøvingslæreren at faktorer som puberteten, trivsel og legning påvirker elevenes deltakelse i kroppsøvingsfaget. Dette temaet skal knytte sammen resultater og drøfting mot forskningsspørsmål 3: Hva tenker kroppsøvingslæreren om krenkende språkbruk, og hvilke konsekvenser dette kan ha for de elevene som faller utenfor de forventede og uuttalte kjønnsnormene i garderobe – og dusjkulturen?

For å konkretisere problemstillingen skal temaene knyttes til hvert sitt forskningsspørsmål. Temaene kommer til å bli presentert enkeltvis. Informantenes uttalelser er satt i kursiv, for å vise hva som er uttalelser, samt mine oppfattelser og tolkninger. Hvert sitat som presenteres vil nummereres, slik at det blir enklere å referere i den kommende drøftingen.

4.1 Kroppsøvingslæreren erfaringer over mulige årsaker til at guttene unnviker garderobe – og dusjkulturen i kroppsøvingsfaget

Det første temaet som ble utviklet i analysen av datamaterialet baserer seg på kroppsøvingslærernes forutinntatt holdninger, tolkninger og oppfattelser på eventuelle årsaker til hvorfor gutter i kroppsøvingsfaget unnviker garderobe – og dusjpraksisen på ungdomstrinnet. Resultatene til temaet presenteres i underkategoriene: Unnvikelses strategier i garderobe – og dusjpraksisen (4.1.1), Elevenes kunnskaper om sosiale medier (4. 1. 2), Bildespredning på sosiale medier (4. 1. 3) og Lærerens rolle – og ansvar (4. 1. 4). Temaet i dette delkapittelet skal lenkes til det teoretiske rammeverket for studien, samt tidligere forskning som er gjennomført på dette feltet. Det teoretiske rammeverket er grunnlaget for validiteten til studien, og skal brukes til å underbygge studiens kommende drøfting.

4.1.1 Unnvikelsesstrategier i garderobe – og dusjpraksisen

Resultatene fra analysen viser at det har skjedd en stor kulturendring i garderobe – og dusjkulturen i kroppsøvingsfaget på ungdomstrinnene. For å beskrive endringsprosessene i garderobe – og dusjkulturen sier Wenche følgende:

«Det tror jeg er en situasjon vi har beveget oss i retning mot de siste 10-15 årene. Det jeg kan si er at fra de første klassene jeg hadde i kroppsøving, så dusjet de. Det var liksom ingen issue det. Det var mer sånn, får vi tid til å dusje? Det har endret seg» (Wenche) [1].

Wenche trekker frem egne erfaringer, og viser til at det har skjedd en kulturendring i samfunnet vårt de siste 10-15 årene, fra åpenhet til et mer lukket samfunn, og dette samsvarer med Augestad (2003) sin forklaring. Augestad (2003) forklarer at tidligere ble tradisjonell disiplinering vektlagt som viktig – og riktig tilnærming ovenfor garderobe – og dusjkulturen på ungdomstrinnet. Dette er svunne tider som vektla en disiplinær praksis, hvor kroppsøvingslæreren kunne overvåke elevene gjennom et såkalt «kikkehull». Formålet med å overvåke elevene var for at kroppsøvingslærerne skulle ha oversikt og forsikre seg om at elevene dusjet (Augestad, 2003). I den moderne garderobe – og dusjkulturen er det ingen elever som kan pålegges å dusje. Moen et al. (2018) forteller at selv om flertallet av elevene dusjer, så er det allikevel flere elever som opplever en del ubehag knyttet til garderobe – og dusjpraksisen i kroppsøvingsfaget. Opplevelsen av ubehag blant guttene kan føre til at de tar i bruk såkalte «unnvikelsesstrategier» for å unngå garderobe – og dusjpraksisen. Birthe har selv fått erfare guttenes unnvikelsesstrategier i sin lærerhverdag som kroppsøvingslærer. På spørsmål om hvordan kroppsøvingslæreren tenker at unnvikelsesstrategier påvirker garderobe – og dusjpraksisen, trekker Birthe frem tid som en årsak til at guttene unnviker denne praksisen:

«Det er jo alltid noen som kommenterer sånn: «nå tar du to minutter av friminuttet». De har jo mulighet til å dusje. Så at det ikke er tid, er en dårlig unnskyldning» (Birthe) [2].

Elevenes unnvikelsesstrategi i utsagnet til Birthe viser gjenkjennelig trekk til Moen et al. (2018) sin forskning, som trekker inn elementet manglende tid som en årsak til at noen gutter unnviker garderobe – og dusjpraksisen. Birthe tenker at dette er en bevisst strategi fra guttene, som de benytter for å rettferdiggjøre at de ikke er deltakende i garderobe – og dusjpraksisen. Gunnar erfarer at det er en del støy i guttegarderobene, og tenker at dette kan være en faktor som påvirker guttene til å unnvike garderobe – og dusjpraksisen:

«Det er jo klart at det finnes mer lyd i guttegarderoben, enn i jentegarderoben. Som vi hører, for vi sitter ut forbi og venter. I mange av klassene er det jo mye lyd, mye leven. Det er ikke alltid at det nødvendigvis er noe tull de holder på med, men det er bare at de synger» (Gunnar) [3].

Gunnar sin beskrivelse og forståelse av guttegarderoben som høylytt er ikke et ukjent fenomen, og føyer seg til tidligere forskningsfunn. Som Moen et al. (2018) forklarer, så er støy en faktor til at guttene unnviker garderobe – og dusjpraksisen. Det som er gjennomgående i besvarelsene til utvalget kroppsøvingslærere for studien, er at samtlige peker mot at det generelt er mye lyd – og uro blant guttene i garderobene. Guttene er litt mer høylytte, sammenlignet med jentene. Det kan tenkes at guttene opplever garderoben som et fristed fra tradisjonell undervisning, og som konsekvens av dette blir garderoben en arena guttene benytter for å utrykke et uforløst energibehov i en ellers så stillesittende skolehverdag. Derfor blir garderoben oppfattet som et fristed fra de strukturerte rammene som er satt i tradisjonell klasseromsundervisning.

Moen et al. (2018) forklarer videre at mobbing er en årsak til at guttene unnviker garderobe - og dusjpraksisen på ungdomstrinnet. Basert på mønsteret i fortellingene erfarer kroppsøvingslærerne primært at mobbing praktiseres ansikt til ansikt og/eller på sosiale plattformer. Kroppsøvingslærerne rapporterer om få erfarte tilfeller av mobbing knyttet til garderobe – og dusjpraksisen, men understreker også at disse rapportene ikke nødvendigvis gjenspeiler den reelle virkeligheten. Dette viser til kompleksiteten med å oppdage og forhindre at mobbing skjer mellom guttene, og forskning gjort av Öhman (2017) presenterer en virkelighet om flere kroppsøvingslærere som er unnvikende fra garderobepraksisen med

elevene. Paradoksalt nok så er det flere kroppsøvingslærere som fokuserer i stor grad på at guttene ikke skal unngå garderobepraksisen, men selv velger de å holde seg vekk fra denne praksisen. Konsekvensen av at lærere ikke er til stede i situasjoner som oppstår i garderoben, er at adferd som mobbing innenfor denne kulturen ikke blir avdekt. Når krenkende adferd som mobbing ikke avdekkes eller videre rapporteres, blir det vanskelig å tilrettelegge for trygge garderobesituasjoner for guttene. Öhman (2017) er krystallklar i sin forståelse av at garderoben er et rom hvor voksne både bør – og skal vær til stede i. Basert på utsagnene til Halvor og Birthe er dette ikke er like enkelt å følge opp i praksis.

«Garderobekulturen er et lukket samfunn for de som er i garderoben, og derfor får vi som lærere lite innpass» (Halvor) [4].

«Jeg går ikke inn og kontrollerer, jeg bare passer på. Jeg kan ikke gjøre så mye annet enn å legge til rette for at de kan gå i garderoben og dusje. Jeg kan ikke stå i garderoben og dusje de, haha!» (Birthe) [5].

4.1.2 Elevenes kunnskaper om sosiale medier

Resultatene fra analysen viser at kroppsøvingslærerne erfarer at sosiale medier har stor påvirkning på guttene. Kroppsøvingslærerne ble spilt spørsmål om hvordan de erfarer at sosiale medier påvirker guttene generelt i hverdagen, og hva de tenker om sosiale mediers påvirkning på guttenes deltakelse i garderobe – og dusjpraksisen. På spørsmål om hvordan sosiale medier påvirker guttenes hverdag, svarer Birthe følgende:

«Jeg tror den påvirker veldig mye, i forhold til hvordan du skal se ut – og hvordan du skal være. Gutter blir påvirket til at det er sånn du skal se ut, og du kan ikke spise det og du må spise sånn. Du har reklame og rabattkoder, så det tror jeg påvirker elever i stor grad, for de er ikke egentlig modne nok til å skille ut hva som er reelt og hva som er «fake news» for å si det på den måten» (Birthe) [6].

Birthe sine tanker samsvarer med Bjørnebekk (2015) sin forståelse på hvordan populærkulturen i sosiale medier påvirker ungdommenes kroppsbilde og selvoppfattelse. Bjørnebekk (2015) skyver ansvaret for elevenes opplevelse av eget kroppsbilde over på sosiale medier, og hvordan bruken av dette kan bidra til at elevenes selvoppfattelse reduseres. Birthe erfarer at guttene ikke evner å differensiere mellom det som er reelt og ikke reelt på sosiale medier, og dette viser tegn som kan knyttes til hva Kvalem og Wichstrøm (2007) forteller. Kvalem og Wichstrøm (2007) forklarer at ungdommer virker å slite med å skille mellom «det faktiske selvet» (hvem en opplever at en er) og «det idealet selvet» (hvem en ønsker å være). Sosiale medier drar fokuset i retning som gjør det utfordrerne for guttene å akseptere «det faktiske selvet». En konsekvens av at guttene trekker mot idealismens skjønnhetsidealer er at det «idealet selvet» baseres på nåtidens trender. Som Bjørnebekk (2015) forklarer, så har disse skjønnhetsidealene vekslet gjennom historien, og det er – og har vært ulike skjønnhetsidealer i ulike deler av verden. Bjørnebekk (2015) forklarer videre at skjønnhetsidealene som presenteres på sosiale medier viser til ukritiske framstillinger på kropp, som former en kroppskultur hvor elevenes eget kroppsbilde ikke samsvarer med idealistiske syn på kropp. Konsekvensen av en slik kroppskultur kan bidra til å svekke guttenes selvoppfattelse. Derfor er det viktig at kroppsøvlingslærere benytter kroppsøvlingsfaget til å kaste lys på et positivt selvbilde. Tylka (2011) trekker frem viktigheten av at mennesker utvikler et positivt selvbilde, og retter fokuset mot positive egenskaper som elevenes personlighet, fremfor utseende. Videre forklarer Tylka (2011) at guttene ikke trenger å være fornøyde med alle aspektene ved egen kropp, men det viktigste er at individet har positive holdninger til kroppen som en helhet. Kroppsøvlingslæreren kan gjennom teori knyttet til faktorene kroppskultur, kroppsbilde og selvoppfattelse, belyse viktigheten av å akseptere kroppen sin slik den er, og endre fokuset fra en idealistisk medieskapt holdning over til et mer funksjonelt syn på kropp.

På spørsmål om hvordan kroppsøvlingslærerne erfarer at kroppsidealer på sosiale medier påvirker guttenes kroppsbilde, svarer Halvor og Gunnar følgende:

«Jeg tror at sosiale medier i større grad fokusert mer opp mot gutter og unge menn i større grad nå enn tidligere, og hvis du ser på «actionfigurer», så er det vanskelig å gjenspeile disse idealene» (Halvor) [7].

«Guttene er mer fokuserte på muskler, og at de skal være store og sterke. Jeg tror det påvirker dem i negativ forstand. At de blir påvirket til å se sånn eller sånn ut, og hvis de føler at de ikke får trent for å oppnå disse idealene, så har de fokus på det»
(Gunnar) [8].

Halvor og Gunnar trekker frem erfaringer på hvordan de som kroppsøvlingslærere tenker at guttene påvirkes av skjønnhetsidealer i sosiale medier, og erfaringene som kommer frem i fortellingene til Halvor og Gunnar understøttes av funn fra Sæle et al., (2021, s. 5). Funnene til Sæle et al., (2021) viser til at de fleste guttene ønsker en kropp som er trent og stram, gjerne en sixpack (s. 5). Guttene strategier virker å være enten å bygge på seg muskler ved å gå opp i vekt, eller ned i vekt (Ricciardelli, 2012, s. 183). Guttene søker ofte mot en idealistisk tilstand, og ønsker å være attraktive. Babic et al., (2014) trekker inn sammenligning mellom utseende og fysisk aktivitet, og hvordan et dårlig kroppsilde påvirker til motsettende adferd og unnvikelse blant guttene i garderobe – og dusjpraksisen i kroppsøvlingsfaget på ungdomstrinnene. Klomsten (2006) forklarer at guttene i større grad baserer det attraktive på fysiske aspekter som styrke, utholdenhet og maskulinitet. Fysiske aspekter er trenbare, og det er disse idealene en dualistisk kroppskultur fremmer, hvor kroppen innenfor denne kulturen ses på som et formbart og foranderlig objekt. Guttene syn på det attraktive støtter opp under sosiale medier idealistiske kultur, hvor dualismens syn på kroppskulturen vektlegges betydning (Duesund, 1995). Overalt, enten om det er sosiale medier, tv eller på kjøpesenter, florerer det med reklamer om hvordan mennesker kan endre kroppen sin med enkle grep. Ungdommene får til stadighet påminnet mangler og feil med kroppene sine gjennom sosiale medier, og dette kan påvirke selvoppfattelsen og kroppsilde i en negativ retning. Sosiale medier har en makt til å påvirke guttene i forhold hvordan de kan – og bør se ut. Denne kroppskulturen fører til kompleksitet for guttene, og om vurderinger av egen kropp ikke står i stil med de idealistiske kroppsnormene i sosiale medier, risikere guttene at både selvoppfattelsen og kroppsildet reduseres. Det kan tenkes at sosiale mediers komplekse framstillinger av den idealistiske kroppskulturen blir en faktor som påvirker guttene til å benytte ulike unnvikelsesstrategier, slik at de unngår å måtte vise frem hva de selv oppfatter som mangler og feil med egen kropp foran andre i garderobe – og dusjpraksisen på ungdomstrinnet.

Unnvikelsesstrategier knyttet til kroppskulturen i sosiale medier kan kobles til puberteten, og hvordan denne faktoren påvirker for guttenes garderobe – og dusjkultur. Guttene blir for alvor kjent med sosiale medier og bruken av det i en alder preget av sårbarhet. I ungdomsårene inntreffer livsperioden puberteten, og markerer starten på store biologisk endringer i kroppen (Vandvik, 2022). I puberteten skjer det store endringer både fysisk –og psykisk, samt sosialt. Endringene som skjer i forbindelse med puberteten kan føre til at guttene vurderer seg selv sammenlignet med andre på en annen måte enn tidligere. De guttene som sammenligner seg selv med andre, kan ifølge Harter (2006) oppleve uønsket adferd i form av motsettelse og unnvikelse fra garderobe – og dusjpraksisen. Kvalem & Wichstrøm (2007) forklarer videre at sosiale relasjoner mellom ungdommer i puberteten kan endre seg i stor grad. De store forskjellene mellom jevnaldrende som Kvalem & Wichstrøm (2007) trekker frem, kommer til uttrykk blant annet gjennom forholdet mellom vekst og kroppsbilde. Guttene kan utvikle et negativt kroppsbilde på bakgrunn bekymring over vekt, sosiale påvirkninger, sosiale sammenligninger, erting og mobbing av vekt. Disse problematiske faktorene som Kvalem og Wichstrøm (2007) nevner, kan påvirke til at guttene tar i bruk unnvikelsesstrategier i møte med garderobe – og dusjkulturen på ungdomstrinnet i kroppsøvfaget.

4.1.3 Bildespredning på sosiale medier:

Resultatene fra analysen viser at kroppsøvingslærerne erfarer at den største baksiden med mobiler i garderoben er den økende bildedelingskultur blant ungdommene. På spørsmål om de har erfart situasjoner hvor gutter har blitt tatt bilde av ufrivillig i garderoben, svarte nesten samtlige kroppsøvingslærere at de på et eller annet tidspunkt har erfart denne problemstillingen i deres lærerhverdag.

«De vokser nå opp i en situasjon hvor dette er en reel utfordring i forhold til grunnskoleplan, nemlig muligheten til å bli satt i en situasjon hvor det plutselig er et bilde av deg» (Wenche) [9].

Selv om nakenhet er en form for allmenndannelse ifølge Moen et al. (2017), finnes det flere faktorer som utfordrer denne forståelsen. Utsagnet til kroppsøvingslærer Wenche viser at det er en reel mulighet for at det kan bli tatt ufrivillige bilder av guttene i garderobekulturen. På

spørsmål om hvilke sosiale medier kroppsøvlingslærerne erfarer og tenker at guttene på ungdomstrinnene bruker, utmerket Snapchat seg som det mest gjennomgående svaret blant lærerne. Dette er en bildetjeneste, hvor elevene tar bilder og sender dette videre til andre. Selve overleveringsprosessen av bilder går på noen få sekunder. Elevene bruker Snapchat som et kommunikasjonsmiddel, og det trenger ikke å være noen bakenforliggende mening bak de bildene som spres på denne tjenesten. Bildet som blir sendt videre eksisterer i noen få sekunder, før det slettes. Unntaket er om noen lagrer bildet og oppbevarer bildet privat, eventuelt sprer bildet videre til andre. Som psykolog Loland (2004) forklarer, eksponeres vi for nakenhet som aldri før. Dette normaliserte og avslappede forholdet til nakenhet i samfunns-kulturen kan føre til en rekke uheldige konsekvenser, både for de som fotograferer i garderoben og videresender bilder, men verst går det utover «offeret» som opplever å ufrivillig bli tatt bilde av. Nakenhet som allmenndannende er isolert sett positivt, i form av en normaliserende kultur av ulike kropper som interagerer sammen i garderobe – og dusjpraksisen. utfordringer kan oppstå når guttene ikke evner å sette nødvendige grenser for hva som er akseptabel – og ikke akseptabel adferd på sosiale medier. Basert på mønsteret i kroppsøvlingslærernes fortellinger, er det enkelte gutter som unnviker garderobe – og dusjpraksisen for å ikke sette seg selv i en sårbar situasjon, hvor de kan oppleve at andre gutter tar bilde av dem. Kroppsøvlingslærerne viser til eksempler fra egne erfaringer og opplevelser, hvor det har vært gutter som har valgt å trekke seg vekk fra garderoben, og heller skiftet tøy på toalettet, både før – og etter undervisningen. Dette er tiltak guttene iverksetter selv, for å skåne seg mot å bli dratt inn i situasjoner som kan være psykologisk belastende.

4.1.4 Lærers rolle – og ansvar

I forlengelsen av den eksisterende bildespredningskulturen på sosiale medier i garderobekulturen, kan en rette fokuset mot lærerrollen og det medfølgende ansvaret kroppsøvlingslæreren har i forhold til å skape trygge garderobesituasjoner for guttene. Basert på resultatene fra analysearbeidet trekker kroppsøvlingslærerne frem ulike tanker og erfaringer på hva som bør vektlegges av hensiktsmessige tiltak for å forebygge mot at guttene opplever uansvarlig adferd i garderobe – og dusjpraksisen på ungdomstrinnet. På spørsmål om hvordan voksnes påvirkning kan forebygge mot uansvarlig adferd, svarer Wenche følgende:

«Jeg pleier å si at ungdom og barn, blir slik som de voksne former de. De vokser ikke opp i et vakuum. De vokser ikke opp i en tilstand hvor de er skånt fra det som er rundt dem i forhold til påvirkning» (Wenche) [10].

Wenche retter stor grad av sin oppmerksomhet mot voksnes påvirkning og ansvar sett inn mot garderobe – og dusjpraksisen. Wenche skyver ansvaret for hvordan guttene blir påvirket av sosiale medier over på de voksne. Som Wenche forklarer i sitt utsagn, så vokser ikke barn opp i et vakuum, de må formes og påvirkes til å ta ansvars – og hensynsfulle valg. Derfor er det viktig med tilstedeværende voksne, som følger opp guttene – og veileder de gjennom ulike faser i livet, som i møte med sosiale medier. Om ikke foreldre eller lærere er proaktive, samt veileder guttene på bakgrunn av deres adferd, kan konsekvensen bli at guttene utvikler en adferd som bærer preg av uansvarlighet. Spesifikt for kroppsøvingslæreren er at de møter elevene i en annen setting enn andre lærere, og de har ansvar for at elevene utvikler livslang bevegelsesglede, samtidig som elevene skal oppleve trivsel, en positiv selvoppfatning – og et sunt kroppsbilde. For at dette skal være mulig, er det viktig at guttene forstår hva det innebærer å være på sosiale medier, og det ansvaret som følger med. Læreren, men også guttenes foresatte har en enorm påvirkningskraft på hvordan guttene forstår –og oppfatter de ulike fenomenene de utsettes for. Et tiltak som har blitt iverksatt for å unngå bildespredning i garderoben er mobilhotell.

«Det var en periode hvor vi samlet inn mobilene før de gikk i garderoben. Fordi garderoben skulle være et trygt sted, hvor de ikke havnet på snap-video når de skiftet» (Gunnar) [11].

«Akkurat nå så er vi en mobilfri skole, så elevene har jo ikke med seg mobil. De er innelåst i skap. De låses inn halv ni når skoledagen starter, og så låses de ut når skoledagen er slutt» (Birthe) [12].

Gunnar og Birthe forteller at det allerede har blitt iverksatt forebyggende tiltak mot bildespredning i kroppsøvningsfaget. Sett inn mot garderobekulturen kan dette være positivt i forhold til at elevene unngår å frykte for at det kan bli tatt bilder av dem når de er avkledd i garderoben (Frydendal & Thing, 2020; Moen et al., 2018). Forskningen til Moen et al. (2018) viser at noen elever unnviker å delta i garderobe – og dusjpraksisen, som en konsekvens av den digitale bildespredningskulturen som de potensielt kan utsettes for. Utover frykten for å vise frem nakenhet, tillegger guttene også kroppskulturelle normer betydning i form av at de bekymrer seg for hvordan de ser ut på bildet, at de må se bra – og «riktig» ut. Forskningen til Moen et al. (2018) viser til bekymringene rundt bildespredning på ungdomstrinnet som sammensatte. Noen gutter bekymrer seg mer over framstillingen av seg selv på bilder, fremfor å fokusere på eventuelle konsekvenser som kan oppstå som følge av at det tas et bilde av dem når de er avkledd. Selv om enkelte beskriver mobilfrie skoler som et positivt tiltak, er det ikke alle lærere som deler denne positivismen. Wenche oppfatter tiltak om innføring av mobilhotell følgende:

«Det er jo en diskusjon i mange skoler med mobilfrie skoler, som egentlig blir en brannslukning av noe som kanskje burde vært håndtert på en annen måte» (Wenche) [13].

Wenche uttrykker at mobilhotell ikke nødvendigvis er veien å gå, men at voksnes påvirkning – og ansvar er viktige faktorer for å forebygge mot at uheldige situasjoner oppstår i et mindre omfang. Wenche betegner tiltaket om mobilhotell som et brannslukningsapparat, og at den beste formen for læring er «learning by doing». Wenche forteller at en kan snakke om sosiale medier og bruken av det, men når det kommer til stykket så har denne bevisstgjøringen liten effekt på guttene. Videre forklarer Wenche at guttene kjenner til konsekvensene med sosiale medier, men at dette i praksis ikke etterleves. På spørsmål om det er hensiktsmessig å trekke inn «nettvet» for å øke guttenes kunnskaper om sosiale medier, svarer Wenche følgende:

«Vi mennesker er såpass enkle. Learning by doing... Det er jo en grunn til at denne setningen har overlevd og fortsatt benyttes. Den beskriver veldig greit hvordan vi som mennesker er. Hvis du ser at din adferd på et eller annet vis har en negativ konsekvens for deg selv, så vil du sannsynligvis velge noe annet i etterkant. Det vil du også se på andre arenaer. Når du er på fotballbanen, så er det klart at hvis du gjør et feil valg, så vil du jo justere deg inn, fordi konsekvensene blir uheldige» (Wenche) [14].

Wenche er ikke nødvendigvis en motkjemper av mobilbegrensing – eller forbud, men erfarer at uheldig form for adferd på sosiale medier blant guttene vil oppstå, selv om en iverksetter forebyggende tiltak. Videre forklarer Wenche at det ligger i menneskets natur å begå feilvurderinger, og at det er selve konsekvensen av handlingen som i størst grad muliggjør oppnåelsen for læring og utvikling knyttet til bruken av sosiale medier. Dette begrunner Wenche med å forklare at de som gjør noe uansvarlig på sosiale medier vil oppleve reaksjoner på adferden, bli konfrontert, ansvarliggjort og veiledet videre i forhold til bruken av sosiale medier for å tilrettelegge for at slik adferd ikke gjentar seg. Denne beskrivelsen fra Wenche om uansvarlig adferd, støtter opp under forståelsen til Andrews og Johansen (2005) av den moderne garderobekulturen som en problematisk og utfordrerne arena for både elever og lærere i skolen. Det kan tenkes at garderobekulturen oppleves som problematisk og utfordrerne på bakgrunn av flere faktorer, som blant annet puberteten, selvoppfattelse og kroppsbilde. Sett i sammenheng med puberteten vil nye sosiale roller føre til endringer i relasjonen mellom jevnaldrende, og dette kan føre med seg uansvarlig adferd fra enkelte gutter i forhold til bruken av sosiale medier. Puberteten er en periode i livet preget av raske fysiske modninger, som endrer menneskets utseende, følelser og adferd, og summen av alt dette kan føre til at noen av guttene foretar seg valg som svekker selvoppfattelsen og kroppsbildet til andre gutter.

Som kroppsøvingslærere er det flere hensyn å ta i møte med garderobe – og dusjkulturen, særlig på ungdomstrinnet. Introduksjonen til sosiale medier for flere av ungdommene er ikke en knirkefri prosess, og som lærer Wenche understreker er det en viktig forutsetning for læring og utvikling at guttene erfarer at valgene de tar får konsekvenser, både i positiv – og negativ forstand. Bildespredning i garderoben er ikke et ukjent fenomen, og som mønsteret i datamaterialet for studien viser, så gir kroppsøvingslærerne uttrykk for at alle guttene er belyst

om konsekvensene av å praktisere uansvarlig adferd på sosiale medier, men at i praksis etterleves ikke dette. Holdningen fremstår som veldig ukritisk i forhold til bruken av sosiale medier blant enkelte gutter. Holdningsendringer fra teori til praksis fører til at guttene fremdeles er veldig utsatt for å spre bilder og innhold fra garderoben, som kan få ufrivillige og alvorlige konsekvenser for den/de som utsettes for denne uansvarlige adferden. Öhman (2017) på sin side, mener i sin studie at garderoben er et rom hvor voksne bør – og skal være til stede i. Dette kan ses på som et mer hensiktsmessig tiltak for å unngå uansvarlig adferd blant guttene som mobbing og bildespredning, fremfor å iverksette et forbud mot mobilbruk. Wenche tydeliggjør viktigheten av voksenrollen, og påvirkningskraften lærere har til å forme guttene etter samfunnsidealistiske normer. Å være tilstedeværende i garderoben er enklere sagt enn gjort, og det kan tenkes at en tilstedeværende mannlig kroppsøvingslærer kan bidra til å opprettholde og forsterke elevenes negative assosiasjoner til garderobe – og dusjpraksisen. Fordelen med en tilstedeværende kroppsøvingslærer i garderobekulturen er at dette er et forebyggende tiltak mot uønsket adferd som mobbing og andre former for krenkelser, mens ulempen med en tilstedeværende kroppsøvingslærer i garderoben er at guttene kan utvikle negative assosiasjoner knyttet til garderobekulturen, som en konsekvens av at de føler seg overvåket. En slik praksis rammer trolig de mest sårbare guttene, og forsterker allerede eksisterende komplekser knyttet til garderobe – og dusjkulturen.

For at guttene skal forstå konsekvensene av handlingene sine, kan lærer-elev relasjonen forstås som et grunnleggende psykologisk behov, og denne relasjonen er en viktig faktor for å oppleve sosial utvikling. Gutter som lærer basert på personlige feil vil etter Wenches betraktninger ha større mulighet for å oppnå sosial utvikling, samt oppnå en positiv tilstand følelsesmessig (Imsen, 2014), som et resultat av at de opplever å lykkes med noe og får anerkjennelse for dette.

4.2 Hvordan erfarer kroppøvlingslæreren at elevenes opplevde trivsel påvirker deres deltakelse i dusj – og garderobepraksisen.

Det andre temaet i den analytiske prosessen av datamaterialet tar for seg kroppøvlingslærernes erfaringer over hvordan guttenes trivsel påvirker for deres deltakelse i garderobe – og dusjpraksisen. Underkategoriene for dette temaet er følgende: idrettsbakgrunn og frivillighet (4.2.1), Praktiske årsaker (4.2.2) og språkkultur i det sosiale samspillet i garderoben (4.2.3). Disse underkategoriene skal videre ses i sammenheng med ulike unnvikelsesstrategier som guttene tar i bruk i møte med garderobe – og dusjpraksisen i kroppøvlingsfaget. Temaet i dette delkapitlet skal lenkes til det teoretiske rammeverket for studien, og tidligere forskning gjennomført på dette feltet. Det teoretiske grunnlaget er rammeverket er grunnlaget for validiteten til studien, og skal brukes til å underbygge studien kommende drøfting.

4.2.1 Idrettsbakgrunn og frivillighet

Som Augestad (2003) viser til, så har det skjedd store endringer i garderobesituasjon i kroppøvlingsfaget. Basert på resultatene i analysearbeidet blir begreper som idrettsbakgrunn og frivillighet trukket frem som underkategorier til temaet trivsel, for å forklare årsaker til guttenes manglende – eller ingen deltakelse i garderobe – og dusjkulturen på ungdomstrinnet. På spørsmål om hvordan trivsel påvirker guttene i garderobe – og dusjkulturen, og hvorfor lærerne tenker at dette eventuelt kan føre til manglende deltakelse fra dette fenomenet, svarer Wenche:

«Det spesielle med skolesituasjonen når det kommer til garderobekultur er at du blir plassert der. Det er ikke noe du velger, og det er et vesentlig skille om det er noe du har selv valgt eller om det er noe du må. Det er dag og natt» (Wenche) [15].

Basert på funnene og utsagnet til Wenche kom det frem flere faktorer i analysearbeidet som understøtter guttenes komplekse forhold til garderobe – og dusjkulturen, knyttet til opplevelsen av å ufrivillig bli plassert i denne praksisen. Ufrivilligheten kan føre med seg en del problematiske forhold, som kroppslig eksponering og nakenhet. Denne problematikken virker mer sammensatt enn noen gang, og dette kommer blant annet frem i utsagnet til Birthe.

«Jeg hører jo gjerne at det noen som ikke kan dusje eller ikke ha svømming, fordi at de føler at andre ser på dem» (Birthe) [16].

Birthe forklarer at noen gutter opplever ukomfortable situasjoner knyttet til å eksponere kroppen sin garderobe – og dusjpraksisen, men også i forbindelse med svømming. Mye av den erfarte frykten oss guttene knyttet til kroppslig eksponering kobler seg mest opp mot fenomenet garderobekulturen. Frykten for å eksponere kropp og nakenhet foran andre er så stor blant enkelte gutter at denne følelsen kommer til uttrykk i form av selvutviklede tiltak:

«Jeg vet jo at det er en del som er i garderoben og skifter på toalettet» (Birthe) [17].

Utsagnet til Birthe beskriver en type kroppskultur, hvor noen gutter bevisst og strategisk unnviker situasjoner hvor de eksponerer egen kropp sammen med andre i garderobe – og dusjpraksisen. Denne unnvikelsesstrategien kan ses i lys av Kerner et al. (2019) forklaringer på elevenes opplevelse av egen kropp, og hvordan garderobekulturen som en arena kan være med på å påvirke elevenes kroppsbilde negativt. Unnvikelsesstrategien som Birthe viser til, tas i bruk blant guttene for å ikke sette seg selv i en utrygg situasjon i garderoben. Å ta i bruk strategiske unnvikelser for dusjing og skiftning kan forstås som tiltak guttene benytter for å redusere angstrelaterte følelser – og bekymringer i eksponerende situasjoner. En slik strategi vil trolig kunne bringe med seg negative forhold og konsekvenser. Gutter som unnviker fra den oppfattede «normale standarden» i garderobepraksisen, vil muligens legges merke til av andre gutter i garderoben. Guttene som velger strategiske unnvikelsesstrategier kan i noen tilfeller risikere å få slengt etter seg sårende og krenkende kommentarer, og dette kan ha en destruktiv effekt på trivselen i kroppsøvingfaget. For å forstå hvordan trivsel påvirker guttene, er det essensielt å trekke inn den påførte skammen knyttet til egen kropp, som

påvirkende faktorer på elevenes selvbylde og kroppsbylde. Skammen knyttet til egen kropp blir ifølge Bjørnebekk (2015) påført fra flere kanter og er mer sammensatt enn tidligere. Det kan være ulike årsaker til at guttene unnviker gardererobe – og dusjpraksisen på ungdomstrinnet, men basert på funnene og mønstrene i analysearbeidet er det mye som tilsier at unnvikelsen bør ses i sammenheng med guttenes selvoppfattelse og kroppsbylde. Guttenes selvoppfattelse og kroppsbylde betegnes ofte i det moderne vestlige samfunnet som graden av tilfredshet individet har over sitt fysiske utseende, koblet opp mot faktorene vekt og form (Tiggemann, 2004). Hvordan vi ser ut er viktig for hvordan vi ser på oss selv. Om ikke egen kropp samsvarer med populærkulturen idealistiske framstillinger av kropp, kan dette føre til at elevene unnviker garderobe -og dusjpraksisen. Tylka (2011) presiserer at kroppsbylde er en sentral del av vår oppfattelse. Med utgangspunkt i presiseringen til Tylka (2011) kommer det ikke som en overraskelse at de guttene som ikke er tilfreds med eget fysiske utseende, oppfatter garderoben – og dusjpraksisen som en utrygg situasjon. Mønsteret i datamaterialet forteller at de guttene uten idrettsbakgrunn er mer utsatt for å ikke trives i garderobe – og dusjpraksisen. Dette kan forstås i sammenheng med at denne elevgruppen ikke har det samme helhetlige synet på garderobekulturen. Et mulig fellestrekk blant de guttene som ikke har en idrettsbakgrunn er at trivselen i større grad baserer seg på faktorer som kroppsbylde og selvoppfattelse, fremfor andre dimensjoner som er viktige sett inn mot garderobekulturen, blant annet sosialt samspill og hygiene.

Selvoppfattelsen vår er sentralt for å utvikle et positivt kroppsbylde, og gutter med negative assosiasjoner til egen kropp vil kunne oppleve utilfredshet i forhold til egen kropp, som kan føre med seg uheldige konsekvenser i form av motsettende adferd og unnvikelse. Det kan tenkes at de guttene som ikke har et positivt kroppsbylde, i økt grad vil benytte seg av strategier for å unngå å eksponere kroppen sin foran andre. Å skifte på toalettet blir dermed en «unnvikelsesstrategi» for å ikke dusje sammen med de andre guttene i dusjpraksisen. Elevene som iverksetter denne strategien, ønsker trolig å skjerme seg selv fra å omgi – og eksponere seg selv med andre mennesker i det som kan oppfattes som en sårbar situasjon.

4.2.2 Praktiske årsaker

Resultatene fra analysearbeidet viser at flere av kroppsøvingslærerne spiller inn hygieneaspektet som et argument til elevene for at de skal dusje. På spørsmål om kroppsøvingslæreren innlemmer hygieneaspektet som teori i undervisningen, svarer Halvor følgende:

«Ikke i en teori som vurderes og som en del av faget, det gjør jeg ikke. Men, jeg snakker om det å dusje og hvorfor det viktig å dusje, ja. Men ikke som en del av kroppsøvingsfagets vurdering, det gjør jeg ikke» (Halvor) [18].

Som Augestad (2003) forteller, ble argumentet om hygiene lagt til grunn som et kriterium for at elevene skulle dusje i tidligere diskurser og praksiser. Dette var for å unngå bakteriespredning, som fra et hygienisk perspektiv er hensiktsmessig. I moderne tid er det ikke påbudt å dusje, men lærerne kan oppfordre til en adferd som legger til rette for at elevene skal dusje. Da kan det tenkes at teoretisk bevisstgjøring er et strategisk tiltak. Som Halvor forklarer, så vektlegges teori om viktigheten av god hygiene i liten grad knyttet til kroppsøvingsundervisningen. Selv om Halvor påpeker viktigheten av å dusje, blir muligens denne informasjonen litt utydeliggjort, da guttene ikke får inn en forankret forståelse på hvorfor dusjing er viktig etter endt undervisning i kroppsøvingsfaget. Et solid teoretisk fundament vil trolig bevisstgjøre guttene i forhold til viktigheten av å dusje, knyttet til forståelser ovenfor eventuelle ulemper og fordeler av god hygiene. Barneombudet (2015) forklarer at elever som ikke dusjer kan oppleve å lukte vondt, særlig gutter i puberteten som produserer mye testosteron og gjennomgår store kroppslige endringer. Ifølge Barneombudet (2015) velger noen elever bevisst å senke aktivitetsnivået og deltakelsen i kroppsøvingsfaget, for å unngå ubehagelige forhold som svette og vond lukt i de kommende skoletimene. Andre gutter unnlater også å dusje om kroppsøvingsundervisningen er på slutten av dagen, hvis de skal på trening enten rett etter undervisningen eller senere på dagen. Wenche trekker frem erfaringer med gutter fra egen lærerhverdag som har unngått å dusje på bakgrunn av praktiske årsaker.

«Jeg vet av erfaring, og dette gjelder spesielt når gymmen er i siste time. Da vet jeg av erfaring at jeg har hatt elever som, hvis vi er ferdig klokken 15, så er det rett ned på banen etterpå. Ok, de har med seg fotballtøy og klart, eller treningstøy, skal ned i hallen på trening. Dundre ned der.....» (Wenche) [19].

Selv om elevene oppfordres til å dusje, så er det også viktig å se litt mellom fingrene når det kommer til eventuelle årsaker på hvorfor guttene velger å unnvike fra garderobe – og dusjpraksisen etter kroppsøvingsundervisningen. Wenche trekker også frem at disse guttene er blant de som trives desidert best i garderobekulturen, og at det derfor ikke er hensiktsmessig å legge press på at de skal dusje, så lenge det ligger en praktisk årsak til grunn.

«Man skal ikke skyte bein under det som gir en praktisk holdning. For da går det ikke på at de ikke ønsker å dusje. Det går på en ren praktisk situasjon som oppstår der og da» (Wenche) [20].

Wenche uttrykker i sitt utsagn at det er viktig å ta stilling til elevenes holdning på hvorfor de eventuelt velger å unnvike garderobe – og dusjpraksisen. I noen tilfeller benyttes unnvikelsesstrategier bevist som et tilsiktet valg for å slippe å måtte dusje, uten at holdningen slutter på det praktiske. Basert på resultatene som presenteres fra informantenes svar på spørsmål angående hvilke grupper som er mest deltakende – og minst deltakende i garderobesammenhengen, viser det gjennomgående mønsteret i datamaterialet til at informantene er ganske samstemte. Kroppsøvlingslærerne erfarer at flere av de guttene som unnviker garderobe – og dusjpraksisen i kroppsøvlingsfaget, opplever å plasseres ufrivillig i denne kulturen og heller ikke har idrettsbakgrunn. Basert på resultatene og funnene i analysearbeidet kommer det frem at det er de guttene med idrettsbakgrunn og som er fysisk aktive på fritiden, som deltar i størst grad i garderobepraksisen.

Halvor trekker også inn koblinger i forhold til aktiviteten guttene praktiserer på fritiden, og hvordan denne aktiviteten påvirker for deltakelsen i garderobe – og dusjpraksisen.

«Det er helt klart en forskjell mellom de ungdommene som har drevet med organisert idrett i grupper, de er vant med å dusje fra de er små, i en større garderobe, og har fått inn den rutinen. De dusjer nå også. De som ikke driver idrett eller de som driver idrett individuelt, dusjer sjeldnere» (Halvor) [21].

Halvor erfarer at kan det trekkes linjer mellom aktivitetene elevene praktiserer på fritiden – og graden av deltakelse i garderobepraksisen. Individuelle aktiviteter har en mer isolert garderobekultur med lite rom for sosialt samspill, mens typiske lagidretter i større grad representerer en kultur hvor sosialt samspill ses på som et sentralt element for trivsel. Halvor tenker at de guttene som er vant med sosial samhandling med andre gutter i garderobe – og dusjkulturen fra de små av, har større forutsetninger for å også være deltakende i kommende garderobepraksiser, både i skole – og idrettssammenheng. Basert på det som kommer frem av funn i resultatdelen knyttet til sammenhengen mellom idrettsbakgrunn og deltakelse, viser mønsteret til en samlet oppfatning blant kroppsøvingslærerne om at de som trener individuelt, dusjer sjeldnere i garderobepraksisen i kroppsøving, sammenlignet med de guttene som praktiserer lagidretter på fritiden. I lagidretter er guttene mer vant med å gjøre ting innenfor et større felleskap, og den sosiale idrettslige kulturen ser ut til å overføres videre til garderobe – og dusjpraksisen i kroppsøvingsfaget. Den idrettslige kulturen i det sosiale samspillet kan ses i sammenheng med trivselsaspektet, og hvordan dette påvirker elevenes deltakelse i garderobe – og dusjpraksisen. Ifølge Ingebrigtsen og Mehus (2006) trives guttene jevnt over bedre i kroppsøving enn jentene, og elevene i 9. klasse trives bedre enn elevene på 8. trinn. Videre forklarer Ingebrigtsen og Mehus (2006) at det er en sammenheng mellom elevenes opplevelse av egen aktivitetsgrad og følelsen av trivsel i skoletimene. De som opplever trivsel, har fire ganger så stor sannsynlighet for å også trives i kroppsøvingsfaget. Som Halvor forteller i sitt utsagn over, så viser kroppsøvingslæreren til å ha både erfart og opplevd sammenhengen mellom idrett og deltakelse i garderobe – og dusjpraksisen. Det kan allikevel tenkes at selv de som driver med individuelle aktiviteter på fritiden er mer deltakende i garderobepraksiser, enn de som ikke bedriver noen form for aktiviteter på fritiden, noe som støtter opp under Ingebrigtsen og Mehus (2006) forståelser over elevenes aktivitetsnivå, og hvordan dette

påvirker elevenes trivsel i kroppsøvningsfaget. Trivsel i kroppsøvningsundervisningen kan derfor ses på som sentralt element for guttenes deltakelse i garderobe – og dusjpraksisen, da dette vil kunne gi mer helhetlige – og positive assosiasjoner knyttet til kroppsøvningsfaget.

Wenche snur også litt på fokuset i forhold til hygiene diskusjonen, og forklarer at for mye innsåping også kan ha en dårlig effekt på huden. Wenche belyser tematikken fra flere sider, og viser at også dette diskusjonsfeltet er sammensatt av flere faktorer. Denne diskusjonen er ikke svart-hvitt, og det finnes flere innfallsvinkler og synspunkter på hvordan kroppsøvningslærere erfarer at ulike faktorer påvirker for guttenes deltakelse i garderobe – og dusjpraksisen.

Wenche ønsker at flere elever skal dusje, men har full forståelse for de guttene som unnlater å dusje, så lenge det ligger en praktisk holdning bak valget.

4.2.3 Språkkulturen og det sosiale samspillet i garderoben

Resultatene i analysearbeidet viser til ulike oppfattelser blant kroppsøvningslærerne på språkkulturen mellom guttene i kroppsøvningsfaget. På spørsmålet om spørsmål om hvordan språkkulturen er blant guttene i kroppsøvningsfaget, svarer Birthe og Birthe:

«Jevnt over er den egentlig god, men du har jo noen som gjerne roper høyest, som ikke har god språkkultur» (Birthe) [22].

«Den er ikke bra» (Wenche) [23].

Som Schiefloe (1999) forteller, så er språket en nødvendighet for kommunikasjon mellom mennesker, og innenfor en kultur er det ulike erfaringer på hvordan språket oppfattes. Årsaken til kroppsøvningslærerne noe sprikende oppfattelser kan være basert på flere ulike elementer som påvirker kroppsøvningslærernes erfaringer av språkkulturen i kroppsøvningsfaget. Et av elementene avhenger av hvilke klasser informantene underviser i, og hvordan den kontekstuelle språkkulturen er mellom guttene i disse klassene. Et annet element kan være at kroppsøvningslærerne vurderer ulikt hva som kan forventes av guttene i forhold til språkbruken deres, og derav har forskjellige terskler på hva som er tillatt – og ikke tillatt innenfor den

eksisterende språkkulturen. Et siste tenkelig element kan rette seg mot en selektiv tilnærming til språkkulturen, sett i lys av hvordan læreren møter problematikker knyttet til språk. Læreren kan unnlate å korrigere guttene på enkelte ord – og uttrykk som fremstår krenkende, som følge av dette oppfattes som sjargongen mellom guttene. Kroppsøvingslæreren velger ut enkelte ord og kamper i møte med guttenes eksisterende språkkultur som anses som hensiktsmessige å korrigere, for å endre guttenes adferd. Birthe forklarer at språkkulturen ikke er god, men at det ikke er hensiktsmessig å korrigere adferden konstant, da dette vil være enormt energi – og tidkrevende, samt lite effektivt.

«Det er jo egentlig null toleranse for banning, men hvis du skulle hatt null toleranse hele dagen, så hadde du ikke gjort noe annet» (Birthe) [24].

Wenche føyer seg til Birthe sitt utsagn, men retter et mer distinkt fokus mot lærerens rolle – og ansvar for å tilrettelegge for en kultur som ikke er krenkende for andre, og dette kommer til uttrykk i utsagnet under:

«Vi voksne må sette rammene. Hvis ikke du gjør det så kommer heller ikke klassen til å følge disse rammene» (Wenche) [25].

Wenche forklarer at det er de voksne som må tilrettelegge for guttene, og hvordan de skal tilrettelegge bør ses i sammenheng med trivselsaspektet. Sett i forhold trivselsaspektet, betegnes språket som kulturens viktigste element (Schiefløe, 1999). Språket har stor betydning for hvordan elevene trives i kroppsøvingsfaget. Den språklige sjargongen i en kultur gjør at mennesker kan opprettholde sosiale relasjoner. En språkbruk som er av et krenkende format, vil med større sannsynlighet bidra til at noen gutter opplever garderobe – og dusjpraksisen som en utrygg situasjon. Sett litt videre knyttet til elementene språk og trivsel, trekkes også sammenhengen mellom trivsel i skoletimene og opplevelsen av trivsel i kroppsøvingsfaget frem, noe som også Ingebrigtsen og Mehus (2006) forklarer i sin studie. For at guttene skal trives i kroppsøvingsfaget, samt garderobe – og dusjkulturen er det sentralt å tilrettelegge for en kultur som ikke bærer preg av et språk som kan ha en destruktiv påvirkning for de sosiale relasjonene mellom guttene. Arbeidet med å forebygge mot en

krenkende språkkultur er sentralt også sett inn mot andre skolefag, noe Ingebrigtsen og Mehus (2006) forklarer. Grunnen til at dette også står sentralt i andre fag er at den opplevelsen guttene har i andre fag på skolen, kan overføres til kroppsøvningsfaget, samt garderobe – og dusjkulturen. Lærerne setter rammer og tilrettelegger på bakgrunn av erfaringer og kunnskaper. Disse rammene bør være konsise, forståelige og overførbare mellom de ulike fagene. Kontinuerlig forebyggende arbeid, der guttene korrigeres i situasjoner hvor den krenkende språkbruken har en destruktiv effekt på andre er hensiktsmessig praksis, og kan tilrettelegges for at flere gutter deltar i garderobe – og dusjpraksisen på ungdomstrinnet i kroppsøvningsfaget.

Noe annet som kom frem innen språkkulturen i funnene fra datamaterialet var impulsive bemerkninger og reaksjoner på andre sine «feil» i aktiviteter og bevegelser. Gunnar eksemplifiserer krenkende språkbruk fra noen gutter på bakgrunn av feil som andre elever gjør på følgende måte:

«Kan slenge ut noe hvis det er noen som ikke får til noe. Du suger din jævla homo, for eksempel. Dette er litt sjargongen mellom elever» (Gunnar) [26].

Dette kan forstås som en følelse av sinne og frustrasjon, og denne opplevde frustrasjonen er ofte kortvarig fra den som uttrykker disse følelsene, men kan ha en langvarig effekt på de guttene som opplever å motta en slik tilbakemelding. Som Schiefloe (1999) forklarer brukes språket blant mennesker til å formidle budskaper og kommunisere seg imellom. Språket spiller en viktig rolle for å forstå hvordan vi håndterer ulike situasjoner vi utsettes for. Negative kommentarer og vurderinger fra andre elever på prestasjoner i bevegelsesaktiviteter kan bidra til å skape en fryktfølelse blant guttene, som kan overføres videre til garderobe – og dusjkulturen, i form av bekymringer knyttet til språkkulturen. Konsekvensen av en krenkende språkkultur kan føre til at noen gutter unnviker garderobe – og dusjkulturen, samt kroppsøvningsfaget som en helhet. Derfor er det viktig med proaktive og forebyggende lærere som tilrettelegger og veileder, samt bevisstgjør guttene i forhold til hva som er akseptabelt språkbruk i kroppsøvningsfaget og på skolen.

4.3 Hvordan erfarer kroppsøvingslæreren at legning – og transteori påvirker elevenes deltakelse i kroppsøvingsfaget.

Det tredje temaet som ble utviklet i den analytiske prosessen av datamaterialet kaster lys på kroppsøvingslærere erfaringer over eventuelle årsaker til manglende deltakelse for elever som ikke faller inn under den heteronormative legningen – eller kjønnsnormen. I den analytiske prosessen av datamaterialet ble det kodet frem følgende underkategorier: Krenkende språkbruk (4.3.1), homofobiske uttrykk med ironisk distanse (4.3.2) transelever i møte med den tradisjonelle garderobe – og dusjkulturen (4.3.3) og lærerens rolle – og ansvar i møte med transelever (4.3.4). Videre skal underkategoriene kobles mot krenkende språkkultur blant guttene, og hvordan denne kulturen påvirker de elevene som opplever å havne utenfor de forventede og uuttalte kjønnsnormene i garderobe – og dusjkulturen i kroppsøvingsfaget. Temaet i dette delkapittelet skal lenkes til det teoretiske rammeverket for studien, samt tidligere forskning som gjennomført på dette feltet. Det teoretiske rammeverket er grunnlaget for validiteten til studien, og skal underbygge studiens kommende drøfting.

4.3.1 Krenkende språkbruk

Resultatene i analysen trekker frem krenkende språkbruk som en sentral faktor for at elever potensielt unnviker garderobe – og dusjpraksisen i kroppsøvingsfaget. Når jeg ber Gunnar om å beskrive språkkulturen blant guttene i kroppsøvingsfaget, svarer læreren følgende:

«Tøff, krass, Stygg. Du suger din jævla homo, for eksempel. Ordene blir slengt ut uten at elevene nødvendigvis tenker at det er så stygt å si det, men det er litt sjargongen mellom flere elever» (Gunnar) [27].

Utsagnet til Gunnar viser til en binær praksis og diskurs, hvor heteroseksualitet fremstår som en uuttalt forventning - og forutsetning for det daglige samspillet i skolen (Røthing, 2007). Gunnar sine beskrivelser over språkkulturen blant ungdommene, viser trekk til en heteronormativ kultur. I denne kulturen fremstår heteroseksualitet som naturlig og mest

ønskelig, mens andre seksuelle relasjoner og identiteter fremstår som uforventede og unormale (Røthing & Svendsen, 2009). Elevene som ikke havner innenfor den oppfattede «normalen» for seksuelle relasjoner og identiteter i den heteronormative kulturen kan oppleve et utenforskap i selve undervisningen, men også i garderobe – og dusjpraksisen. Det er nærliggende å tro at en kultur bygget på maskulin ortodokskultur, forminsker deltakelsesgraden til de elevene som ikke tilhører dette felleskapet. Den ortodokse maskuliniteten forstås som en mer konservativ ideologi innen den heteronormative kulturen. Språkbruk som er krenkende, sårende og ekskluderende er elementer som fører til at elever opplever garderoben – og dusjkulturen som en utrygg situasjon.

Gunnar er av den oppfatning at elevene nødvendigvis ikke tenker over at det de sier er stygt, men at dette kan forstås som den sosiale sjargongen mellom elevene. Som Anderson (2010) poengterer, så retter ofte standardisert ungdomsprat seg inn mot tematikker som har en diskurs, som i utgangspunktet ikke har til hensikt å hetse verken homofile og/eller det motsatte kjønn. Sjargongen mellom elevene tillater allikevel en språkbruk som kan betegnes som «helt bort i natten», og kan føre med seg skadelige konsekvenser for de elevene som ikke opplever å passe inn i den heteronormative språkkulturen i garderobe – og dusjkulturen. Blant guttene kan en krenkende språkbruk i stor grad bli brukt for å oppnå sosial status. Det kan tenkes at den heteronormative dominerende kulturen blant guttene er en påvirkende faktor for manglende deltakelse i garderobe – og dusjpraksisen på ungdomstrinnet.

Gunnar sin oppfattelse over den eksisterende språkkulturen knyttet til heteronormativitet, virker å stemme overens med Birthe sitt inntrykk:

«Homo, er et uttrykk som jeg hører innimellom blant elevene» (Birthe) [28].

Et gjennomgående fellestrekk som utvalget kroppsøvlingslærerne erfarer for den krenkende språkkulturen som eksisterer blant guttene, er at det blir brukt krenkende ord uten at guttene selv er bevisste på hva disse ordene betyr i den aktuelle sammenhengen som de brukes i. Homo som begrep, brukes ofte ikke i riktig forstand blant guttene, men heller som et ord assosiert med noe negativt. Som Gunnar [27] forklarer kan guttene slenge ut ordet «homo» når de ikke får til noe. Det virker som at elevene bruker begrepet «homo» som et tegn på

frustrasjon over at de ikke lykkes i en gitt aktivitet. Den tradisjonelle ortodokse maskuliniteten virker å legge føringer på hvordan den heteronormative sjargongen i den eksisterende språkkulturen skal fremstå mellom guttene både i kroppsøvingsundervisningen, men også i garderobe – og dusjkulturen før – og etter undervisningen. Den tradisjonelle ortodokse maskuliniteten som utspiller seg i garderobekulturen er inkluderende for de som tilhører denne dominerende gruppen, men også særdeles ekskluderende for de elevene som opplever utenforskap på bakgrunn av at deres legning oppfattes som både uønsket og unormalt innen den heteronormative kulturen.

4.3.2 Homofobiske uttrykk med ironisk distanse

Basert på resultatene fra analysen trekkes homofobisk uttrykk frem som en problematisk faktor for guttene i garderobe – og dusjkulturen. På spørsmål om hvilke uttrykksformer som guttene benytter mellom hverandre i språkkulturen og hvordan dette kan påvirke gutter som tilhører en annen legning enn den heteroseksuelle kulturen, svarer Birthe følgende:

«Hvis du som gutt tenker at du er homofil og tiltrekkes av gutter... vi kan jo si at en del gutter er mer brautne og tar mye plass, og hvis de slenger ut: «Åh, din jævla homo, så klart dette gjør inntrykk (Gunnar) [29].

Som Langeland (2011) forklarer, kan tradisjonell ortodoks maskulinitet intuitivt videreføre uttrykksformer med en viss ironisk distanse. Selv om gutter kan ha inntatte tradisjonelle fordommer og tre inn en maskulin rolle i et forsøk på lette stemningen gjennom humor, trenger ikke dette å være ensbetydende med en ortodokskultur. Som Schiefloe (1999) presiserer, så bruker elevene en krenkende språkkultur for å opprettholde sosiale forbindelser og relasjoner til hverandre. Schiefloe (1999) beskriver språket som et av kulturens viktigste element, og den eksisterende språkkulturen blant guttene er et abstrakt system av symboler. Det at språket er abstrakt, gjør at kommunikasjonen mellom guttene ikke trenger å ha noen forbindelse til virkeligheten. Ord er flytende, og er ikke alltid like relevante i den sammenheng de brukes i, og som en konsekvens av dette kan det være vanskelig for guttene å ta innover seg en bevissthet om et ansvar i forhold til hvordan de ordlegger seg innad i en kultur. Humoren innad i en guttegjeng kan være fremstå krenkende, uten at dette påvirker de

guttene som praktiserer denne typen språkkultur. Utfordringer kan oppstå om den heteronormative humorkulturen praktiseres foran elever med annen legning og kjønn, enn det som oppfattes som normalt innenfor denne kulturen. En typisk ortodoks maskulinitet opprettholder og viderefører homofobiske diskurser, hvor det motsatte av sårbarhet oppfattes som riktig (Andersson, 2010). I denne kulturen legges det opp til at guttene skal vise lite tegn på svakhet, og det kan tenkes at språket i kulturen brukes som et abstrakt system blant guttene, hvor hensikten er å fremstå som maskuline. Mønsteret innad i en heteronormativ guttekultur har som oftest ikke har til hensikt å såre andre grupper med elever, men den krenkende språkkulturen praktiseres som følge av en eksisterende og tillært sjargong mellom guttene.

Oppfattelsen av den språklige sjargongen som krenkende eksemplifiseres av Birthe i utsagnet under:

«Som han ene sa, for det er homo å kle av seg for hverandre» (Birthe) [30].

Denne erfaringen fra Birthe viser til et eksempel på en forutinntatt holdning. Hvor denne oppfattelsen eller overbevisningen kommer fra, er noe uvisst. Dette kan være noe eleven har kommet på selv, fra jevnaldrende eller gjennom påvirkning av foresatte. Dette er en såkalt unnvikelsesstrategi, og det trenger ikke nødvendigvis å bety at denne eleven mener at det er «homo» å kle av seg for andre. Det kan selvsagt være slik at dette er en overbevisning eleven har, men det også hende at dette utsagnet tas i bruk som en strategisk manøver for å unnvike garderobe – og dusjpraksisen på ungdomstrinnet. Det kan tenkes at en slik krenkende språkkultur ikke skaper et inkluderende miljø for elevene, men heller bidra til å øke avstanden mellom ulike seksualiteter og kjønnsidentiteter i garderobekulturen. Selv om vedkommende ikke har til hensikt å hetse homofile, er dette en uttrykksform som opprettholder en kultur hvor krenkende språkbruk anses som en nødvendighet for å videreføre diskurser som er bygget på tradisjonell maskulinitet, og hvor det motsatte av sårbarhet oppfattes som «riktig» (Andersson, 2010). Det er ikke sikkert at denne krenkende språkkulturen går utover de som praktiserer denne type språkbruk, men heller de som overhører dette, og er usikre på hvem de er og hva de føler. En kan forstå det slik at gutter som lurer av seg krenkende språkbruk, bruker dette som en forsvarsmekanisme som følge av at de er usikre på selv og egen legning. En annen årsak til en slik språkbruk kan være basert på tradisjonelle homofobiske holdninger,

som kan være selvtilært eller komme gjennom påvirkning av andre, som venner, foresatte og andre aktuelle relasjoner. Basert på fortellingen vist til i utsagnet over, er det ingenting som tilsier at dette er en forsvarsmekanisme, men det kan tenkes at bakgrunnen for adferden som praktiseres i det sosiale samspillet er sammensatt av flere faktorer. Uavhengig av bakenforliggende faktorer for guttens krenkende språkbruk, så viser en slik kultur ikke tegn til en inkluderende maskulinitet.

Noe annet som kom frem i funnene i analysearbeidet, og viste seg igjen som et mønster var forutinntatte oppfattelser på hvordan dynamikken knyttet til forelskelse og legning forstås av de andre guttene. I sitat under fra Halvor, kan det tenkes at utsagnet ikke kan henges opp på knaggen som angår homofobiske uttrykk med en ironisk distanse, men heller manglende forståelse.

«Gutter tror at gutter som liker gutter automatisk blir stormforelsket» (Halvor) [31].

Hvor generaliserende denne oppfattelsen fra Halvor er med tanke på overførbarhet til andre klasser og skoler er uvisst, men denne erfaringen som Halvor viser til er et eksempel på en forutinntatt holdning mot andre seksualiteter. Det er ingen forskning eller andre kvalitative kilder som underbygger denne påstand, og det hele virker å forutinntatte oppfattelser rettet mot gutter av en annen legning enn den tradisjonelle heteroseksuelle diskursen som dominerer i garderobe – og dusjkulturen. Som Kvaalem og Wichstrøm (2007) forklarer kan fysiske endringer lede til endringer i hvordan tenåringer blir sett på og behandlet av foreldre og jevnaldrende, samt gi ny mening til sosial roller som for eksempel det å være kjærester. De nye sosiale roller som kommer til uttrykk kan skape en forventning av hvordan ulike seksualiteter blir sett på og behandlet av jevnaldrende. Forventningene kan basere seg på mye, men sett i sammenheng med utsagnet som Halvor forklarer, kan en se tegn til uvitenhet og manglende kunnskap om denne tematikken.

Kroppsøvlingslærers rolle blir å opplyse guttene om at deres forutinntatte oppfattelser på at gutter som liker gutter automatisk blir stormforelsket, ikke stemmer overens med den reelle virkeligheten. Det kan være hensiktsmessig å trekke inn denne belysningen som teori eller i

andre aktuelle sammenhenger, så lenge konteksten tilrettelegger for at guttene har stor grad av mottakelighet for de opplysningene kroppsøvingslæreren presenterer angående denne tematikken. Så er det viktig å slå vekk – og avfeie negative holdninger rettet mot gutter som tiltrekkes av gutter, for å unngå at disse guttene opplever å kategoriseres på bakgrunn av sin seksualitet, og dermed oppleve stigmatiserende adferd fra jevnaldrende. Stigmatiserende adferd – og holdninger kan føre til utenforskap i garderobe – og dusjkulturen, men også andre sammenhenger i skolen. Derfor er det viktig at læreren tilrettelegger for guttene, slik at også denne gruppen med elever opplever trygge garderobesituasjoner. Hva som oppleves som trygge garderobesituasjoner er opp til guttene å vurdere, og om nødvendig kan det være lurt å tilby gutter som tiltrekkes av samme kjønn en alternativ garderobe. Det er ingen fasitsvar på hvilket tiltak som er mest hensiktsmessig å iverksette, men basert på kroppsøvingslærerens erfaringer og tanker kan det utvikles tilrettelagte alternativ som fører til trygge garderobesituasjoner. Sentralt er det allikevel å lytte til elevens behov, og tilrettelegge så langt det er mulig innenfor det elevene etterspør. Så kan læreren komme med forslag eller innspill til tiltak om nødvendig, men elevens stemme veier tyngst, forbeholdt at det er gjennomførbare tiltak.

4.3.3 Transelever i møte med den tradisjonelle garderobe – og dusjkulturen

Resultatene i analysearbeidet viser at elever av et annet kjønn, opplever det å dele garderobepraksisen med andre som litt problematisk. Noe som kommer frem i utsagnet til Halvor:

«Jeg har erfaring med at elever ikke ønsker å dele garderobe med elever av samme kjønn, fordi det kan bli litt problematisk» (Halvor) [32].

Grunnen til kroppsøvingsfaget skiller seg noe ut sammenlignet med de andre fagene i skolen, er at dette faget praktiserer garderobepraksisen med kjønnsdelte garderober (Walseth & Hæhre, 2014, s. 28). Som en konsekvens av kjønnsdelte garderober kan det oppstå problematisk forhold knyttet til elever som ikke ønsker dele garderobepraksisen med elever

av samme kjønn. I en garderobe – og dusjkulter møtes ulike kroppskultur, og dette kan føre til at elever som ikke faller inn under de eksisterende binære idealene i de kjønnsdelte garderobene opplever utenforskap. Wenche erfarer at det er vanskeligere for transpersoner å finne sin plass i garderobekulturen, og på spørsmål om hva læreren tenker kan være eventuelle årsaker til at transelever unnviker garderobekulturen, svarer Wenche følgende:

«Det har jo blitt mer og mer vanskelig for elever transpersoner å finne sin plass. Kjenner nok på at det er noe som skjer her, og gjerne føler de er i feil garderobe nesten. Det tror jeg nok de kjenner på» (Wenche) [33].

Denne forståelsen sammenfaller med de dominerende kjønnsnormene som kommer frem i de tradisjonelle binære idealene om hvordan jenter og gutter skal være. Disse forutinntatte binære idealene fra en tradisjonell ortodoks kultur, gjør det vanskeligere for transpersoner å finne sin plass i garderoben. Guttene skal være store, tøffe og sterke, mens jentene på sin side skal være slanke, pene, rytmisk og smidige (Landi, 2018; Larsson et al., 2011; Ferguson & Russel, 2021; Devis-Devi et al., 2018). Det er flere kontekstuelle faktorer som er med på å forsterke elevenes opplevelse av å være utydeliggjort i garderobe – og dusjkulturen. I den moderne garderobe – og dusjkulturen blir transjenter lest som gutter, men ikke gutt og maskulin nok, og transgutter blir lest som jenter, men mangler trekkene som kvalifiserer til å være jenter. Dette er kontekstuelle faktorer som forsterker elevenes opplevelse av å være utydeliggjort. Konsekvensen av de kontekstuelle faktorene er at elevene opplever at selvoppfattelsen og kroppsbilde reduseres (Devis-Devis et al., 2018). Elever som ikke opplever samsvar mellom kjønnsidentitet og biologisk kjønn kan streve med å finne sin plass i de eksisterende kjønnsgruppene som praktiseres i kroppsvøingsfaget. Denne praksisen har også blitt kritisert, på bakgrunn av at en slik praksis er med på snevre inn rammene for hva det vil si å være gutt og hva det betyr å være jente (Landi, 2018; Drury et al., 2022, Clarke, 2013). I lys av hva Wenche forklarer, vil det dermed bli vanskelig for transelever å finne sin plass i nåtidens garderobekultur, ettersom at de tradisjonelle binære idealene innenfor de praktiserende kjønnsgruppene i kroppsvøingsfaget, innsnevrer rammene for hva det vil si å være gutt eller å være jente.

4.3.4 Lærerenes rolle – og ansvar i møte med transelever

I resultatene fra analysen trekker kroppsøvlingslærerne frem sine erfaringer med transelever, og hva de har gjort for å tilrettelegge for disse elevene. På spørsmål om hvordan kroppsøvlingslæreren tilrettelegger for transelever, svarer Halvor følgende:

«Bruker vel lærergarderobe. Du kan også gå litt før i garderoben, både i forkant – og etterkant av timen» (Halvor) [34].

Moen et al. (2018) kaster lys på viktigheten av å benytte garderoben som en læringsarena for elevene (s.77). Det har tidligere blitt diskutert hvorvidt garderobekulturen skal tillegges mer fokus i selv kroppsøvlingsundervisningen, og Moen et., (2017) er av den overbevisning at garderobekulturen bør brukes aktiv som en fremtidig læringsarena (s.16). Sett i lys av Halvor sitt utsagn, så er det viktig at kroppsøvlingslærere tilrettelegger for transpersoner i garderobe – og dusjkulturen. For at kroppsøvlingslærerne skal kunne tilrettelegge for elevene, så er det viktig med et godt teoretisk utgangspunkt for å forstå transelever. Som Hausmann (2001) poengterer så er transteori et teoretisk utgangspunkt i å forstå levde erfaringer fra transpersoner og transpersoners liv. Som Scraton (2013) viser til så er det gjort forholdsvis lite forskning som tar for seg temaer om kjønn, men Nagoshi et al. (2010) understreker at utviklingen av transteori er et viktig steg mot å forstå kjønn og kjønnsidentiteter på en mer inkluderende og komplett måte. Om garderobe – og dusjkulturen tillegges mer betydning i form av teoretiskundervisning i kroppsøvlingsfaget, så vil det vær hensiktsmessig kaste lys på tematikker om kjønn, transpersoner og transseksualitet. Et kvalitativt argument for å belyse disse tematikkene er at elevene skal skape seg en mer sammensatt og helhetlig forståelse over det eksisterende mangfoldet som er representert generelt i skolen og i kroppsøvlingsfaget. Kompleksiteter knyttet til kjønnsidentitet er ikke bare forbeholdt transpersoner, men også for elever som tilhører den heteronormative kulturen i skolen. Gutter på ungdomstrinnet kan ha flere personlighetstrekk og adferd som kan falle inn under rammene for hva det vil si å være jente i form av typiske feminine trekk, fremfor de maskuline trekkene som blant flere forstås som rammene og forutsetningen for det daglige samspillet blant guttene i skolen (Røthing, 2007). Heteroseksualitet fremstår innen rammene for den heteronormative kulturen som en uuttalt forventning i kroppsøvlingsfaget, knyttet til både selve undervisningen, men også i garderobe – og dusjkulturen. For at elevene skal oppleve trygghet i garderobe – og dusjkultur

på bakgrunn av sin identitet, anses det som viktig at elevene blir opplyst om mangfoldet, og hvordan dette skal respekteres og ivaretas. Sentralt element som språklig bevisstgjøring kan tenkes å være tiltak som forebygger noe av fordommene, de negative assosiasjoner og den ironiske humoren som går utover transelever. Trolig vil ikke teoretisk bevisstgjøring få slutt på en krenkende språkbruk blant gutter, men det kan være med på å redusere uansvarlig adferd som rammer transelever i garderobe – og dusjkulturen.

Det er ikke bare elevene som har utbytte av å implementere teori knyttet til legning – og transteori, men like fullt lærerne. Kroppsøvingslærere som underviser om disse temaene må gjøre et grundig forarbeid for å kunne lære fra seg tematikkene på en måte som er opplevd nyttig for elevene, som virkeliggjør muligheten for læring og utvikling oss elevene knyttet til forståelsen om transelever. Det kan tenkes at om garderobekulturen trekkes inn som teori i kroppsøvfaget utvides kroppsøvingslærerens kunnskap og forståelse, som videre kan overføres til transelever i form av hensiktsmessige tiltak og tilrettelegging. På denne måten kan læreren i større grad ivareta elevenes behov, og forhindre utenforskap og krenkende adferd mot transelever i garderobe – og dusjkulturen.

5 Sammenfattende drøfting

I denne studien har jeg som forsker utviklet min forståelse for hvordan kroppsøvingslærere erfarer guttenes garderobe – og dusjkultur på ungdomstrinnet i kroppsøvingsfaget. For å besvare problemstillingen: «*Hvordan erfarer kroppsøvingslærere guttenes garderobe – og dusjkultur, og hva tenker læreren påvirker denne kulturen*», har jeg benyttet kvalitativ metode. Studien har kastet lys på kroppsøvingslæreren erfaringer over hvordan guttene påvirkes av ulike tematiske kategorier, som trivsel, sosiale medier, pubertet og legning. Studiens tematiske kategorier er forhåndsdefinerte fokuspunkter, og baserer seg på Clarke og Braun (2022) seksstegs program, som er et nyttig verktøy i arbeidet med å søke etter meninger i informantenes fortellinger. Jeg sorterte – og organiserte resultatdelen inn i tre temaer, som ble utviklet i analysearbeidet. Funnene og resultatene som ble kodet i analysearbeidet, baserer seg på informantenes meninger i deres fortellinger.

5.1 Språkkulturen som en forutsetning for deltakelse i garderobe – og dusjkulturen

I resultatene fra analysen blir det trukket frem flere årsaksforklaringer på guttenes manglende – eller ingen deltakelse i garderobe – og dusjkulturen på ungdomstrinnet. Basert på mønsteret av resultatene, ser jeg som forsker distinkt at det er en faktor som gjør seg mer gjeldene enn de andre. Den faktoren som trekkes frem i størst grad blant kroppsøvingslærerne for guttenes manglende – eller ingen deltakelse i garderobe – og dusjkulturen er språkkulturen. Jeg skal i det kommende avsnittet oppsummere dette sentrale elementet fra analysekapittelet, og drøfte hvorfor det er viktig som kroppsøvingslærer å forebygge mot en krenkende språkkultur blant guttene rettet inn mot garderobe – og dusjkulturen.

5.1.1 Språket som kulturens viktigste element

Som jeg har vist til, og drøftet, anses språket som et av kulturens viktigste element (Schieffloe, 1999). Språket er et avgjørende element for å drive med noen som helst form for kommunikasjon, samt vedlikeholde sosiale forbindelser og relasjoner til andre mennesker. Basert på informantenes utsagn, vist til resultat – og drøftelsesdelen, bærer språkkulturen preg av en sjargong mellom guttene som kan betegnes som helt «helt bort i natten». Når guttene konfronteres med språkbruken, stiller en del av guttene seg uforstående til konfrontasjonen.

Flere av guttene uttrykker at de ikke mente det på den måten som det oppfattes av andre, og forklarer at det er slik de snakker sammen. Så kan en i etterfølgelsen av dette stille seg spørsmålet: Hvorfor bærer sjargongen i språkkulturen blant guttene preg av krenkende adferd? For å forstå dette er det viktig å se det i sammenheng med det sosiale samspillet som utspiller seg mellom guttene, og mer spesifikt for denne studien rette inn fokuset mot potensiale i en god språkkultur for guttene i garderobe – og dusjkulturen på ungdomstrinnet.

5.1.2 Potensiale i god språkkultur

Som vist til teoridelen, og resultat – og drøftelsesdelen, forklarer Marie Öhman (2017) at garderoben er et sted hvor læreren bør være, for kunne å kunne avdekke og veilede guttene på bakgrunn av deres adferd i garderobepraksisen. Læreren sin rolle -og ansvar blir dermed avgjørende sett inn mot språkkulturen, for å unngå at en uansvarlig sjargong blant guttene bidrar til at noen gutter unnviker garderobe – og dusjpraksisen. Det vil dermed være hensiktsmessig å trekke inn garderobe – og dusjkulturen i form av teoretisk undervisning, og belyse viktigheten av å en god språkkultur blant elevene som en del av undervisningspraksisen i kroppsøvfingsfaget. Dette samsvarer med Moen et al. (2018) forståelse over garderobekulturen som en læringsarena, og at kroppsøvfingslæreren skal bruke denne arenaen til å lære guttene om hvordan de skal oppføre seg sammen med andre – og mot andre. Forebyggende arbeid mot krenkende språkkultur vil ikke viske ut alle former for problematikker, men kan redusere omfanget og utfordringer, samt bidra til økt trivsel blant mangfoldet av gutter som er representert i kroppsøvfingsfaget og skolen.

5.2 Personlig utvikling som forsker

I arbeid med dette masterprosjektet har jeg utviklet min forståelse for hvordan jeg forstår garderobe – og dusjkulturen basert på forskningsfunnene fra fortellingene til et utvalg av kroppsøvfingslærere som deltok i denne studien. For å utvikle min forståelse har jeg benyttet et kvalitativt forskningsdesign i form av intervjuer med et utvalg på fire kroppsøvfingslærere. Jeg har lært at garderobe – og dusjkulturen er sammensatt av flere faktorer, og derfor er det viktig å trekke frem kroppsøvfingslæreres erfaringer, slik at relevante faktorer som påvirker guttenes garderobekultur kan bli nyttiggjort av andre lærere. Dette ble jeg bevist på underveis i forskningsprosessen, og derfor har jeg tatt sikte på lærerperspektivet, slik at tillegges mer

kunnskap blant kroppsøvingslærere til forskingsfeltet for temaet garderobe – og dusjkulturen blant guttene på ungdomstrinnet i kroppsøvingsfaget.

En av kroppsøvingslærerne i studien utfordret min forutinntatte holdning på unnvikelse fra dusjing i garderobe – og dusjkulturen som et problem. Jeg betegnet dusjpraksisen i garderoben ubevisst som et problem i min formulering av spørsmålet: Hvordan ser du på eventuelle problemer knyttet til at guttene ikke dusjer etter kroppsøvingsundervisningen? Informanten respondert med å sende et spørsmål i retur: Hvem sier at det er et problem at elevene ikke dusjer? Denne besvarelsen føyer seg til Bjørnebekk (2015) forklaringer om hvordan ulike medieoppslag kan påvirke og forme vår forståelse av guttenes dusjpraksis. At noen gutter ikke deltar i dusjpraksisen i kroppsøvingsfaget på ungdomstrinnet trenger ikke være negativt, så lenge de har god dusjpraksis utenom. Som Bjørnebekk forklarer, så viser ulike medier til at for mye dusjing kan gi tørr hud, og derfor kan det være viktig å heller prøve å avdekke de praktiske grunnene til at guttene ikke dusjer, fremfor å problematisere noe som ikke nødvendigvis er et problem.

Besvarelsen til informanten var retorisk, og utfordret min forståelse over dette fenomenet og mine betraktninger om guttenes unnvikelse fra dusjpraksisen som et problem. Informantenes viser til garderobe – og dusjkulturen som en sammensatt kontekst, med ulike vinklinger og synspunkter på hva som kan forstås som hensiktsmessig praksis sett fra et lærerperspektiv, i forhold til elevenes adferd i møte med denne kulturen. Problembetegnelsen er en subjektiv betraktning, og ikke en oppfattelse som er samlende for alle. Dette illustrere kompleksiteten i arbeid med dette fenomenet, på bakgrunn av vi vektlegger og forstår ulike aspekter knyttet til garderobe -og dusjkulturen ulikt.

5.3 Videre forskning

I min studie har jeg hentet inn kunnskap og erfaringer fra fire kroppsøvingslærere fordelt på to forskjellige skoler på ungdomstrinnet. Basert på resultatene i analysearbeidet vektlegger utvalget av kroppsøvingslærere forskjellige aspekter ved håndtering av problematikker rundt garderobe – og dusjkulturen ulikt. Noen kroppsøvingslærere retter et distinkt fokus mot innføring av ulike tiltak som det mest hensiktsmessige å gjøre for å forebygge mot uheldig

adferd i garderobe – og dusjkulturen, mens andre lærere trekker frem korrigerende i form av konsekvenser på guttenes uansvarlige adferd for å redusere problematiske – og utfordrende forhold.

Studien min har kastet lys på lærerperspektivet, og dette fører til at elevenes personlige fortellinger knyttet til garderobe – og dusjkulturen ikke vektlegges. Det hadde vært interessant å gå enda mer i dybden med å trekke inn elevenes perspektiver på lik linje med kroppsøvingslærerens perspektiver. Det er også andre dimensjoner som ikke har kommet frem i denne studien, og dette hadde vært spennende å sett på hvordan disse påvirker guttenes deltakelse i garderobe – og dusjkulturen på ungdomstrinnet. Et tema og en problemstilling som er vært relevante å kaste lys på i fremtid forskning kan være: I hvilken grad tenker elevene at sosiale medier påvirker deres praksis i møte med garderobekulturen på ungdomstrinnet i kroppsøvingsfaget?

6 Avrunding

Som forskningen til Sandercock og kollegaer (2014) viser til, så er det blitt gjort lite forskning som tar for seg dusj-adferd i skolen. Det faktum at det er gjennomført lite forskning knyttet til et så sentralt tema innenfor kroppsøving, bidro i sterk grad til at jeg besluttet å studere garderobe – og dusjkulturen nærmere. Etter at jeg besluttet å forske på dette temaet, snevret jeg inn perspektivet i studien, og formulerte følgende problemstillingen: *«Hvordan erfarer kroppsøvingslærere guttenes garderobe – og dusjkultur, og hva tenker læreren påvirker denne kulturen»*.

Årsaken til at jeg bestemte å rette fokuset inn mot kroppsøvingslærernes erfaringer på guttenes garderobe – og dusjkultur på ungdomstrinnet i kroppsøvingfaget, var av den grunn at jeg ønsket å bidra med relevante forskningsfunn fra et utvalg kroppsøvingslærere i denne studien, som også andre lærere kan dra nytte av. Totalt sett har dette vært en lærerik prosess, og i fortsettelsen vil jeg sterkt oppfordre andre kroppsøvingslærere til å forske mer på denne tematikken. Ved å forske videre på dette temaet kan kroppsøvingslærere utvikle sin kunnskap til å forstå hvordan ulike faktorer påvirker for guttenes garderobe – og dusjkultur, og bruke aktuelle forskningsfunn til å tilrettelegge for trygge situasjoner for guttene i denne kulturen.

7 Litteraturliste:

- Anderson, E. (2010). Inclusive masculinity: Competing masculinities among heterosexual men in a feminized terrain. *Sociological perspectives*, 48(3), 337-335.
- Andrews, T. & Johansen, V. (2005). Gym er det faget jeg hater mest. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 89(4), s.302-314. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-2987-2005-04-06>
- Augestad, P. (2003). *Skolering av kroppen: om kunnskap og makt i kroppsøvningsfaget*. Høgskolen i Telemark. <http://hdl.handle.net/11250/2590013>
- Babic, M. J., Morgan, P. J., Plotnikoff, R. C., Lonsdale, C., White, R. L., & Lubans, D. R. (2014). Physical activity and physical self-concept in youth: systematic review and meta-analysis. *Sports medicine, (Auckland)* 44(11), 1589-1601. <https://doi.org/10.1007/s40279-014-0229-z>
- Barneombudet (2016). Dine rettigheter – *Må du dusje etter kroppsøvingstimen?*
- Bjørnebekk, W. (2015). *Påkledd i dusjen: om ungdom og kroppspress*. Spartacus Forlag AS.
- Brattenborg, S., & Engebretsen, B. (2013). *Innføring i kroppsøvningsdidaktikk* (3. utg.). Cappelen Damm akademisk.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Braun, V. & Clarke, V. (2022). *Thematic analysis: a practical guide*. Sage.
- Brooks-Gunn, J. og Reiter, E. O. (1990). The role of pubertal processes. I S. S. Feldman og G. R. Elliot (Red.), *At the threshold: The developing adolescent* (s. 16-53). Harvard University Press.
- Bukve, O. (2016). *Forstå, forklare, forandre: Om design av samfunnsvitenskaplege forskningsprosjekt* (2.utgave). Universitetsforlaget.
- Burns, R.B. (1982) *Self-concept Development and Education*. London: Holt, Rinehart and Winston.
- Cash, T. F., & Pruzinsky, T. E. (1990). *Body images: Development, deviance and change*. Guildford Press.

- Christoffersen, L & Johannesen, A (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Abstrakt forlag.
- Clarke, G. (2013). Challenging heterosexism, homophobia and transphobia in physical education. I G. Stidder & S. Hayes (Red.), *Equity and inclusion in physical education and sport* (2.utg., s. 87-101). Routledge.
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilærming*. (2.utg.). Universitetsforlaget.
- Devis-Devis, J., Pereira-Garcia, S., Lopez-Canada, E., Perez-Samaniego, V., & Fuentes Miguel, J. (2018). Looking back into trans persons`experiences in heteronormative secondary physical education contexts. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 23(1), 103-116.
<https://doi.org/10.1080/17408989.2017.1341477>
- Drugli, M. B. & Onsøien, R. (2021). *Sårbare småbarn*. Cappelen Damm Akademisk.
- Duesund, L. (1995) *Kropp, kunnskap og selvoppfatning*. Universitetsforlaget.
- Eberline, A., Judge, L., Walsh, A., and Hensley, L. (2018). Relationship of Enjoyment, Perceived Competence, and Cardiorespiratory Fitness to Physical Activity Levels of Elementary School Children. *Physical Educator*. 75 (3), 394-413. [Relationship of Enjoyment, Perceived Competence, and Cardiorespiratory Fitness to Physical Activity Levels of Elementary School Children | The Physical Educator \(sagamorepub.com\)](https://doi.org/10.1080/00918369.2021.1996099)
- Ferguson, L. & Russel, K. (2021). Gender Performance in the Sporting Lives of Young Trans People. *Journal of Homosexuality*. <https://doi.org/10.1080/00918369.2021.1996099>
- Frydendal, S. & Thing, L. F. (2020). A shameful affair? A figuration study of the changeroom and showering culture connected to physical education in Danish upper secondary schools. *Sport, Education and Society*, 25(2), 161-172. <https://doi.org/10.1080/13573322.2018.1564654>
- Gill, D. L., Gross, J.B., & Huddleston, S. (1983). Participation motivation in youth sports. *International Journal of Sport Psychology*, 14, 1-14. [Participation motivation in youth sports. \(apa.org\)](https://doi.org/10.1080/00918369.2021.1996099)
- Gripsrud, G., Olsson, U. H. & Silokoset, R. (2004). *Metode og datanaalyse: med fokus på beslutninger i bedrifter*. Høyskoleforlaget.

- Grogan, S. (1999). *Body Image. Understanding body dissatisfaction in men, women, and children*. London: Routledge.
- Grogan, S. (2017) *Body Image: Understanding body dissatisfaction in men, women and children* (3. utg.). New York: Routledge.
- Grogan, S. (2022). *Body image: understanding body dissatisfaction in men, women, and children* (4. utg.). London: Routledge.
- Grønmo, S. (2023). Kvalitativ metode. *I store norske leksikon*. Hentet 01.12 fra [kvalitativ metode – Store norske leksikon \(snl.no\)](#)
- Halvorsen, K. (2008). *Å forske på samfunnet: en innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.) Cappelen akademisk forlag
- Harter, S. (2006). The development of self-representations during childhood and adolescence. IM.R: Leary & J.P Tangney (Eds.), *Handbook of self and identity* (s. 610-642) Press.
- Hausmann, B., L. (2001). Recent transgender theory. *Feminist studies*, 27(2), 465-490.
<https://doi.org.10.2307/3178770>
- Imsen, G: (2014) *Elevenes verden, innføring i pedagogisk psykologi* (5.utg). Universitetsforlaget AS.
- Ingebrigtsen, J. E., & Mehus, I. (2006). Kroppsøving og idrett for alle – hvordan nå målet? *Idrettspedagogikk* (s. 33-46). Universitetsforlaget.
- Kerner, C., Haerens, L. & Kirk, D. (2018). Body Dissatisfaction, perception of competence, and Lesson Content in Physical Education. *Journal of school Health*, 88(8), 576-582. [Body Dissatisfaction, Perceptions of Competence, and Lesson Content in Physical Education - Kerner - 2018 - Journal of School Health - Wiley Online Library](#)
- Kerner, C., Prescott, A., Smith, R. og Owen, M. (2022). A systematic review exploring body image programs and interventions in physical. *European Physical Education Review*, 28(4), 942-967. [A systematic review exploring body image programmes and interventions in physical education \(sagepub.com\)](#)

- Kimiecik, J. C., & Harris, A. T. (1996). What is enjoyment? A conceptual/definitional analysis with implications for sport and exercise psychology. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 18, 247-263.
- Kleven, T., Hjordemaal, F., & Tveit, (2011). *Innføring i pedagogisk forskningsmetode* (2.utg.). Fagbokforlaget.
- Klomsten, T. A. (2006). A study of multidimensional physical self-concept and values among adolescent boys and girls. *Norwegian University of Science and Technology, Faculty of Social Sciences and Technology Management, Department of Sociology and Political Science*.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju* (2.utg.). Gyldendal akademisk.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3.utg.). Gyldendal akademisk.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2017). *Det kvalitative forskningsintervju*. 3. Utg. 3. Oppl.). Gyldendal Akademisk.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2018). *Doing interviews*. (2. utg.). Sage Publications Ltd.
- Kvalem, I. L. (2007). Ungdom og kroppsbilde. I Kvalem, I. & Wichstrøm L. *Ung i Norge. Psykososiale utfordringer*. (33-50). Cappelen akademisk forlag.
- Landi, D., Flory, S. B., Safron, C., & Martinen, R. (2020). LGBTQ Research in physical education: a rising tide? *Physical Education and sport pedagogy*, 25(3), 259-273.
<https://doi.org/10.1080/17408989.2020.1741534>
- Langeland, F. (2011). Maskulinitetens refleksive nostalgi i TV2 Zebras Manshow. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 4, 275-292. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1781-2011-04-02>
- Larsson, H., Redelius, K., & Fagrell, B. (2011). Moving (in) the heterosexual matrix. On heteronormativity in secondary school physical education. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 16(1), 67-81. <https://doi.org/10.1080/17408989.2010.491819>
- Larsson, H., Quennerstedt, M., & Öhman, M. (2014). Heterotopias in physical education: towards a queer pedagogy? *Gender and Education*, 26(2), 135-150.
<https://doi.org/10.1080/09540253.2014.888403>
- Loland, N. W. (2004). *Kropp, fysisk aktivitet og ungdom*. Cappelen.

- Moen, K. M., Westlie, K., & Skille, E. Å. (2017). Nakenhet som allmenndanning. Garderobesituasjonen og kroppsoving slik norske grunnskoleelever opplever det. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 101(1). Universitetsforlaget.
- Moen, K. M., Westlie, K. & Skille, E. Å. (2018). The changing-Room in Physical Education as Cross Roads Between Fields and Curricula: *The Experience of Norwegian Students*. SAGE Open.
- Naghoshi, J., Brzuzy, J., & Stephan/ie, B. (2010). Transgender theory: Embodying research and practice. *Journal of women and social work*, 25(4). 431-443.
<https://doi.org/10.1177/0886109910384068>
- Neary, A. & McBride, R.-s. (2021). Beyond inclusion: trans and gender diverse young people's experiences of PE and school sport. *Sport, Education and Society*.
<https://doi.org/10.1080/13573322.2021.2017272>
- Nesh. (2021). Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora. (5.utg.). *De nasjonale forskningsetiske komiteene*. Hentet fra: [Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi | Forskningsetikk](#)
- O'Donovan, T. M., Sandford, R. & Kirk, D. (2015). Bourdieu in the changing room. I lisahunter, W. Smith & E. Emerald (Red.), *Pierre Bourdieu and physical culture* (s. 57-64). Routledge.
- Öhman, M. (2017). Losing touch- Teachers 'self-regulation in physical education. *European Physical Education Review* 23(3), 297-310.
- Postholm, M. B. (2010). *Kvalitativ metode: En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*. (2.utg.). Universitetsforlaget.
- Postholm; M. B. & Jacobsen, D. I. (2018). *Forskningsmetode for masterstudenter i lærerutdanningen*. Universitetsforlaget.
- Ricciardelli, L. A., McCabe, M. P. (2012). Body Image Development – Adolescent Boys. I T. F. Cash (Red.). *Encyclopedia of Body Image and Human Appearance* (Vol. 1, s. 180-186).
<https://doi.org/10.1016/B978-0-12-384925-0.00028-6>
- Ryen, A. (2006). *Det kvalitative intervjuet: fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Fagbokforlaget.

- Røthing, Å. (2007). Homonegativisme og homofobi i klasserommet. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 7(1), 27-51.
- Røthing, Å. & Bang Svendsen, S. H. (2009). *Seksualitet i skolen: perspektiver på undervisning*. Cappelen Damm.
- Sandercock, G. R. H., Ogunleye, A. & Voss, C. (2014). Association between showering behaviors following physical education, physical activity and fitness in English schoolchildren. *European journal of sports science*.
- Schiefloe, P. M. (1999). Kultur. Trondheim: Allforsk.
- Scraton, S. (2013). Feminism and Physical Education. Does Gender still matter. I M. K. Sisjord, & G. Pfister, *Gender and Sport. Changes and challenges*. New York: Waxman.
- Sidentop, D., & Tannehill, D. (1999). *Developing Teaching Skills in Physical Education*. (4 utg.). Mayfield Publishing Company.
- Skaalvik, E. M. (1996). *Selvopfatning, motivasjon og læringsmiljø*. TANO.
- Skaalvik (1998), E. M. (1998). ” Skolen som oppvekstmiljø” i Einar M. Skaalvik og Øyvind Kvello (red.). *Barn og miljø. Om barns oppvekstsvilkår i det senmoderne samfunnet*. Aschehoug.
- Skaalvik, E. & Skaalvik, S. (2005). *Skolen som læringsarena: selvopfatning, motivasjon og læring*. Universitetsforlaget.
- Skaalvik, E. M & Skaalvik, S. (2009). Does school context matter? Relations with Teacher Burnout and Job Satisfaction. *Teaching and Teacher Education*, 25, 518-524.
- Sæle, O. O. (2021). *Kroppssyn gjennom historien: - Og om vår tids kroppsideal og kroppsfokus*. Gyldendal.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitative metoder*. (4. utg.). Fagbokforlaget.
- Thagaard, T. (2018) *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitative metoder*. (5. utg.). Fagbokforlaget.

- Tiggemann, M. (2004). Body image across the adult life span: Stability and change. *Body image*, 1 (1), 29-41. [https://doi.org.10.1016/S1740-1445\(03\)00002-0](https://doi.org.10.1016/S1740-1445(03)00002-0)
- Tjora, A. (2018). *Viten Skapt Kvalitativ analyse og teoriutvikling*. Cappelen Damm akademisk.
- Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. (4. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Tylka, T. L. (2011). Positive Psychology Perspectives on Body image. I: T.F Cash & L. Smolak (eds.). *Body image: A handbook, of science practice and prevention* (2.utg.) (s. 56-64). New York: The Guildford Press.
- Utdanningsdirektoratet. (2020). Læreplan i kroppsøving (KRO01-05). Utdanningsdirektoratet. [Kompetansemål etter 10. trinn - Læreplan i kroppsøving \(KRO01-05\) \(udir.no\)](https://www.udir.no/kompetansemal-etter-10-trinn-lareplan-i-kroppsoving-kro01-05)
- Vandvik, I. H. og Nesheim, B. I. (2022). Pubertet. Store norske leksikon. Hentet (15.10) fra [pubertet](https://snl.no/pubertet) – [Store medisinske leksikon \(snl.no\)](https://snl.no/)
- Van Manen, M. (2016). *Phenomenology of practice: Meaning-Giving Methods in Phenomenological Research and Writing*. New York: Routledge.
- Vedul-Kjelsås, V., Sigmundsson, H., Stensdotter, A. K. & Haga, M. (2011). The relationship between motor competence, physical fitness and self-perception in children. *Child; care, health and development*, 394-402.
- Voelker, D. K., Reel, J. J. og Greenleaf, C. (2015). Weight status and body image perceptions in adolescents: current perspectives. *Adolescent Health, Medicine and Therapeutics*, 6, 149-158. [VoelkerReelGreenleaf2015.pdf](#)
- Walseth, K., & Hæhre, H. (2014). Heteronormativitet i kroppsøvingsfaget. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 14 (2), 28-51.
- Whitehead, S. & Biddle, S. (2008). Adolescent girls' perceptions of physical activity: A focus group study. *European Physical Education Review*, 14(2), 243-262. [WhiteheadBiddleadolescentgirlsfocusgroupsEPER2008.pdf](#)
- Wichstrøm, L. (1996). *Psykisk utvikling i ungdomstida*. Cappelen Akademisk Forlag.
- Wifstad, Å. (2018). *Vitenskapsteori for helsefagene*. Universitetsforlaget.

8 Vedlegg

Vedlegg 1: Godkjenning fra SIKT

Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeskjema til informantene.

Vedlegg 3: Intervjuguide til informantene

Vedlegg 1: Godkjenning fra SIKT

Vurdering av behandling av personopplysninger

 Skriv ut

 29.08.2023 ▾

Referansenummer

626615

Vurderingstype

Standard

Dato

29.08.2023

Tittel

Garderobekultur blant gutter i kroppsøving på ungdomsskolen

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Stavanger / Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora / Institutt for grunnskolelærerutdanning, idrett og spesialpedagogikk

Prosjektansvarlig

Dag Ove Granås Hovdal

Student

Henrik Skadberg Olsen

Prosjektperiode

09.11.2022 - 15.12.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 15.12.2023.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

Personverntjenester har vurdert endringene i prosjektet.

Vi har nå registrert 15.12.2023 som ny sluttdato for behandling av personopplysninger. Videre har vi registrert at ny prosjektansvarlig er Dag Ove Granås Hovdal (tidligere Cathrine Nyhus Hagum).

Vi vil følge opp ved ny planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til videre med prosjektet!

Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeskjema til informantene.

Vil du delta i forskningsprosjektet

” Garderobekulturen blant elever i kroppsøvfingsfaget på ungdomsskolen. ”

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å forske på garderobekulturen blant gutter i kroppsøvfingsfaget på ungdomsskolen. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med denne studien er å finne ut hvorfor gutter i kroppsøvfingsfaget ikke deltaker i garderobe -og dusjpraksisen på ungdomstrinnet.

Studien har som mål å finne ut forskjellige årsaker til manglende -eller ingen deltakelse i garderobekulturen blant elever på ungdomsskolen.

Prosjektet er en mastergradsoppgave i kroppsøving ved Universitetet i Stavanger.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger er ansvarlig for prosjektet.

Prosjektet vil bli gjennomført av masterstudent Henrik Skadberg Olsen 24 år, fra Sola.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Mastergradsoppgaven er rettet mot hvordan læreren erfarer garderobekulturen blant elevene i kroppsøvfingsfaget på ungdomsskolen. Forskningen omhandler elever på ungdomsskolen, og i den sammenheng er det også relevant for datamaterialet at læreren som intervjues i prosjektet er ansatt som kroppsøvfingslærer på ungdomsskolen. Jeg spør derfor deg om å være med, fordi du er kroppsøvfingslærer på ungdomsskolen.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i dette prosjektet, innebærer det at du stiller til intervju med masterstudenten som skriver masteroppgaven. Intervjuet vil ta deg mellom 30-45 min. Personvernopplysninger som skal innhentes er navn, alder, ansiennitet og hvilket trinn du jobber på. Ingen av disse opplysningene vil kunne spores til den enkelte respondent av andre en masterstudent Henrik Skadberg Olsen.

Dine svar fra intervjuet skal tas opp med en opptaker og blir en del av oppgaven. Alle svarene anonymiseres, slik at ingen kan vite at det er du som har gitt svarene.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Dette intervjuet vil ikke påvirke ditt forhold til verken kollegaer eller elevene dine. Det er kun masterstudenten som intervjuer som kommer til å se/høre hva du sier i intervjuet.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Prosjektansvarlig -og veileder Dag Ove Granås Hovdal og student Henrik Skadberg Olsen vil ha tilgang til ved behandlingsansvarlig institusjon.
- Navn og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på en egen navneliste adskilt fra øvrige data. Datamaterialet skal lagres på en forskningsserver som det tas jevnlig backup av. Forskningsdata skal ikke lagres lokalt på egen maskin eller på hjemmeområdet til student.

For å sikre at ingen uvedkommende får tilgang til personopplysningene dine, vil navnet ditt bli endret i dataene mine. Det vil heller ikke bli brukt ditt ekte navn på når jeg referer til deg eller svarene dine. Alle dataene skal lagres konfidensielt. Det vil si at kun veilederen, Dag Ove Granås Hovdal og student Henrik Skadberg Olsen har tilgang til dine opplysninger. Det vil ikke skrives opplysninger som direkte kan knyttes til -og assosieres med deltakeren. Du vil ikke gjenkjennes i publikasjonen.

- For å lage dataen min trygt skal jeg lagre alt jeg skriver i mastergradsoppgaven min i en «sky». Ved å lagre alt jeg skriver i prosjektet i en «sky» sikrer jeg at sensitiv informasjon som skal behandles, som intervjuopptak, ligger inne i en sikker base.
- Transkribering av lydopptak skal foregå gjennom Nvivo (innlogging med feide) sitt program. Pålogging gjennom feide (Universitetet i Stavanger) gjør at transkribering er i trygge mapper.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes og oppgaven er godkjent, som etter planen er desember 2023. Deltakerens svar på intervjuet skal være anonymisert og slettet etter at mastergrad er innlevert og forsvart desember (2023).

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra NSD – Norsk senter for forskningsdata AS har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger
- Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Masterstudent ved universitetet i Stavanger

Henrik Skadberg Olsen

Hens.olsen@uis.no

Tlf: +47 47522140

Veileder ved Universitetet i Stavanger:

Dag Ove Granås Hovdal

Dag.o.hovdal@uis.no

Tlf: +51 83 17 78

Vårt personvernombud:

Rolf Jegervatn

Personvernombud@uis.no

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Dag Ove Granås Hovdal

Veileder

Henrik Skadberg Olsen

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet [garderobekultur blant gutter i kroppøvfaget på ungdomsskolen], og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

Vedlegg 3: Intervjuguide til informantene

Intervjuguide, Lærer.

Fase 1: Uformell prat

- Starte opp med litt uformell prat.

Fase 2: Informere

- Introdusere studien.
- Gjenta formålet med intervjuet/studien (hva jeg ønsker å oppnå).
- Informere om lydopptak, konfidensialitet, anonymitet og informantens rett til å trekke seg fra intervjuet/studien.
- Informere informanten om viktigheten om å ikke navngi eller fortelle opplysninger som direkte eller indirekte assosieres med en elev. Gjøre informanten bevisst på taushetsplikten læreren har ovenfor elevene sine. Informanten må gjerne fortelle om enkelt hendelser fra skolehverdagen, så lenge ikke informasjonen kan direkte assosieres med en elev.
- Presisere at tenketid og pauser underveis i prosessen er fint, både fra informanten og min side. Viktig å ikke haste seg gjennom intervjuet med fare for å ikke få nok reflekterende og utdypende besvarelser av informanten.

Bakgrunnsopplysninger om informanten

- Kan du fortelle litt om deg selv?
 - Alder, utdanningsbakgrunn, yrkeserfaring og ansiennitet.
 - Kan du beskrive og fortelle litt om den skolen du jobber på? Størrelsen, beliggenhet (nærhet til by) og antall elever.

Fase 3: Intervju

Når og hvor ofte har elevene kroppsøving?

- Når på dagen har elevene kroppsøving?
- Hvor mange timer i uken har elevene kroppsøving?

Trivsel:

- Hvordan tror du elevene trives generelt i kroppsøvingsfaget?
- Hvordan er språkkulturen blant elevene?

Sosiale medier

- Hvilke sosiale tjenester erfarer du at elevene bruker?
- Hvordan påvirker sosiale medier elevenes hverdag?
- Hvordan påvirker sosiale medier kroppsfokuset til elevene?
- Hvordan snakker dere om sosiale medier i kroppsøvningsfaget?
- Hvordan påvirker kroppspress fra sosiale medier med tanke på dusj/garderobe sammenheng?

Pubertet

- Hvordan tror du at puberteten er med på å påvirke garderobe -og dusjkonteksten?
- Hvordan tror du at puberteten påvirker elevenes selvbilde og selvoppfattelse?
- Hvordan tror du at puberteten påvirker elevenes deltakelse i kroppsøvningsfaget?
- Hvordan snakker dere om puberteten i kroppsøvningsfaget?

Legning

- Har du erfart en case med en elev eller flere elever som ikke har ønsket å dusje -eller være sammen med andre gutter i garderoben på grunn av legning?
- Hvordan snakker dere om legning i kroppsøvningsfaget?

Fase 4: Oppsummering:

- Oppsummere det vi har snakket om.
- Er det noe som ikke har blitt nevnt eller diskutert i intervjuet som du ønsker å si avslutningsvis i forhold til tema; Garderobekulturen blant gutter i kroppsøving.
- Kan jeg, om nødvendig, kontakte deg igjen i tilfelle jeg kommer over noe som oppleves som uklart i analyseringen av datamaterialet?
- Ønsker du å få det ferdig analyserte datamaterialet før jeg bruker det i oppgaven?
- Takk for at tok deg til intervjuet!